

K 15/2017 vp

KANSANELÄKELAITOKSEN VALTUUTETTUJEN

TOIMINTAKERTOMUS

2016

HELSINKI 2017

Kustantaja: Kela, Helsinki
Kannen valokuva: Kela / A. Söderblom
ISSN 0355-4996
Painopaikka: Kopio Niini Oy, Helsinki, 2017

KELAN VALTUUTETUT

EDUSKUNNALLE

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 5 §:n 7 kohdan mukaisesti Kansaneläkelaitoksen valtuutetut lähettävät oheisena eduskunnalle toimintakertomuksensa vuodelta 2016.

Helsingissä 13. kesäkuuta 2017

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen puolesta

Sari Sarkomaa
valtuutettujen puheenjohtaja

Leena Uikkanen
valtuutettujen sihteeri

SISÄLLYS

YLEISTÄ.....	5
ASIAKASPALVELU.....	6
PALVELUVERKKO	8
HAKEMUSTEN LÄPIMENOAJAT.....	9
HALLINNON JA TOIMINNAN KEHITTÄMINEN 2016.....	10
KANTA-PALVELUT	10
KUNTOUTUS	11
TAKSIMATKOJEN SUORAKORVAUSMENETTELY	12
TOIMEENTULOTUKI 2017 –HANKE	12
KYBERTURVALLISUUS	13
PERUSTULOKOKEILU	13
SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON UUDISTUS JA KELA	14
KESKEISET VALTUUTETTUJEN KÄSITTELEMÄT ASIAT.....	14
VALTUUTETUT	15
TILINTARKASTAJAT	15
TILINPÄÄTÖS JA VASTUUVAPAAUS	16
LIITE 1: LUETTELO VALTUUTETUISTA JA VARAVALTUUTETUISTA.....	17
LIITE 2: TILINTARKASTUSKERTOMUS	18
LIITE 3: KANSANELÄKELAITOKSEN TOIMINTAKERTOMUS JA TILINPÄÄTÖS.....	21
LIITE 4: KELAN TUTKIMUSTYÖN KESKEISIÄ TULOKSIA JA HAVAINTOJA VUONNA 2016	120

Yleistä

Vuoden 2016 aikana valtuutetut **kokoontuivat** 9 kertaa ja valtuutettujen työvaliokunta kokoontui 16 kertaa. Jokaisessa yleiskokouksessa pääjohtaja esittää kattavan katsauksen Kelan toiminnasta. Siinä yhteydessä käydään säännönmukaisesti läpi muun muassa Kelan ja eri etuusjärjestelmien rahoitustilanne, toimintakulujen kehitys, etuushakemusten läpimenoajat, työyhteisöä ja henkilöstöä kuvaavat tunnusluvut sekä ajankohtaisia aiheita. Myös johtajat ovat läsnä yleiskokouksissa ja selostavat tarvittaessa toimialojensa asioita. Pääjohtaja ja johtajat osallistuvat myös valtuutettujen työvaliokunnan kokouksiin. Valvontatilintarkastaja esittelee valtuutetuille raporttinsa neljännesvuosittain. Valtuutetuille esitellään myös Kela-barometrin samoin kuin muiden Kelan asiakaspalvelua ja toimivuutta koskevien selvitysten keskeiset tulokset.

Kelan hoitaman sosiaaliturvan **etuusmenot** vuonna 2016 olivat yhteensä 14,34 mrd. euroa. Kasvua vuoteen 2015 verrattuna oli 0,2 %. Eläkevakuutusetuudet vähenivät 1,2 %. Sairausvakuutusetuudet kuntoutus mukaan lukien vähenivät 3,2 %. Sosiaaliturvan yleisrahaston etuudet kasvoivat 3,9 %. Etuuksista eniten kasvoi yleinen asumistuki, 17,8 %. Etuusmenojen suhde bruttokansantuotteeseen oli 6,7 %.

Saajamäärältään suurin etuus oli sairaanhoitokorvaukset, joita sai vuonna 2016 yhteensä 3 829 800 henkilöä. Vuoden 2016 lopussa Kelasta sai eläke-etuuksia 658 400 henkilöä ja takuueläkettä 101 600 henkilöä. Vuoden aikana maksettiin lapsilisiä kaikkiaan 1 068 600 lapsesta. Työmarkkina-tukea Kelasta sai vuoden 2016 aikana 306 500 henkilöä.

Toimintakulut olivat 430,9 milj. euroa. Niiden osuus etuusrahastojen kokonaiskuluista oli 2,9 %.

Etuusrahastojen tuotot olivat 14,90 mrd. euroa, ja ne lisääntyivät edellisvuodesta 1,8 %. Tuotoista valtion osuus oli 68 %, sairausvakuutusmaksujen 26 % ja kuntien 6 %.

Vuoden 2016 lopussa Kelassa oli töissä 6 686 toimihenkilöä, joka oli 718 henkilöä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Edellisiin vuosiin verrattuna henkilöstön määrän lisäys oli merkittävä. Vuosityöpanos oli 5 706 henkilötyövuotta, joka oli lähes 70 henkilötyövuotta edellisvuotta suurempi. Suurin selittävä tekijä sekä henkilöstömäärän että työpanoksen kasvulle oli perustoimeentulotukeen valmistautuminen loppuvuodesta. Määräaikaisten osuus henkilöstöstä oli 9,5 % ja osa-aikaisten 12,7 %. Lisäämällä määräaikaisten henkilöstön osuutta on varauduttu tulevien vuosien toimintaympäristön merkittäviin muutoksiin, kuten sote- ja maakuntauudistukseen.

Tulovaihtuvuus 11,2 % oli selvästi aiempaa suurempi. Lähtövaihtuvuus pysyi ennallaan (4,6 %). Kelan palveluksesta erosi kaikkiaan 278 toimihenkilöä. Eronneista suurin osa siirtyi eläkkeelle ja heistä valtaosa vanhuuseläkkeelle. Uusia toimihenkilöitä Kelassa aloitti 677.

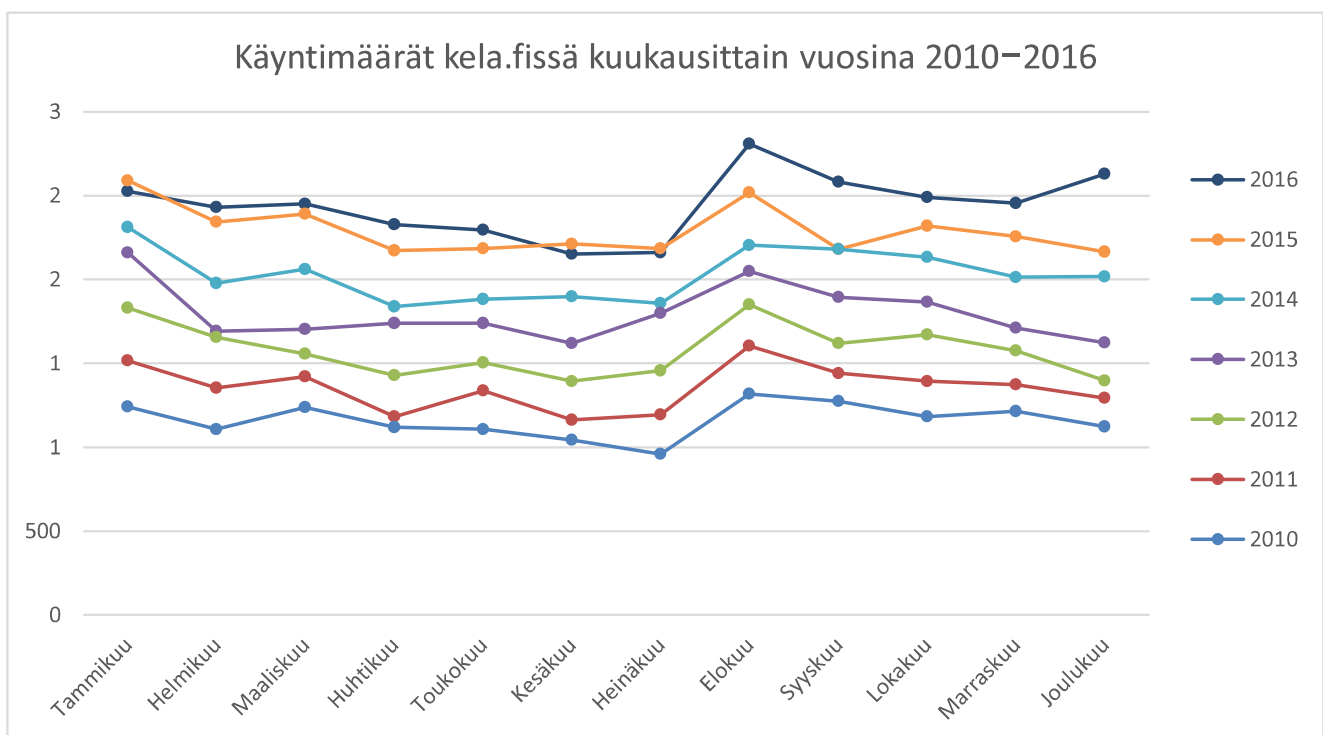
Kelan henkilöstöstä 83 % oli naisia. Vakinaisen henkilöstön ikäjakauma pysyi tasaisena. Pienimmät henkilömäärät olivat ikäjakauman ääripäissä. Vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli vuoden lopussa 45,7 vuotta. Vuonna 2016 eläkkeellesiirtymisikä työeläkejärjestelmässä oli Suomessa keskimäärin 61,1 vuotta. Kelassa eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli 63,2 vuotta eli työssä viihdytään pidempään.

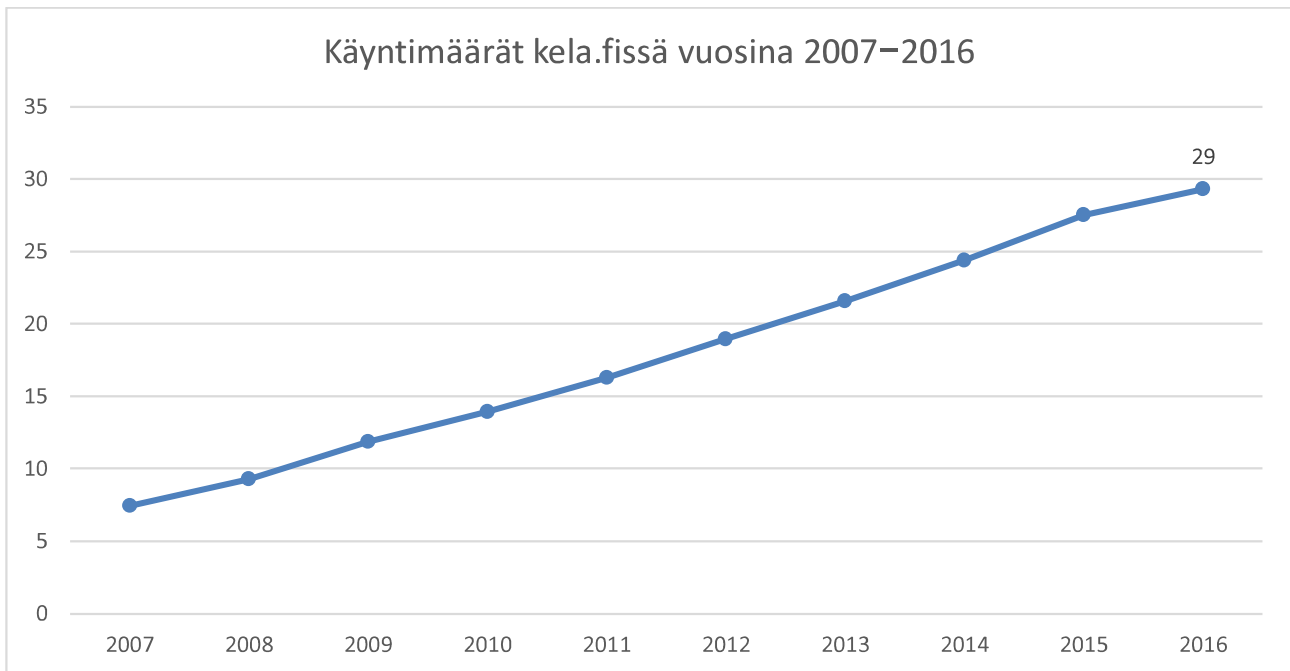
Työhyvinvoinnin tunnusluvut olivat edelleen hyviä, vaikkakin osin edellistä vuotta heikommat. Kelalaisista 86 % koki Kelan hyväksi työpaikaksi. Työn imua koki viikoittain 86 % ja työhönsä erittäin tai melko tyytyväisten osuus oli 79 %. Kelalaisten kokeman työkyvyn keskiarvo asteikolla 1–10 oli 8,3.

Stressin ja kiireen kokeminen lisääntyi jonkin verran. Vakinaisen henkilöstön sairauspoissaoloprosentti oli 5,0. Edellisestä vuodesta sairauspoissaolot pienenevät 0,1 prosenttiyksikköä.

Asiakaspalvelu

Kävijämäärät kela.fi-verkkopalvelussa ovat jatkaneet kasvamistaan vuonna 2016. Kelan avoimessa internetpalvelussa vierailtiin vuoden aikana kaikkiaan noin 29,3 milj. kertaa (27,5 milj. vuonna 2015). Henkilöasiakkaiden tunnistettujen verkkoasiointien määrä asiointipalvelussa (pois lukien Omakanta) kasvoi edellisvuoden 13,1 miljoonasta 14,4 miljoonaan vuonna 2016; yritys- ja organisaatioasiakkaiden kirjautumiset puolestaan pysyivät aikaisemmalla tasolla eli noin 1,2 miljoonassa.

Toimistoasiointien määrä pieneni edellisvuoden 2,1 miljoonasta vajaaseen 2 miljoonaan vuonna 2016. Toimistoasiakkaista 1,7 % asioi ajanvarauksilla (vuonna 2015 ajanvarausasiakkaita oli 1,3 %). Myös saapuneiden puheluiden määrä on pienentynyt 2,8 miljoonasta (vuosi 2015) reiluun 2,7 miljoonaan (vuosi 2016). Vastatut puhelut vähenivät samassa suhteessa reilusta 1,7 miljoonasta vajaaseen 1,7 miljoonaan.

Kaikista Kelaan saapuneista hakemuksista 63,5 % tehtiin verkossa, 35,9 % paperilla ja 0,6 % suullisesti (verkkohakemusten osuus oli 60,4 % vuonna 2015). Verkossa tehtyjen hakemusten osuus oli suurin opintotukeen, sotilasavustuksiin, perhe-etuuksiin, työttömyysturvaan ja sairauspäivärahaan liittyvissä hakemuksissa (vähintään 70 % näiden etuuskorien hakemuksista tehtiin sähköisesti), kun taas paperihakemuksia tehtiin suhteellisesti eniten koulumatkatukeen, kuntoutukseen, työterveys-huoltoon, vammaisuuksiin ja eläkkeisiin liittyen (yli 90 % näistä hakemuksista tehtiin paperilla).

Kelan toimistoissa asioineille tehtyyn kyselyyn vastanneista (yhteensä 8 427 vastausta huhtikuussa 2016) kaikkiaan 97 % koki saamansa palvelun ystävälliseksi. 94 % asiakkaista koki saaneensa riittävästi tietoa asioista, joiden vuoksi oli tullut toimistoon, ja niin ikään 94 % vastaajista ajatteli, että heidän asiaansa oli paneuduttu riittävästi. Heikoimmat arviot annettiin kokonaistilanteen arvioinnille (etuudet, joihin asiakkailla saattaisi olla oikeus), päätösten ja kirjeiden selkeydelle sekä tiedonsaannille eri asiointitavoista. Palvelulle annettiin kouluasteikolla 4–10 kokonaiskeskiarvoksi 9,3 (vuonna 2015 vastaava yleisarvosana oli 9,2).

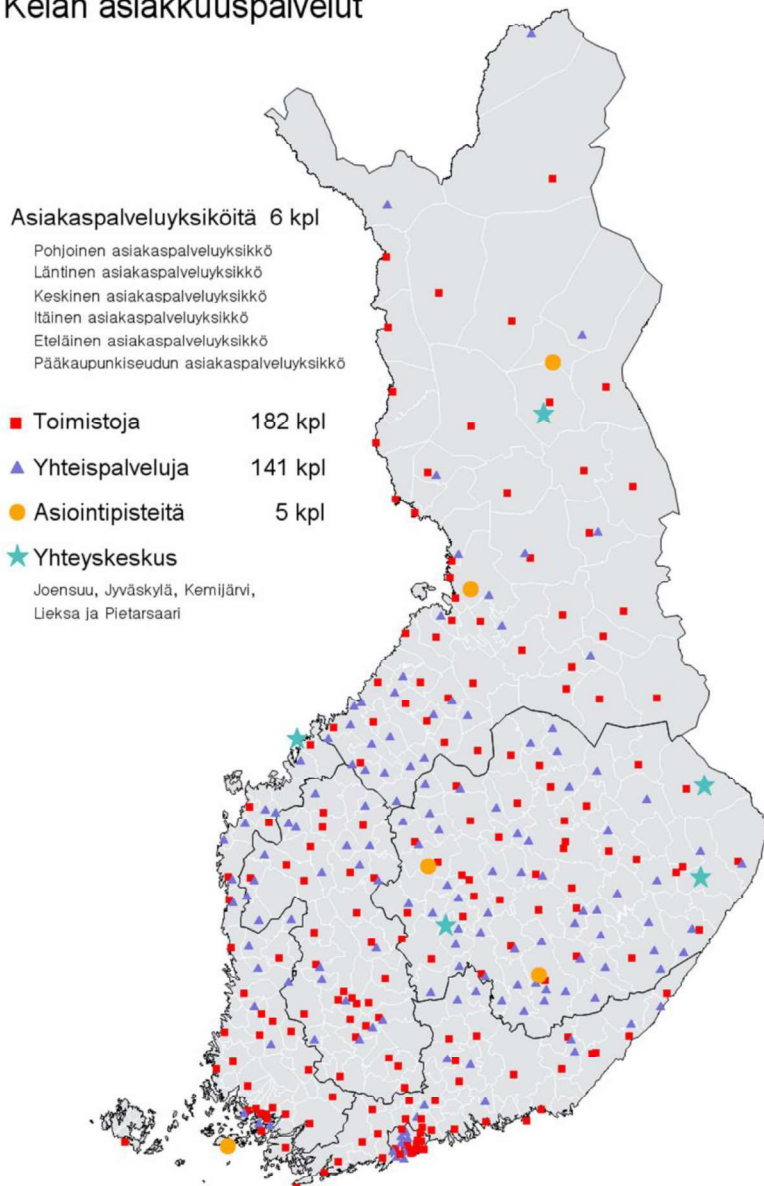
Maaliskuussa ja syyskuussa 2016 toteutettuihin asiakastyytyväisyyskyselyihin vastasi yhteensä 986 eri kanavien kautta Kelassa asiointua asiakasta. Henkilöasiakkaiden asiakastyytyväisyysindeksi oli 7,74 (asteikolla 0–10). Lukua voidaan pitää hyvänä (vastaava indeksiluku vuonna 2015 oli 7,79). Asiakkaat luottavat Kelaan, ja he ovat melko tyytyväisiä Kelan kykyyn vastata heidän palvelutarpeisiinsa. Asiakkaat ovat myös varsin tyytyväisiä Kelan palveluihin yleensä, ja he pitivät Kelan toimintaa yleisesti melko asiantuntevana. Heikoimmaksi osa-alueeksi arvioitiin asiakkaille kuuluvista etuuksista ja palveluista saadun tiedon riittävyys ja selkeys.

Palveluverkko

Kelan palveluverkkoon kuului vuoden päättyessä 182 toimistoa. Palveluverkkoa korvaavat ja tukevat viranomaisten yhteistyönä perustamat yhteispalvelupisteet sekä asiointipisteet, joilla turvataan se, ettei asiointimatka muodostu kohtuuttoman pitkäksi. Yhteispalvelu- ja asiointipisteissä asiakas saa ohjausta Kelan asiointipalvelujen käyttöön ja yleistä neuvontaa. Siellä voi myös jättää etuushakemuksen. Kelan kanssa sopimuksen tehneitä yhteispalvelu- ja palvelupisteitä oli vuoden lopussa yhteensä 146 (joista 141 oli yhteispalvelupisteitä ja 5 palvelupisteitä). Asiakkaiden käytössä oli 31 yhteispalvelupisteessä sekä kaikissa 5 asiointipisteessä etäpalvelulaitteet, joiden avulla heillä oli mahdollisuus saada Kelan palveluneuvojan antamaa palvelua kuvayhteyden avulla.

Kelan palveluverkko, tilanne 31.12.2016

Kelan asiakkuuspalvelut

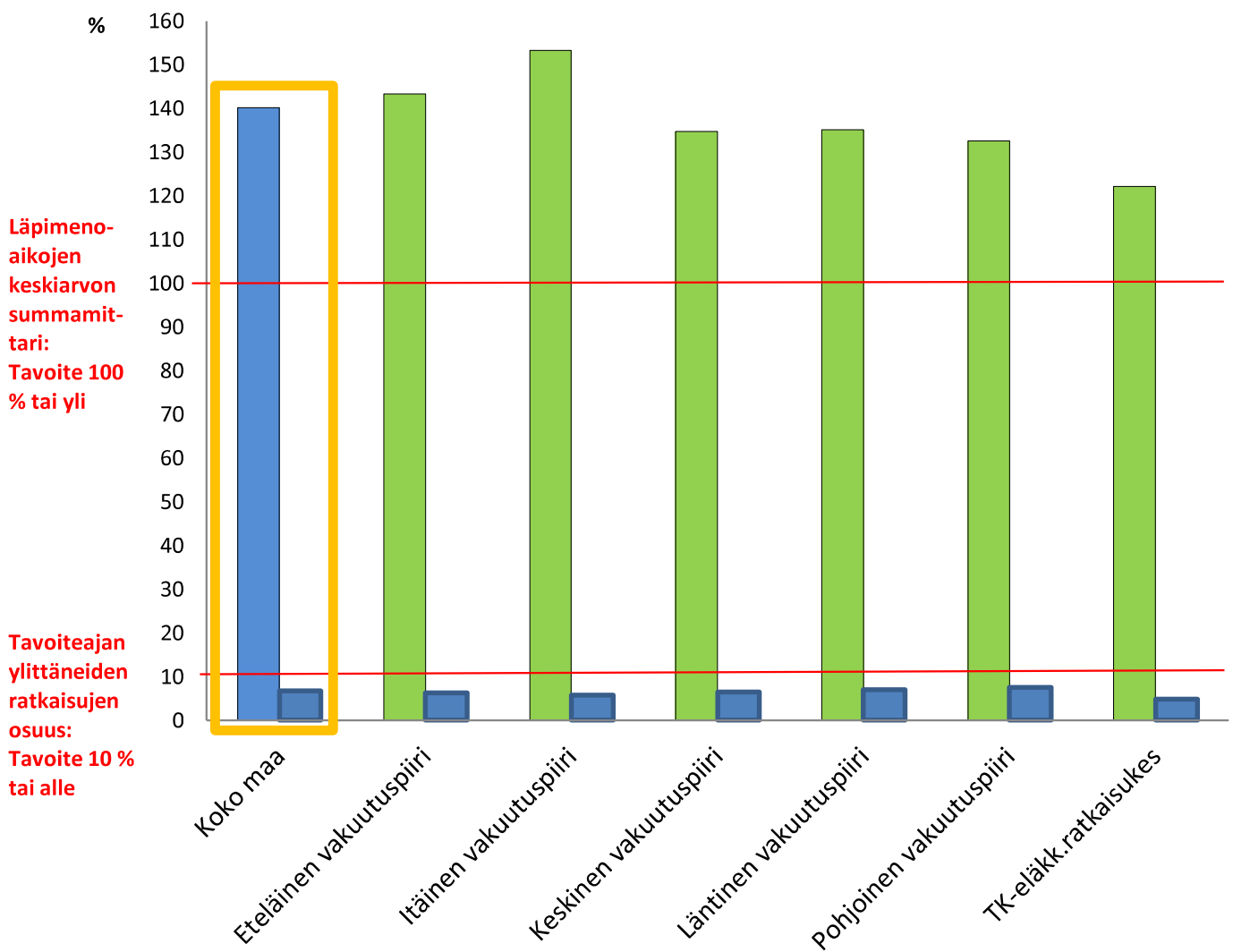

Hakemusten läpimenoajat

Valtuutetut ovat kokouksissaan saaneet selvityksen Kelan eri etuushakemusten keskimääräisistä **läpimenoajoista**. Kela ylläpitää niistä reaaliaikaista tilastoa, josta ilmenevät läpimenoajat vakuutuspiireittäin ja valtakunnallisesti. Näin läpimenoaikoja voidaan työnjohdollisesti seurata, varata tarvittavat resurssit ja kehittää prosesseja. Tarpeen mukaan hakemuksia voidaan siirtää ruuhkautuneesta vakuutuspiiristä ratkaistaviksi sellaiseen vakuutuspiiriin, jossa on kapasiteettia avustaa ratkaisutyössä.

Kelaan saapuville hakemuksille on asetettu tavoiteajat, joissa hakemukset tulee ratkaista. Tavoitteet on asetettu etuuskohteisesti, ja niiden toteutumista seurataan tarkastelemalla läpimenoaikojen keskiarvoja sekä tavoiteajan ylittäneiden ratkaisujen osuutta. Vuonna 2016 läpimenoaikatavoitteet saavutettiin Kelassa kaikissa etuuksissa erinomaisesti.

Läpimenoajan summamittari ja pitkään viipyneiden ratkaisujen osuus 2016

Hallinnon ja toiminnan kehittäminen 2016

Hallinnon ja toiminnan kehittämishankkeessa (HAKE) valmisteltiin uusi organisaatio ja päivitetty johtamisjärjestelmä. Kyseessä oli yksi Kelan historian suurimmista hallinnon uudistuksista. Vuoden 2016 alussa toiminta käynnistyi kuudessa tulosityksikössä.

Kelan tulosityksiköt ovat Asiakkuuspalvelut, Etuuspalvelut, Kehittämispalvelut, ICT-palvelut, Yhteiset palvelut ja Esikuntapalvelut.

Asiakkuuspalvelujen tulosityksikkö vastaa asiakaspalvelusta kaikissa palvelukanavissa sekä asiakkaiden neuvonnasta ja ohjauksesta. Alueellisesta asiakaspalvelusta vastaa 6 asiakaspalveluyksikköä: Eteläinen, Pääkaupunkiseudun, Itäinen, Keskinen, Läntinen ja Pohjoinen asiakaspalveluyksikkö.

Etuuspalvelujen tulosityksikkö vastaa etuusratkaisutoiminnasta asiakkaiden tarpeiden mukaisesti ja etuuslainsäädännön kehittämisehdotusten tekemisestä. Etuuspalvelujen tulosityksikössä on 5 vakuutuspiiriä: Eteläinen, Läntinen, Keskinen, Itäinen ja Pohjoinen vakuutuspiiri.

Kehittämispalvelujen tulosityksikkö tukee Kelan strategian toimeenpanoa tuottamalla Kelan liiketoiminnan prosesseja tukevia tietojärjestelmäpalveluita asiakaslähtöisesti ja kustannustehokkaasti yhteistyössä muiden toimintayksiköiden kanssa.

ICT-palvelujen tulosityksikkö vastaa ICT-palvelujen tuottamisesta ja toimittamisesta vastuullisesti ja kustannustehokkaasti Kelan asiakkaiden, sidosryhmien ja henkilöstön käyttöön.

Yhteisten palvelujen tulosityksikkö järjestää keskeisiä palveluja koko Kelalle.

Esikuntapalvelujen tulosityksikkö vastaa johtamisen palveluista Kelan strategian toteuttamiseksi ja kokonaisuunnistumisen varmistamiseksi sekä johdon tuesta palvelujen strategisessa johtamisessa.

Kanta-palvelut

Kanta-palvelujen peruspalvelut ovat vakiintuneet hyvin toimivaksi kokonaisuudeksi. Vuoden 2016 aikana lääkärit kirjoittivat lähes 30 milj. sähköistä reseptiä. Apteekit toimittivat noin 55 milj. sähköistä reseptiä. Potilastiedon arkistoon oli vuoden 2016 lopussa arkistoitu noin 599 milj. asiakirjaa, 5,4 milj. eri henkilön tietoja. Vuoden 2016 aikana Omakanta-palveluun kirjauduttiin ennätysellisesti 9,5 milj. kertaa. Palveluun on kirjautunut jo lähes 2 milj. henkilöä.

Kelain-palvelu otettiin käyttöön syyskuussa 2016. Palvelu on tarkoitettu ensisijaisesti sähköisten lääkemääräysten laatimiseen ammattioikeuden perusteella (lääkäri, hammaslääkäri). Lisäksi itsenäinen ammatinharjoittaja tai pieni sosiaali- ja terveydenhuollon yksityinen palveluntuottaja voi käyttää Kelainta silloin, kun käytävissä ei ole potilastietojärjestelmää tai muuta vastaavaa palvelua sähköisten lääkemääräysten laatimiseen.

Kanta-palvelujen kehittäminen jatkui vilkkaana. Kanta-palvelut laajenevat ja monipuolistuvat asiakkaiden tarpeiden ja lainsäädännön kehittymisen myötä.

Kelan lakisääteiseksi tehtäväksi tuli Omakanta-palvelun laajentaminen omatietovarannolla, johon kansalainen voi tallentaa omia terveys- ja hyvinvointitietojaan. Parhailtaan rakennetaan valmiuksia myös sosiaalihuollon asiakastietojen Kanta-arkistointiin.

Vuonna 2016 kanta.fi-verkkopalvelu arvioitiin Taloustutkimuksen vuotuisessa verkkobränditutkimuksessa Suomen 2. parhaaksi verkkopalveluksi.

Sähköisen reseptin ja Potilastiedon arkiston toimintaympäristöt siirrettiin uuteen käyttöympäristöön. Toimenpiteillä parannettiin palvelujen saatavuutta ja suorituskykyä.

Kela tarjoaa mahdollisuuden integroitua Kanta-palvelun järjestelmäpalveluihin ja tietosisältöihin Kansallisen palveluväylän kautta.

Kuntoutus

Vuonna 2016 Kelan kuntoutuspalveluja sai 109 700 kuntoutujaa. Saajien määrä pieneni edellisvuodesta 2,2 %. Harkinnanvaraisen kuntoutuksen kuntoutujamäärät ja kustannukset ovat vähentyneet valtiontalouden säästötoimenpiteiden vuoksi. Ammatillisen ja vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen sekä kuntoutuspsykoterapian kuntoutujamäärät ja kustannukset ovat kasvussa.

Kela valitsee pääosan kuntoutuksen palveluntuottajista avoimella tarjouskilpailulla. Palvelukuvauksissa (standardeissa) kuvataan selkeästi palvelujen laatutekijät ja vähimmäisvaatimukset, jotka kaikkien valittavien palveluntuottajien on täytettävä. Pisteytystä ei ole ja valintaperusteena on halvin hinta.

Kuntoutuksen liittyvät uudistukset lainsäädännössä olivat

- lakimuutos vaativasta lääkinnällisestä kuntoutuksesta (1.1.2016)
- kuntoutuspsykoterapian aikuisten korvaustason korotus (1.1.2016)
- lakimuutos osakuntoutusrahasta (1.10.2015)

Kela on valtakunnallisesti mukana uudistamassa kuntoutusta mm. kuntoutuksen uudistamiskomiteassa, jonka toimikausi on 1.9.2016 – 30.9.2017. Uudistuksen tavoitteena on yhdenvertainen, kustannustehokas ja ohjattava järjestelmä, jolla pidennetään työuria sekä tuetaan ja vahvistetaan kuntoutujan arjessa, työssä ja opiskeluissa pärjäämistä, kotona asumista ja aktiivista osallistumista. Komitean tehtävänä on arvioida kuntoutuksen lainsäädännön ja rahoituksen muutostarpeet sekä tehdä ehdotus uudistetuksi kuntoutusjärjestelmäksi ja sen edellyttämiksi säädösmuutoksiksi siten, että kuntoutuksesta vastaavien toimijoiden vastuunjako on selvä ja asiakaslähtöinen kuntoutus toimii saumattomasti.

Taksimatkojen suorakorvausmenettely

Taksimatkojen suorakorvausmenettely on käytössä koko maassa Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Toiminta suorakorvausalueilla on vakiintunut. Matkojen yhdistelyllä säästettiin vuonna 2016 noin 16 milj. euroa.

Vuonna 2016 aloitettiin kuljetuspalveluiden yhteishankintaan liittyvän yhteistyöhankkeen valmistelu Kanta-Hämeen maakunnan ja Kelan välillä. Yhteistyösopimuksessa on mukana kaikki maakunnan alueen kunnat ja sairaanhoitopiiri. Yhteishankinta sisältää kaikki yhteiskunnan korvaamat taksimatkat maakunnan alueella, ja se sisältää kuntien vastuulla olevat vammais- ja sosiaalihuoltolain kuljetukset, sairaanhoitopiirin ja terveyskeskusten maksamat kuljetukset sekä Kelan korvaamat taksimatkat. Yhteishankkeen tavoitteena on hankkia yhdessä kuljetuspalvelukeskus, joka välittää ja yhdistelee eri maksajatahojen matkoja.

Toimeentulotuki 2017 –hanke

Perustoimeentulotuen myöntäminen ja maksaminen siirtyivät Kelan hoidettavaksi vuoden 2017 alusta. Toimeentulotukilain muutokset hyväksyttiin eduskunnassa 12.3.2015.

Toimeentulotuen siirron suunnittelu käynnistyi syksyllä 2014, ja se eteni aikataulussa. Toimeentulotukiasiakkaita palvellaan kaikissa Kelan palvelukanavissa. Etuuden ratkaisutyötä tehdään kaikissa vakuutuspiireissä siten, että ratkaisutoiminta on keskitetty paikkakunnille, joissa on entuudestaan vapaita toimitiloja.

Etuuden tarvitsema henkilöstötarve määriteltiin suoritekertoimien ja arvioitujen suoritemäärien perusteella. Kelan tarvitsemaksi henkilöstömääräksi arvioitiin 750 henkilötyövuotta, josta puolet katettiin sisäisin henkilöstösiirroin ja puolet ulkoisten rekrytointien avulla. Pääosa ulkoisista rekrytoinneista tehtiin kunnista.

Kela on tehnyt kuntien kanssa yhteistyötä hankkeen käynnistymisestä alkaen. Viestintä ja koulutus toteutettiin suunnitelman mukaisesti.

Etuudessa tarvittavien tietojärjestelmien toteutustyö eteni aikataulussa. Järjestelmät otettiin käyttöön 12.12.2016, mutta varmuuksia niihin voitiin tehdä vasta 15.12.2016 lukien, koska lainmuutokset tulivat voimaan myöhään. Projekteissa toteutettiin mm. etuuden käsittelyyn ja maksamiseen liittyvät järjestelmät sekä integroinnit Kelan muihin järjestelmiin. Lisäksi toteutettiin verkkopalvelut ja toimeentulotuen tietovarasto sekä palvelu, joka siirtää tarvittavat tiedot Kelasta kuntiin. Projektien toteutuneet kustannukset ovat noin 13,7 milj. euroa ja kokonaiskustannukset todennäköisesti noin 15 milj. euroa.

Joulukuussa 2016 perustoimeentulotukihakemuksia jätettiin Kelaan ennakoitua vähemmän. Joulukuun ratkaisut (45 588 kpl) saatiin tehtyä lain edellyttämän 7 työpäivän kuluessa. Ratkaisujen sujuvuuden varmistamiseksi ylitoita tehtiin mm. tapaninpäivänä. Alkuvuonna 2017 kokonaistymäärä oli kuitenkin ennakoitua merkittävästi suurempi ja varautumisesta huolimatta asiakaspalvelu ruuhkautui

tammikuussa ja ratkaisutyö helmikuun alussa. Kela reagoi ruuhkiin heti tammikuussa mm. rekrytoinein, ylitöin ja käyttäen laajasti Kelan resursseja. Tehdyillä toimenpiteillä tilanne saatiin hallintaan huhtikuun lopussa.

Valtuutetut ovat saaneet tilannekatsauksen perustoimeentulotuen Kelaan siirrosta 31.5.2016, 25.8.2016, 13.9.2016, 8.11.2016 ja 14.12.2016 pidetyissä kokouksissa. Tilannekatsauksissa on käyty läpi mm. tietojärjestelmien toteutuksen eteneminen, rekrytointitilanne, sisäiset koulutukset, vuodenvaihteeseen varautuminen ja viestintä. Valtuutetut saivat syksyllä tiedokseen myös toimeentulotuen ohjeluonnoksen ja kuvauksen asiakasprosessista. Valtuutetut ovat tilannekatsausten yhteydessä käyneet keskustelua mm. perustoimeentulotuen hakemiseen liittyvistä mahdollisista ongelmakohtista ja paperittomien oikeudesta tukeen.

Valtuutettujen toimeksiannosta Kelassa tehdään arvio perustoimeentulotuen siirron toteutuksen onnistuneisuudesta. Arvioinnin toteuttaa Kelan sisäinen tarkastus.

Kyberturvallisuus

Kyberturvallisuustilanteen muutosta on Kelassa seurattu aktiivisesti. Kantavana ajatuksena Kelan tietoturvatyössä on 80/20-sääntö: valtaosa eli 80 % turvallisuudesta perustuu toimihenkilöiden osamiseen ja toimintatapoihin. Loput 20 % on tietoturvan teknistä toteutusta.

Kelan kyberturvallisuusvisio on se, että "Kela kykenee jatkamaan yhteiskunnan turvallisuusstrategian (YTS) mukaisia elintärkeitä toimintojaan kaikissa kyberturvallisuutta uhkaavissa tilanteissa luottamusta menettämättä". Vision saavuttamiseksi panostamme jatkuvuuden turvaamiseen, elintärkeiden toimintojen ylläpitoon ja luottamuksen säilyttämiseen.

Kela on panostanut perinteiseen ICT-turvallisuusteknologiaan, joka on nykytilassaan hyvällä tasolla. Kyberturvallisuustason ylläpitämiseksi panostamme vahingollisen toiminnan havaitsemiseen, uhkantilanteista toipumiseen ja valvonta-automaation lisäämiseen.

Perustulokokeilu

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmaan on kirjattu perustulokokeilun toteuttaminen. Perustulokokeilulla selvitetään, miten sosiaaliturvaa voidaan uudistaa vastaamaan paremmin työelämän muutoksiin ja muuttaa työhön kannustavaksi sekä miten voidaan vähentää byrokratiaa ja yksinkertaistaa monimutkaista etuusjärjestelmää, joka usein luo erilaisia tulo-, kannustin- ja byrokratialoukkuja. Kokeilun toimeenpanoa varten valtioneuvoston kanslia kilpailutti syksyllä 2015 tutkimusryhmiä, jotka mahdollisesti voisivat suunnitella kokeiltavan mallin ja koeasetelman.

Kelan johtama konsortio voitti kilpailutuksen ja aloitti suunnittelutyön loppusyksystä 2015. Esiraportti luovutettiin ministeri Mäntylälle 30.3.2016. Esiraportissa selvitettiin nk. puhtaan perustulon, osittaisen perustulon, negatiivisen tuloveron ja muiden mahdollisten mallien soveltuvuutta kokeiluun. Hallitus antoi esityksen laiksi perustulokokeilusta (HE 215/2016 vp).

Toteutettavassa kokeilussa testataan osittaista perustuloa, jossa otos kohdennettiin 2 000 Kelan työttömyysetuuksia saavaan. Muun muassa perustuslaillisista syistä sekä kokeilubudjetin koon ja tiukan aikataulun vuoksi kokeilua ei voitu toteuttaa esiraportin linjausten mukaisena.

Tästä huolimatta 1.1.2017 aloitetulla kokeilulla saadaan arvokasta tietoa perustulonkaltaisen sosiaaliturvan toimivuudesta ja sen vaikutuksista ihmisten käyttäytymiseen. Kokeilussa mukana olevia seurataan pääosin rekistereiden kautta. Kokeen loppuvaiheessa tehdään myös haastattelu- ja kyselytutkimuksia. Tuloksia verrataan verrokkiryhmään.

Kelan konsortio jätti loppuraporttinsa 16.12.2016 ministeri Mattilalle. Loppuraportissa suositeltiin muun muassa, että kokeilu laajennettaisiin pienituloisiin, varattaisiin riittävä kokeilubudjetti, pohdittaisiin 18–25-vuotiaiden mukaan ottamista, otettaisiin verotus mukaan, hyödynnettäisiin 2019 käyttöön tulevaa tulorekisteriä negatiivisen tuloveromallin kokeilemiseksi sekä tiivistettäisiin yhteisrooppalaista ja kansainvälistä tutkimusyhteistyötä nykyistä laajemman rahoituksen ja vaikuttavamman tutkimuksen varmistamiseksi.

Kokeilu on saanut osakseen valtavasti kansainvälistä myönteistä huomiota. Kokeilun myötä Suomen maabrändi on merkittävästi kohentunut.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ja Kela

Sosiaali- ja terveydenhuollon (sote-uudistus) lainsäädännön valmistelu on edennyt vuonna 2016. Kela on osallistunut aktiivisesti valmisteilla olevan lainsäädännön kommentointiin. Uudistus voi vaikuttaa merkittävästi Kelan toimintaan ja etuuksiin. Kelassa on valmisteltu myös kokonaisarkkitehtuuriselvitystä sote-uudistuksen onnistumiseksi.

Kela haluaa auttaa sote-uudistuksen onnistumisessa ja kannattaa asiakkaiden valinnanvapauden lisäämistä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Kelalta löytyy kattavasti asiakkaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä sosiaaliturvaan liittyviä tietoja. Tämän tiedon vapaa ja tietoturvallinen liikkuvuus on uudistuksen onnistumisen välttämätön edellytys.

Keskeiset valtuutettujen käsittelemät asiat

Pääjohtajan ajankohtaiskatsauksen sekä KHT-tilintarkastajan neljännesvuosikatsausten lisäksi valtuutetut ovat vuoden 2016 aikana käsitelleet muun muassa seuraavia asioita:

- etuuksien läpimenoaikatavoitteiden saavuttaminen
- Kelan eri palvelukanavien volyymit
- toimintakulujen toteuma ja tuottavuuskehitys
- perustoimeentulotuen siirron valmistelu
- sote-uudistuksen valmistelu
- Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden vakuuttaminen ja perhe-etuudet
- Väestöliiton Perheystävällinen työpaikka -hanke
- Kelan uudet työnteon muodot
- Kelan turvallisuusalueet, varautuminen, turvallisuusorganisaatio ja -suunnitelmat sekä valmiusharjoitukset

- kyberturvallisuus
- Kelan työehtosopimuksen muuttaminen kilpailukyky sopimuksen mukaiseksi
- taksimatkojen suorakorvausmenettely ja sen tuomat säästöt vuonna 2015 sekä suorakorvausmenettelyn kehittäminen ja hyödyntäminen yhteiskunnan kehittämässä muissa matkoissa
- Kelan kuntoutus ja kuntoutuksen palveluntuottajien kilpailuttaminen, kuntoutuksen laatukriteerit, kuntoutuksen lainsäädännön uudistukset sekä harkinnanvaraisen kuntoutuksen säästö päätös
- sosiaaliturva kansainvälisissä tilanteissa ja etuuksien eksportointi
- Kelan pääjohtajan valinta
- Kelan valvontatilintarkastajan valinta
- Kelan hallituksen nimeäminen vuosille 2017–2019
- perustulokokeilu
- Kelan strategia vuosille 2017–2020
- Kelan lainsäädännön hankesalkku
- Kanta-palvelut
- vammaisten tulkkauspalvelut
- kestävä kehitys
- viestinnän ajankohtaiset asiat
- riskienhallinta-asiat
- äitiyspakkaus.

Valtuutettujen työvaliokunta valmistelelee yleiskokouksessa käsiteltävät asiat. Erityisesti pääjohtajan valintaprosessissa valtuutettujen työvaliokunnalla oli merkittävä rooli.

Valtuutetuilla oli 12.2.2016 yhteinen seminaari eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan kanssa. Lisäksi valtuutetut tekivät 25.8.2016 vierailun Kampin toimistoon.

Valtuutetut

Vuonna 2016 Kelan **valtuutettuina** ovat toimineet Outi Alanko-Kahiluoto, Ritva Elomaa, Hannakaisa Heikkinen, Niilo Keränen (varapuheenjohtaja), Anneli Kiljunen, Jaana Laitinen-Pesola, Anne Louhelainen, Leena Meri, Kristiina Salonen, Sari Sarkomaa (puheenjohtaja), Eero Suutari ja Martti Talja.

Valtuutettujen **työvaliokuntaan** ovat kuuluneet puheenjohtaja Sari Sarkomaa ja varapuheenjohtaja Niilo Keränen sekä valtuutetut Outi Alanko-Kahiluoto, Anneli Kiljunen ja Anne Louhelainen. Valtuutettujen **sihteerinä** on toiminut lakiasiainpäällikkö Tuula Kähkönen. Ajalla 12.2.-31.5.2016 sihteerinä toimi esikuntajohtaja Juhani Rantamäki.

Tilintarkastajat

Tilintarkastajat toimivat valtuutettujen apuna valvonta- ja tarkastustoiminnassa. Tilintarkastajat pitivät vuosittain tilintarkastuksen lisäksi neljä tarkastuskokousta. KHT-tilintarkastaja teki jatkuvaa valvontatilintarkastusta. KHT-tilintarkastaja antoi neljännesvuosittain valvontatilintarkastuskertomuksen valtuutetuille ja tilintarkastajille.

Valtuutettujen valitsemina tilintarkastajina ovat toimineet puheenjohtaja professori, KHT Markku Koskela (varalla toimitusjohtaja, KHT, JHTT Eero Prepula), varapuheenjohtaja kansanedustaja Eeva-Maria Maijala (kansanedustaja Olavi Ala-Nissilä), kansanedustaja Antti Kurvinen (kansanedustaja Heli Järvinen), kansanedustaja Toimi Kankaanniemi (kansanedustaja Maria Tolppanen 3.10.2016 asti ja kansanedustaja Kimmo Kivelä 4.10.2016 alkaen), kansanedustaja Martti Mölsä (kansanedustaja Wille Rydman), kansanedustaja Antti Häkkänen (kansanedustaja Sari Multala), kansanedustaja Riitta Myller (kansanedustaja Suna Kymäläinen) sekä KHT, JHT Ulla-Maija Tuomela (KHT, JHT Ari Lehto). Tilintarkastajien sihteerinä on toiminut lakiasiainpäällikkö Tuula Kähkönen.

Tilinpäätös ja vastuuvapaus

Valtuutetut vahvistivat 18.4.2017 Kelan vuoden 2016 **tilinpäätöksen** ja myönsivät Kelan hallitukselle **vastuuvapauden** vuodelta 2016. Valtuutettujen yleiskokousten pöytäkirjat on saatettu tilintarkastajien ja hallituksen tietoon.

Liitteet

Liitteinä ovat luettelot valtuutetuista ja varavaltuutetuista (*liite 1*), tilintarkastuskertomus (*liite 2*), Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus ja tilinpäätös (*liite 3*) sekä katsaus Kelan tutkimustyön keskeisistä tuloksista ja havainnoista vuonna 2016 (*liite 4*).

Liitteenä 3 oleva Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus ja tilinpäätös sisältää tarkemmat tiedot Kelan hallinnosta, toiminnasta ja taloudesta vuodelta 2016.

Helsingissä 13. kesäkuuta 2017

Sari Sarkomaa
Outi Alanko-Kahiluoto
Ritva Elomaa
Hannakaisa Heikkinen
Niilo Keränen
Anneli Kiljunen
Jaana Laitinen-Pesola
Anne Louhelainen
Leena Meri
Kristiina Salonen
Eero Suutari
Martti Talja

Liite 1: Luettelo valtuutetuista ja varavaltuutetuista

Valtuutetut 1.1.–31.12.2016

Sarkomaa, Sari, kansanedustaja (puheenjohtaja)
varajäsen: Lehti, Eero, kansanedustaja

Keränen, Niilo, kansanedustaja (varapuheenjohtaja)
Rantakangas, Antti, kansanedustaja

Alanko-Kahiluoto, Outi, kansanedustaja
Yanar, Ozan, kansanedustaja

Elomaa, Ritva, kansanedustaja
Niikko, Mika, kansanedustaja

Heikkinen, Hannakaisa, kansanedustaja
Hakanen, Pertti, kansanedustaja

Kiljunen, Anneli, kansanedustaja
Nurminen, Ilmari, kansanedustaja

Laitinen-Pesola, Jaana, kansanedustaja
Raassina, Sari, kansanedustaja

Louhelainen, Anne, kansanedustaja
Mäkelä, Jani, kansanedustaja

Meri, Leena, kansanedustaja
Saarakkala, Vesa-Matti, kansanedustaja

Salonen, Kristiina, kansanedustaja
Taavitsainen, Satu, kansanedustaja

Suutari, Eero, kansanedustaja
Talvitie, Mari-Leena, kansanedustaja

Talja, Martti, kansanedustaja
Katainen, Elsi, kansanedustaja

Liite 2: Tilintarkastuskertomus

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Kansaneläkelaitoksen valtuutetuille

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Kansaneläkelaitoksen (y-tunnus 0246246-0) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2016. Tilinpäätös sisältää Kansaneläkelaitoksen taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot sekä omakatteisina rahastoina käsiteltyjen Eläkevastuurahaston ja Palvelurahaston taseen ja tuloslaskelman.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhteisön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*. Olemme riippumattomia yhteisöstä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Kansaneläkelaitoksen valvontatilintarkastuksesta on huolehtinut JHTT-yhteisö BDO Auditor Oy vastuullisena tilintarkastajanaan allekirjoittanut Ulla-Maija Tuomela, KHT, JHT.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen velvollisuudet

Hallitus vastaa tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus vastaa myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus on tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan yhteisön kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos yhteisö aiotaan purkaa tai sen toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus,

joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäyttöön voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon yhteisön sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aiheutta epäillä yhteisön kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei yhteisö pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistäpaan, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimintia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

Kommunikoidemme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus vastaa muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen sisältyvän informaation. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea toimintakertomukseen sisältyvä informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko toimintakertomukseen sisältyvä informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen

kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomukseen sisältyvässä informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 6. huhtikuuta 2017

Markku Koskela
KHT, puheenjohtaja

Eeva-Maria Maijala

Antti Kurvinen

Toimi Kankaanniemi

Martti Mölsä

Antti Häkkänen

Riitta Myller

Ulla-Maija Tuomela
KHT, JHT

Liite 3: Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus ja tilinpäätös

---

PÄÄJOHTAJAN KATSAUS

Vuosi 2016 oli Kelassa muutoksen ja uusiin muutoksiin valmistautumisen vuosi.

Hallinnon ja toiminnan kehittämishankkeessa (HAKE) valmisteltiin uusi organisaatio ja johtamisjärjestelmä. Vuoden alussa alettiin toimia kuudessa tulosityksikössä. Asiakkuuteen liittyvät asiat on koottu Asiakkuuspalvelujen tulosityksikköön. Ratkaisutyöstä vastaavat vakuutuspiirit organisoitiin osaksi Etuuspalvelujen tulosityksikköä. ICT- ja kehittämisspalvelut jakautuivat omiin tulosityksiköihinsä. Organisaation toiminnalle välttämättömät tukipalvelut koottiin Yhteisten palvelujen tulosityksikköön. Johdolla on tukenaan strategiseen johtamiseen ja johtamispalveluihin keskittyvä Esikunta-palvelujen tulosityksikkö.

Tehokas ja toimiva monipaikkainen työyhteisö

Uusi organisaatio teki Kelasta monipaikkaisen työyhteisön. Uudessa organisaatiossa samaan tiimiin kuuluvat työntekijät voivat olla eri puolella Suomea. Toimivien valtakunnallisten tietojärjestelmien ja pikaviestijärjestelmä Skypen ansiosta työn johtaminen ja tekeminen eivät ole sidoksissa paikkaan. Yli 40 % kelalaisista työskentelee eri paikassa kuin esimiehensä. Henkilöstötutkimusten mukaan muutos on otettu melko hyvin vastaan. Keväällä työhönsä tyytyväisten osuus vastanneista oli 79 %, kun vuotta aiemmin se oli 83 %. Syksyllä kelalaiset arvioivat johtamista esimieskyselyssä, jossa suorituksen johtaminen ja henkilöstöjohtaminen saivat molemmat yli 4,5 keskiarvon (asteikolla 0–5).

Monipaikkaisuus toimii hyvin. Työhön on saatu lisää tehokkuutta. Uudessa organisaatiossa joudutaan kuitenkin vielä keskustelemaan tulosityksikköjen välisistä rajapinnoista ja muutoksen vieminen työkäytäntöihin jatkuu.

Perustoimeentulotuen siirtoon ja perustulokokeiluun valmistauduttiin

Perustoimeentulotuen siirtyminen kunnilta Kelan vastuulle vuoden 2017 alussa näkyi vuonna 2016 kaikkialla organisaatiossa. Samaan aikaan tarkennettiin lainsäädäntöä ministeriön kanssa, rakennettiin kokonaan uusi etuuskäsittelyjärjestelmä sekä viestittiin muutoksesta kunnille ja asiakkaille. Kelan sisällä perustoimeentulotukeen rekrytoitiin ja koulutettiin 750 henkilöä. Koulutus toteutettiin totu-akatemia, jossa hyödynnettiin perinteisen luokkaopiskelun lisäksi verkkokoulua ja Skype-luentoja.

Hallitusohjelmaan on kirjattu perustulokokeilun toteuttaminen vuosina 2017–2018. Kelan johtama, eri tutkimuslaitoksien tutkijoista koostuva ryhmä selvitti, miten perustulokokeilu kannattaa toteuttaa. Kokeilun avulla pyritään selvittämään, miten sosiaaliturvaa voitaisiin muuttaa vastaamaan paremmin työelämän muutoksia ja vähentämään kannustinloukkuja. Tavoitteena on myös tehdä sosiaaliturvasta osallistavampi ja kannustavampi. Perustulokokeilu käynnistyi Kelassa 7.1.2017.

Uusi visio kurottaa sote-uudistuksen aikaan

Uudistetun organisaatorakenteen mukainen strategiatyö käynnistettiin. Sen rakennusprosessiin kutsuttiin kelalaiset, asiakkaat, eri sidosryhmiä ja Kelan toimielimet. Hallitus hyväksyi Kelan uuden vision ja strategiset tavoitteet vuosille 2017–2020. Visiossa korostuu hyvinvoinnin rakentaminen toimivilla, kattavilla ja kehittyvillä sosiaaliturvapalveluilla.

Kelan uusi visio on luoda hyvinvointia yhteiskuntaan ja rakentaa palveluja sosiaaliturvan edelläkävijänä. Tavoitteena on tarjota erinomaista asiakaspalvelua, olla vahva sosiaali- ja terveystiedon osaaja, olla aloitteellinen toimija sekä uudistaa työtämme ja työolojamme henkilöstön työhyvinvointiin panostamalla.

Strategiset tavoitteet toteutetaan kehittämissuunnitelmien kautta. Näiden tavoitteiden ja kehittämissuunnitelmien kautta vastaamme myös sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen ja maakuntauudistukseen. Kela on elämässä mukana ja muutoksessa tukena.

Elli Aaltonen

KELA LYHYESTI

Elämässä mukana – muutoksissa tukena

Kansaneläkelaitos (Kela) huolehtii Suomessa asuvien ja monien ulkomailla asuvien suomalaisten sosiaaliturvasta eri elämäntilanteissa. Kelan hoitamaan sosiaaliturvaan kuuluvat esimerkiksi lapsiperheiden tuet, sairausvakuutus, kuntoutus, työttömän perusturva, asumistuki, opintotuki, vammaisetuudet ja vähimmäiseläkkeet.

Kela haluaa palvella. Vuosittain asiakkaamme saavat palvelua Kelan toimistoissa yli 2 milj. kertaa ja puhelinpalvelussa 1,5 milj. kertaa. Neuvomme asiakkaitamme myös sosiaalisen median kanavissa. Etuushakemusten ratkaiseminen on hajautettu vakuutuspiireissä toimiviin ratkaisukeskuksiin.

Kela toimii eduskunnan valvonnassa. Sen hallintoa ja toimintaa valvovat eduskunnan valitsemat 12 valtuutettua ja heidän valitsemansa 8 tilintarkastajaa. Laitoksen toimintaa johtaa ja kehittää 10-jäseninen hallitus.

Kelan toiminta-ajatus on se, että Kela turvaa väestön toimeentuloa, edistää terveyttä ja tukee itsestä selviytymistä.

Kelan arvot ovat ihmistä arvostava, osaava, yhteistyökykyinen ja uudistuva.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET HEIJASTUVAT KELAN TULEVAISUUTEEN

Kela vastaa nyt kaikkien merkittävien perusturvaetuuksien hoidosta. Suomalaisen yhteiskunnan muutokset ja haasteet vaikuttavat myös Kelan etuuksiin ja toimintaan.

Keskipitkällä aikavälillä sosiaaliturvan suurimmat haasteet liittyvät talous- ja työllisyyskehitykseen ja siitä johtuvaan julkisten menojen sopeutuspaineeseen. Kansainvälistä taloudellista ja poliittista kehitystä on vaikea ennakoida. Koska Suomi on pieni ja avoin talous, kansainväliset kriisit ja talouden suhdanteet vaikuttavat suoraan maamme talousnäkyymiin.

Suomen valtiontalous on ollut vuodesta 2009 alijäämäinen. Kuntataloudessa alijäämä on jatkunut jo vuodesta 2001. Talouskehityksen on ennakoitu olevan melko heikkoa vuonna 2017. Vaikka työttömyyden kasvu taittui jo vuonna 2016, pitkäaikaistyöttömyys pysyy suurena. Vuonna 2016 julkisen talouden velka rikkoi kriittisen 60 %:n rajan, jonka EU on asettanut: velka on 64 % bruttokansantuotteesta. Vaarana on, että Suomen luottoluokitus heikkenee ja lainanhoitokulut kasvavat.

Julkisen talouden sopeuttamistoimet ovat johtaneet tuntuviin sosiaaliturvan leikkauksiin ja rakenteellisiin muutoksiin. Kuntatalouden leikkauksia on hoidettu siirtämällä kuntien tehtäviä valtion hoidettavaksi.

Vuoden 2017 alusta perustoimeentulotuki siirtyi Kelan hoidettavaksi. Uudistus lisää ihmisten yhdenvertaisuutta ja mahdollistaa erilaisten perusturvaetuuksien yhdenmukaistamisen.

Kääntöpuolena voi olla etuusmenojen kasvu. Perustoimeentulotuen siirron vuoksi Kelan toimistojen asiakaspalvelusuuritteiden, skannauksen, postinkäsittelyn ja indeksoinnin arvioidaan lisääntyvän yli kolmanneksella. Toimeentulotukiratkaisuja arvioidaan tehtävän Kelassa vuodessa yli 1,4 milj.

Leikkauksia ja rakenteellisia uudistuksia

Valtiontalouden sopeuttamis- ja säästötoimenpiteistä osa on kohdistunut myös Kelaan. Kelan toimintamenoja pienennettiin vuosina 2015–2016.

Sekä leikkaukset että rakenteelliset uudistukset tarkoittavat muutoksia lainsäädäntöön. Suurimmat muutokset tulevat todennäköisesti sote-uudistuksen vuoksi. Sote-uudistus ja pyrkimys yksikanavaisen rahoitusjärjestelmään saattavat vaikuttaa Kelan hoitamiin sairausperusteisiin korvausjärjestelmiin. Myös kuntoutusetuudet ja matkakorvausjärjestelmä saattavat muuttua.

Alustavien linjausten mukaan yksityisen terveydenhuollon sairaanhoitokorvaukset lakkautetaan ja korvataan suoran valinnan palvelukokonaisuuksilla sekä asiakas- ja maksuseteleillä siirtymäajan jälkeen 1.1.2021.

Nykyisin sairaanhoitovakuutuksen menot rahoitetaan valtion osuudella ja vakuutettujen sairaanhoitomaksulla. Vuonna 2016 valtion osuus oli 44,9 % ja vakuutettujen sairaanhoitomaksun osuus 55,1 %. Kilpailukyky sopimuksen myötä rahoitusosuudet muuttuivat siten, että valtion osuus suurenee ja vakuutettujen sairaanhoitomaksun osuus pienenee.

Laskelmien mukaan vuodesta 2020 lähtien valtion osuus sairaanhoitovakuutuksesta on 70 % ja vakuutettujen 30 %.

Kelalla on edellytykset vastata valtakunnallisen maksuliikenteen hallinnoinnista ja teknisestä toteutuksesta. Kelan valtakunnallisia tietojärjestelmiä tulisi hyödyntää, jotta päästään kustannustehokkaaseen lopputulokseen. Kelan vahvuutena on Kanta-palveluiden toimivuuden lisäksi valtakunnallinen ja kansainvälinen tiedonhallinta terveysperusteisissa etuuksissa ja palveluissa. Kustannus- ja toimintatiedot ovat saatavissa kaikista etuuksista lähes reaaliaikaisina.

Rakenteellisia uudistuksia tehdään jatkuvasti. Yleisen asumistuen menot ovat kasvaneet vuodesta 2014 vuoteen 2016 noin 340 milj. eurolla. Menoja ovat lisänneet erityisesti vuoden 2015 uusi asumistukilaki, 300 euron ansiotulovähennys, työttömien määrän kasvu sekä asumiskustannusten kasvu. Rakenteelliset uudistukset jatkuvat, kun suurin osa opiskelijoista siirtyy yleisen asumistuen saajiksi syksyllä 2017.

1.4.2017 aletaan maksaa työnantajille kertakorvausta vanhemmuudesta johtuvista perhevapaakustannuksista. Vuotuiset kulut ovat arviolta 75 milj. euroa. Uudistuksen alkamisvuonna 2017 kulut ovat 45 milj. euroa.

Vuonna 2017 Kelan etuuskulut ovat arviolta 15,2 mrd. euroa. Vuonna 2017 kansaneläkeindeksiin sidotut etuudet jäädytettiin toimeentulotukea lukuun ottamatta ja niitä leikattiin 0,85 % vuoden 2016 tasosta. Toisaalta myös asumistuen menojen kasvua hillitään vuosina 2016 ja 2017 leikkaamalla tukea.

Säästöjä kohdistettiin 2016 ja 2017 erityisesti lääkkeiden, lääkärinpalkkioiden, hammashoidon, tutkimuksen, hoidon ja matkojen korvauksiin sekä opintotukeen. Lisäksi säästöjä kohdistettiin muun muassa sairauspäivärahoihin ja vanhempainpäivärahoihin. Rakenteellisia muutoksia ja leikkauksia on tehty myös kuntoutusetuuksiin ja työttömyysturvaan.

Vuodesta 2016 vuoteen 2017 Kelan kokonaismenot pienenevät arviolta yli 100 milj. euroa, jos perustoimeentulotukea ei oteta huomioon. Perustoimeentulotuen menot ovat noin 850 milj. euroa vuonna 2017.

Kelan etuuksien merkitys kasvaa

Hallitusohjelman linjaukset vaikuttavat pidemmälläkin aikavälillä Kelan etuuksiin. Indeksijäädytysten, osin indeksisidonnaisuudesta luopumisten ja etuusleikkausten vaikutukset ovat yhteensä arviolta noin 750 milj. euroa vuonna 2018.

Uusi työeläkejärjestelmä tuli voimaan vuoden 2017 alusta. Kelan vuoteen 2080 ulottuvien laskelmien mukaan eläkeuudistus kasvattaa Kelan etuusmenoja, mutta suhteutettuna bruttokansantuotteeseen menot pysyvät kuitenkin ennallaan. Laskelmat tarjoavat lähtökohdan esimerkiksi väestön ikääntymisen vaikutusten ja rahoituskysymysten tarkastelulle.

Kansaneläkkeen ja takuueläkkeen suhde työeläkkeisiin sekä kansaneläkkeen ja takuueläkkeen välinen yhteys nousevat keskusteluun. Työsuhteiden mahdollinen hapertuminen ja haurastuminen lisäävät Kelan työttömyys- ja eläketurvan merkitystä köyhyyden ja syrjäytymisen estäjänä.

Osittaisena vastauksena köyhyyteen ja syrjäytymiseen pääministeri Juha Sipilän hallitus aloitti vuosille 2017 ja 2018 ajoittuvan perustulokokeilun. Kela koordinoi sitä.

Sairausvakuutuksen merkitys perusterveydenhuollon rahoittajana on kasvanut 2000-luvulla. Työterveyshuolto korvaa yhä laajemmin työikäisten perusterveydenhuollon palveluita. Kasvukeskuksissa työterveyshuollon osuus perusterveydenhuollon menoista on jo yli kolmannes. Yksityislääkärikäyntien korvausmenot ovat pysyneet samalla tasolla jo usean vuoden ajan. Yksityisiä yleislääkäripalveluita käytti väestöstä vähintään joka kymmenes.

Syrjäytymisen torjumiseen tarvitaan tutkimustietoa

Kela on mukana syrjäytymisen ehkäisyssä.

Huono-osaisuuden on todettu kasautuvan. Terveysteen, talouteen ja työhön liittyvät ongelmat pakautuvat yhä useammin samoille henkilöille. Esimerkiksi työmarkkinatuen saajista yli 70 % kokee taloudellisen tilanteensa vaikeaksi ja melkein joka toisella heistä on pysyvä vamma tai sairaus. Siitä seuraa köyhyyttä ja syrjäytymistä.

Työmarkkinatuen saajien keskeinen toimeentulon lähde ovat Kelan etuudet. Lähivuosien haaste on säilyttää perusturvaetuuksien riittävä taso sekä kannustaa yrittämiseen ja työntekoon.

Meneillään on useita tutkimus- ja toimenpideohjelmia, joilla syrjäytymisen mekanismeja selvitetään ja tarjotaan malleja syrjäytymis- ja terveysongelmien vähentämiseksi. Tutkittuun tietoon ja näyttöön perustuvat toimenpiteet otetaan entistä vahvemmin osaksi yhteiskunnallista päätöksentekoa.

Kela on keskeisesti mukana useimmissa näistä toimenpiteistä. Kelalla on edustus vuoden 2017 syrjäytymisen ehkäisemisen työryhmässä. Lisäksi Kelan tutkimuksella on vahva panos Suomen Akatemian strategisessa tutkimuksessa, joka tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi.

Koveneva työelämä vaatii kuntoutuksen kehittämistä

Työelämän vaatimusten koventuminen ja varhaisten eläkereittien sulkeminen asettavat vaatimuksia kuntoutusjärjestelmälle. Kela on merkittävä kuntoutuksen järjestäjä sekä kuntoutuksen kehittäjä ja tutkija.

Kuntoutusjärjestelmän monimuotoisuus ja palvelujärjestelmien hajanaisuus vaikeuttavat oikean kuntoutustahon ja toimenpiteen löytymistä. Kuntoutuksen onnistumisessa tarvitaan julkisen terveydenhuollon, työterveyshuollon, Kelan, työeläkejärjestelmän sekä sosiaali- ja työvoimahallinnon parempaa yhteistyötä.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenneuudistukset sekä kuntarakenteiden muutokset vaikuttavat kuntoutuspalvelujen kehittämiseen ja muuttavat palvelujen toteuttamismallia. Tässäkin tarvitaan laaja-alaista arviointia ja tutkimusta.

Tavoitteena selkeä ja tiivis perusturvaverkko

Vuoden 2017 alussa perustoimeentulotuki siirtyi kunnilta Kelaan. Keskeinen haaste tulee olemaan, miten hyvin ja kitkattomasti Kelan ja kuntien sosiaalityön välinen yhteys toimii. Tässäkin tosin sote-uudistus tuo uusia, tuntemattomia elementtejä mukaan.

Perustoimeentulotuen siirron myötä kaikki merkittävät perusturvaetuudet ovat nyt Kelan hoidettavana. Lähivuosien suuri sosiaalipoliittinen kysymys on, missä määrin näitä eri järjestelmiä on mahdollista yhdistää vähemmän byrokraattiseksi mutta samalla tiiviimmäksi perusturvaverkoksi.

UUSI STRATEGIA

Toiminta-ajatuksemme

Elämässä mukana – muutoksissa tukena

Arvomme

Ihmistä arvostava, osaava, yhteistyökykyinen, uudistuva

Kelan visio 2020

Toimintamme luo hyvinvointia yhteiskuntaan. Rakennamme palveluita sosiaaliturvan edelläkävijänä.

Strategiset tavoitteet

Pyrimme kohti visiotamme neljän strategisen tavoitteen avulla.

1. Tarjoamme erinomaisen asiakaskokemuksen yhdenvertaisesti ja vastuullisesti

Yhdenvertainen ja vastuullinen palvelu ja tehokas ratkaisutyö ovat toimintamme lähtökohdat. Kun jokainen asiakas saa oikea-aikaisesti ja kanavasta riippumatta ratkaisun juuri häntä koskevaan asiaan, saavutamme erinomaisen asiakaskokemuksen. Olemme valtakunnallinen palveluiden tuottaja ja sosiaaliturvan toimeenpanija.

Pääsemme tavoitteeseemme ottamalla asiakkaat kiinteästi mukaan palveluiden kehitysprosessiin. Samalla tehostamme palvelukokemusta antamalla mahdollisuuden digitalisaatiolle, automaatiolle ja robotiikalle. Asiakkaille näkyy Kelan prosesseista vain se osa, jota hän kulloinkin tarvitsee.

2. Olemme vahva sosiaali- ja terveystiedon osaaja

Laajennamme hyödynnettävän sosiaali- ja terveystiedon määrää. Siten pystymme palvelemaan kumppaneitamme yhä kattavammin ja työskentelemme aktiivisesti verkostoissa. Kelan tutkimus, tilastot ja analyysit ovat vapaasti kaikkien käytettävissä. Hyödyntämällä kansallista asiakastietoa voimme tarjota asiakkaille helppokäyttöisiä ja nopeita palveluita.

3. Olemme aloitteellinen ja arvostettu toimija yhteiskunnassa

Lisäämme hyvinvointia vaikuttavalla ja läpinäkyvällä vuorovaikutuksella. Perustulokokeilu on tästä esimerkki. Toimintaympäristömme ulottuu Pohjoismaihin ja EU:hun. Siksi kansainvälisesti integroitavien järjestelmien kehittäminen on tärkeää.

4. Uudistamme työtämme ja työolojamme

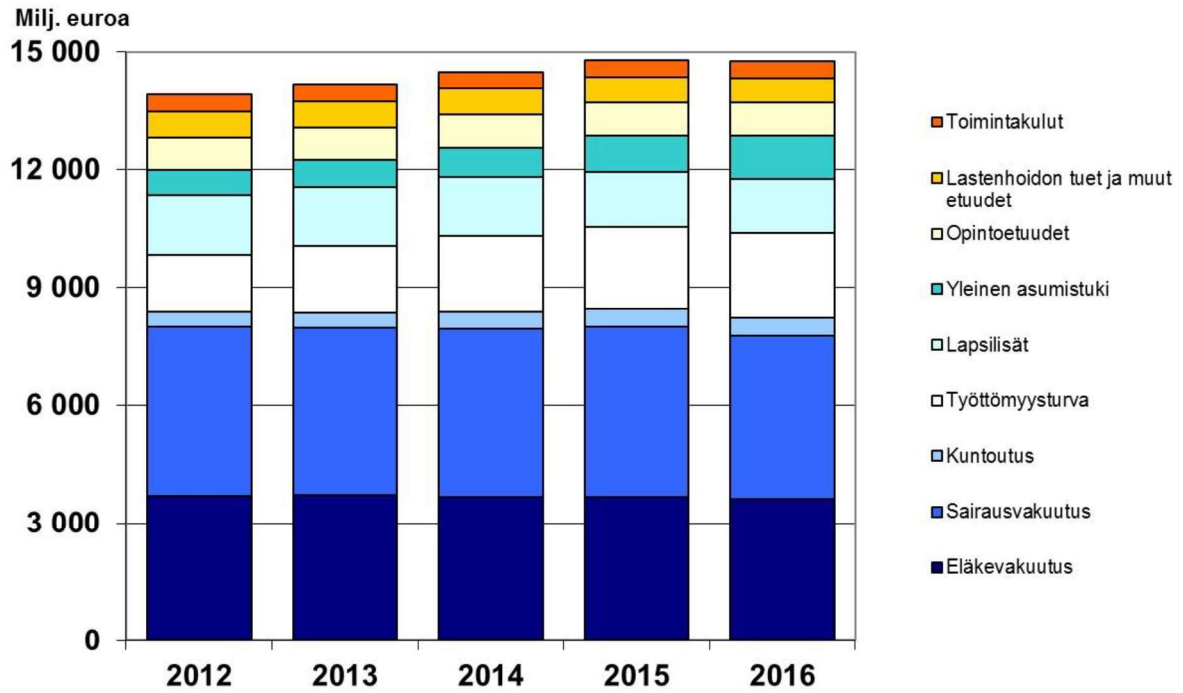
Työn tekemisen tavat ja tehtävät muuttuvat jatkuvasti. Siksi uudistamme kestävästi työn muotoja ja olosuhteita. Haluamme olla julkishallinnon kiinnostavin työpaikka ja esimerkki hyvästä työhyvinvoinnista. Tarjoamme mielekkään työympäristön, jossa tehokkuuteen ja tuottavuuteen pyritään kannustamalla.

KELA VUONNA 2016

Kuvio: Kelan etuudet ja toimintakulut 2012–2016, vuoden 2016 rahana

Kelan etuudet ja toimintakulut 2012–2016, milj.euroa (vuoden 2016 rahana)

Kuvio: Kelan etuuksien osuus sosiaalimenoista vuonna 2016

Kelan etuuksien osuus sosiaalimenoista vuonna 2016

Sosiaalimenot yhteensä 67,2 mrd. euroa *

Lisäksi Kela maksoi opintoetuuksia 0,8 mrd.

* Arvio

Etuusmenot nousivat, toimintakulut pysyivät samoina

Kelan kulut yhteensä 14 770 milj. euroa.

Kelan toimintakulut ovat noin

3%

kokonaismenoista.

Yleisen asumistuen kustannukset jatkoivat kasvuaan vuonna 2016. Yleistä asumistukea maksetaan yhä useammin myös työssä käyville. Työmarkkinatuen menot kasvoivat edelleen, mutta työttömyysturvan menot kääntyivät laskuun.

DIGITALISAATIO MERKITSEE PAREMPAA PALVELUA JA TEHOKKAAMPAA TYÖSKENTELYÄ

Digitalisaatio on Kelassa jo monesta näkökulmasta arkea. Kela on julkishallinnon suurimpia organisaatioita, joka tekee suuren osan ICT-kehitystyöstään itse. Suomalaiset tuntevat Kelan verkkopalvelut ja jo 64 % kaikista etuuksista haetaan verkossa. Verkkopalvelujen kehittäminen helpottaa asiointia ja on taloudellisesti kannattavaa. Kelan toimihenkilöille jää enemmän aikaa niiden asiakkaiden palvelemiseen, jotka tarvitsevat henkilökohtaista palvelua. Kelan henkilöasiakkaiden asiointipalveluissa käytiin vuonna 2016 noin 14,4 milj. kertaa. Kela otti marraskuussa 2016 käyttöön Suomi.fi-tunnistus-palvelun. Sähköisiin palveluihin panostaminen on pienentänyt Kelan postitus- ja rahtikuluja vuodesta 2014 vuoteen 2016 yli 2 milj. eurolla.

Asiakkaat antavat Kelan verkkopalveluista yleensä hyvää palautetta. Asiakkaat hoitavat asioitaan ja kysyvät neuvoja esimerkiksi somen palvelukanavien, verkkopalvelujen ja chatin avulla yhä helpommin siellä, missä he kulloinkin liikkuvat. Kela.fi-sivuilla Kysy Kelasta -palstoilla vastataan jo kaikissa asiakkaan etuusasioissa. Kela.fi-sivuilla chat-asiakaspalvelu vastaa terveydenhuollon ammattilaisten kysymyksiin.

Kelan verkkopalveluja uudistetaan nyt siten, että niiden käytettävyys perustuu asiakkaan elämäntilanteen mukaiseen jaotteluun. Tarkoituksena on rakentaa kokonaisuudesta sujuvampi ja paremmin palveleva käyttökokemus. Asiakkaat osallistuvat myös verkkopalvelujen kehittämiseen. He testaavat palvelujen käytettävyyttä kokeilemalla palvelujen kehitysversioita. Asiakkaiden näkökulmasta on tärkeää, että palvelut toimivat päätelaitteesta riippumatta ja käyttökokemus on sujuva.

Tehokas etuusratkaisu ja yhdenvertainen asiakaspalvelu nojaavat toimiviin tietojärjestelmiin

Toimivat tietojärjestelmät ovat myös tehokkaan ja yhdenmukaisen asiakaspalvelun ja etuusratkaisun takana. Kelalla on pitkä kokemus tietojärjestelmäpalveluiden tuottamisesta potilaiden, terveydenhuollon toimijoiden ja valtion välille. Valtakunnalliset järjestelmät ja prosessit takaavat yhtäläiset etuusratkaisut koko maassa. Tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpitäminen vaatii ammattitaitoa ja resursseja. Järjestelmien pitää sopia yhteen muun muassa apteekkien ja terveydenhuollon järjestelmien kanssa. Lähes kaikki uudistukset ja lakimuutokset vaativat muutoksia tietojärjestelmiin.

Kun tammikuussa 2016 otettiin käyttöön alkuomavastuu, uudistusta varten kehitettiin ajantasainen seurantajärjestelmä. Vuonna 2016 valmistui ja otettiin käyttöön toimeentulotuen käsittelyjärjestelmä. Siinä pyrittiin mahdollisimman suureen helppokäyttöisyyteen ja automatisointiin, jotta se takaisi tehokkaan ratkaisutyön. Samalla toteutettiin muun muassa sosiaalitoimen käytössä olevan etuustietopalvelu Kelmun laajennus, joka tarjoaa kunnille uuden eTotu-kumppaniviestijärjestelmän. Lisäksi laajennettiin Kelan ja apteekkien välistä tiedonvaihtoa toteuttamalla muuan muassa sähköinen maksusitoumus. Ulkopuolisten yhteyksien avulla työ on jatkossa huomattavasti yksinkertaisempaa.

Digitalisaatio näkyy myös sisäisessä toiminnassa

Kelan vahva ICT-osaaminen näkyy myös organisaation sisäisessä toiminnassa. Kela on uudistanut työn tekemisen välineitä aktiivisesti ja vähentänyt muun muassa matkustamista. Sisäisiä toimintatapoja muuttamalla Kelan matkakulut ovat pienentyneet viimeisen neljän vuoden aikana yli 30 % eli n. 1,4 milj. euroa.

Toimivien valtakunnallisten tietojärjestelmien ja pikaviestijärjestelmä Skypen ansiosta työn johtaminen ja tekeminen eivät ole sidoksissa paikkaan. Yli 40 % kelalaisista työskentelee eri paikassa kuin

esimiehensä. Päivittäin käydään n. 20 000 kahdenvälistä keskustelua tai puhelua ja 1 200 kokousta. Keskimääräinen kokouksen kesto on 45 minuuttia. Koska kokoukseen voi osallistua mistä vain, näihin kokousmatkoihin ei kulu käytännössä ollenkaan aikaa. Vapautuva aika voidaan käyttää muuhun työskentelyyn. Myös sisäistä yhteistyötä on kehitetty laajentamalla SharePoint-pohjaisen intranetin ja työtilojen käyttöä. Työtiloissa tehtävä työ perustuu avoimuuteen ja yhteistyöhön. Videoneuvottelulaitteiden ja Skypeen käyttöönoton myötä Kelan puhelinkulut ovat vähentyneet vuodesta 2012 lukien lähes 450 000 euroa eli noin 13 %.

Monet vanhat toimintatavat ovat muuttuneet Kelassa digitalisaation myötä. Muutos näkyy hyvin esimerkiksi toimeentulotuen rekrytoinneissa ja koulutuksessa. Rekrytointiprojekti toteutettiin mahdollisimman pitkälle digimaailmassa. Kaiken kaikkiaan toimeentulotuen tehtäviin liittyviä hakemuksia saapui 6 719, joista pääosa jätettiin sähköisesti Kelan verkkosivujen kautta. Rekrytointiprosessin aikana nauhoitettiin lähes 1 900 videohaastattelua. Kaikki hakemukset käsiteltiin digitaalisesti.

Rekrytoinnin ohella digitaalisuus näkyy myös uusien työntekijöiden koulutuksessa. Kela rakensi digitaalisen koulutusympäristön, jota käytettiin ensimmäistä kertaa toimeentulotukikoulutusten yhteydessä. Kela onkin todennäköisesti julkishallinnon suurin organisaatio, joka hyödyntää työpaikoilla toteutettavaa digitaalista koulutusta. Henkilöstölle suunnatut toimeentulotukikoulutukset on toteutettu monimuotoisina ja vuorovaikutteisina. Koulutuksiin osallistui yli 1 200 uutta ja vanhaa Kelan toimihenkilöä. Näin suuren asiantuntijajoukon kouluttaminen näin lyhyessä ajassa ei olisi ollut mahdollista ilman digitaalista etäopetusta, erillisiä omaa tahtiin tehtäviä verkkokursseja ja yhteiseen keskusteluun varattuja digitaalisia työtiloja. Digitaalinen koulutusympäristö ja sähköiset verkkokoulut ovat tuoneet Kelan toimintakuluihin merkittäviä säästöjä. Kelan sisäiset koulutuskustannukset ovat pienentyneet vuodesta 2012 lähtien yli 40 % eli yhteensä noin 950 000 euroa.

Tulevaisuus

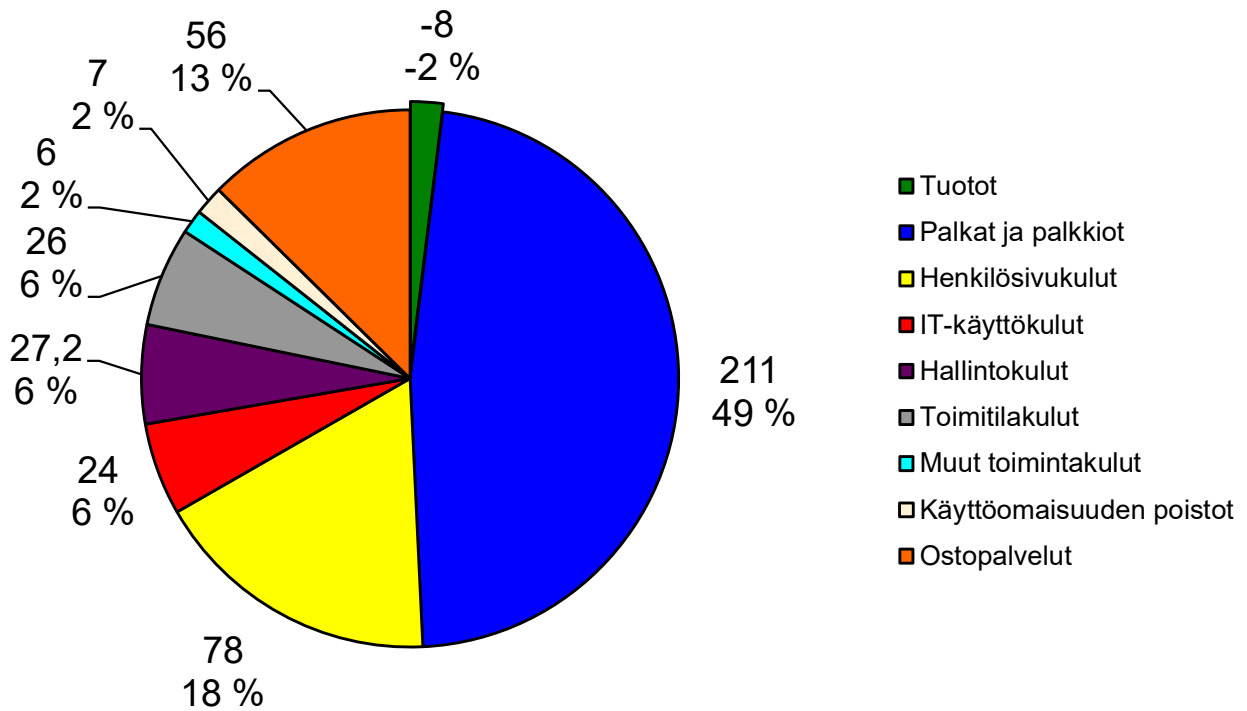
Asiakkaat toivovat verkkopalveluihin erityisesti mahdollisuutta asioida toisen puolesta. Tätä mahdollisuutta kehitetään osana verkkopalvelujen uudistusta. Valtuutuksessa tullaan hyödyntämään kansallisessa palveluarkkitehtuuriohjelmassa toteutettua Suomi.fi-Valtuudet-palvelua ja hyödynnetään muun muassa jo olemassa olevia Väestörekisterikeskuksen tietoja.

Kela osallistuu myös kansallisesti verkkopalvelujen kehittämiseen ja eri viranomaistietoja yhdistävien palvelujen luomiseen. Esimerkkinä tästä on vuonna 2019 avautuvan kansallisen tulorekisterin rakentaminen. Palkkojen ja etuuksien maksajat tulevat ilmoittamaan ajantasaiset palkkatiedot tulorekisteriin, josta niitä saavat käyttöönsä muun muassa Kela, kunnat, työttömyyskassat ja työeläkevakuuttajat. Näin etuuspäätökset voidaan tehdä ja maksaa joustavammin ja nopeammin. Olemassa olevaa tietoa hyödyntämällä voidaan vähentää asiain tarvetta.

Kela tutkii myös aktiivisesti robotiikan mahdollisia hyödyntämiskohteita omassa toiminnassaan ja prosessien tehostamisessa. Kela myös panostaa tietoturvan ja tietosuojan kehittämiseen digitalisoituvassa maailmassa. Lisääntyvän regulaation ja muuttuvien uhkakuvien myötä panostamme asiakkaiden tietojen asianmukaisen käytön varmistamiseen.

Kuvio: Toimintakulujen jakautuminen vuonna 2016, milj. euroa

Taulukko: Toimintatietoja Kelasta

Toimintatietoja Kelasta	2016	2015	2014	2013	2012
Kokonaiskulut, mrd. €	14,8	14,7	14,5	14,0	13,5
Etuuskulut, mrd. €	14,3	14,3	14,0	13,6	13,1
Toimintakulut/ kokonaiskulut, %	2,9	2,9	3,0	3,2	3,2
Etuuskulut/BKT, %	6,7*	6,8*	6,9	7,0	6,8
Etuuskulut/sosiaalimenot, %	21,3*	21,1*	21,2	21,4	21,7
Etuuskulut/asukas, €/v	2 606	2 607	2 561	2 486	2 416
Henkilöstö 31.12.	6 686	5 968	6 008	6 108	6 135

*arvio

KELAN MAKSAMAT ETUUEDET

Kelan etuuskulut olivat yhteensä 14,3 mrd. euroa. Ne kasvoivat edellisvuodesta 0,2 %.

Taulukko: Kelan maksamat etuudet 2015–2016

Kelan maksamat etuudet

	2016 milj. €	2015 milj. €	Muutos (%)
Eläke-etuudet	2 470,3	2 503,2	-1,3
Vammaisetuudet	581,1	619,6	-6,2
Sairausvakuusetuudet	4 145,6	4 309,0	-3,7
Kuntoutus	456,4	445,4	1,5
Työttömyysturvaetuudet	2 169,9	2 092,2	3,7
Lapsiperheiden etuudet ¹	1 969,5	1 986,9	-0,9
Opintoetuudet	843,9	839,1	0,6
Eläkkeensaajan asumistuki	559,0	532,2	5,0
Yleinen asumistuki	1 081,0	917,6	17,8
Muut etuudet	62,7	63,1	-0,7
Etuusmenot yhteensä	14 339,4	14 308,1	0,2

¹ Vanhempainpäivärahat sisältyvät sairausvakuusetuuksiin.

**Kela maksoi vuonna 2016 11 % enemmän asumistukia kuin vuonna 2015. Yleisen asumistuen menot kasvoivat eniten: yhteensä 18 %. Myös eläkkeensaajan asumistuen menot suureni-
vat.**

Eläke- ja vammaisetuudet

Taulukko: Eläke-etuudet 2015–2016

Eläke-etuudet

	2016 milj. €	2015 milj. €	Muutos (%)
Maksetut etuudet			
Yhteensä	2 470,3	2 503,2	-1,3
Kansaneläkkeet	2 223,3	2 280,4	-2,5
Takuueläkkeet	192,4	161,9	18,8
Perhe-eläkkeet	29,2	30,3	-3,6
Lapsikorotukset	5,6	5,7	-1,8
Rintamalisät	11,5	14,3	-19,2
Ylimääräiset rintamalisät	8,2	10,5	-21,5

Etuudensaajien määrä	31.12.2016	31.12.2015	
Kaikki etuudet	654 691	661 625	-1,0
Kansaneläkkeensaajia	615 751	620 458	-0,8
Takuueläkkeensaajia	101 647	100 947	0,7
Perhe-eläkkeensaajia	22 522	23 135	-2,6
Lapsikorotuksensaajia	12 139	12 379	-1,9
Rintamalisänsaajia	17 482	21 838	-19,9

Taulukko: Vammaisetuudet 2015 – 2016

Vammaisetuudet

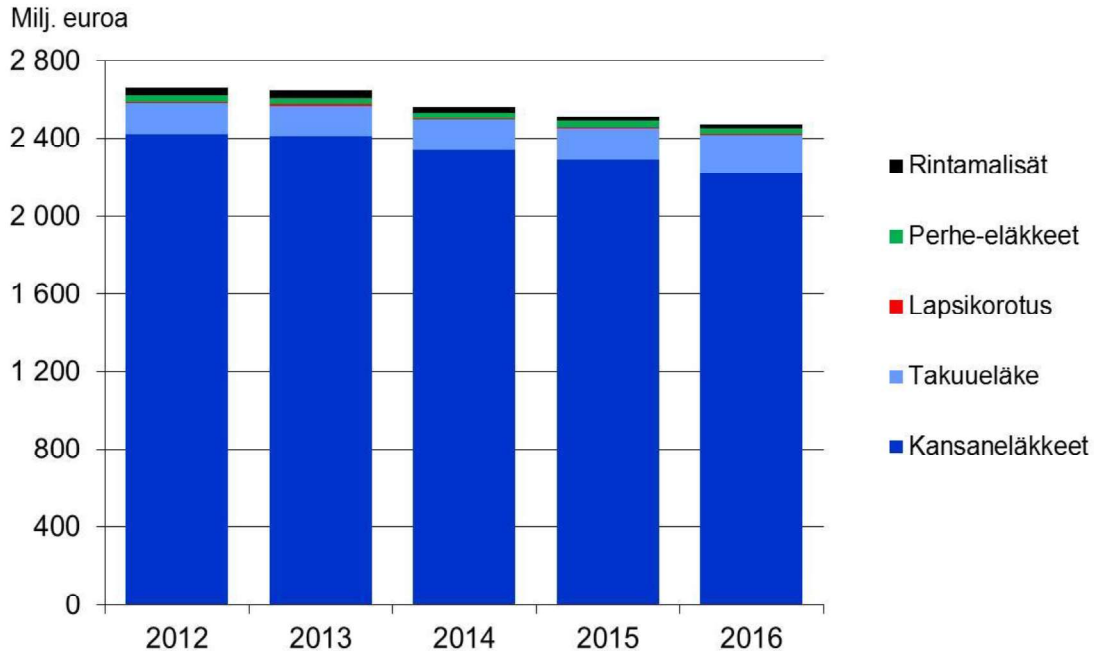
Maksetut etuudet	2016	2015	
Yhteensä	581 077 874	619 556 973	-6,2
Alle 16-vuotiaan vammaistuki	81 856 030	85 027 318	-3,7
16 vuotta täyttäneen vammaistuki	37 970 805	37 226 627	2,0
Eläkettä saavan hoitotuki	461 246 379	487 565 107	-5,4
Ruokavaliokorvaus	–	9 737 922	.

Etuudensaajien määrä	31.12.2016	31.12.2015	
Kaikki etuudet	274 945	314 114	-12,5
Alle 16-vuotiaan vammaistuki	35 556	36 833	-3,5
16 vuotta täyttäneen vammaistuki	13 073	12 280	6,5
Eläkettä saavan hoitotuki	226 384	233 084	-2,9

Kuvio: Maksetut eläke-etuudet (vuoden 2016 rahana), 2012–2016

Maksetut eläke-etuudet 2012–2016, milj. euroa (vuoden 2016 rahana)

Sairausvakuutusetuudet

Taulukko: Sairausvakuutuskorvaukset 2015–2016

Sairausvakuutuskorvaukset	2016 milj. €	2015 milj. €	Muutos (%)
Kaikki¹	4 145,6	4 309,0	–3,7
Sairausvakuutuksen päivärahat ²	1 881,6	1 983,5	–5,1
Sairauspäiväraha	773,8	826,1	–6,3
Osasairauspäiväraha	33,6	31,2	7,9
YEL-sairauspäiväraha	5,2	5,7	–8,7
Vanhempainpäivärahat ³	1 068,7	1 120,3	–4,6
Sairaanhoidokorvaukset	1 839,7	1 908,2	–3,6
Lääkkeet ⁴	1 412,0	1 377,9	2,5
Peruskorvatut lääkkeet	316,1	310,1	1,9
Eriyiskorvatut lääkkeet	941,9	909,4	3,6
Alempi korvaus	245,7	243,6	0,9
Ylempi korvaus	696,2	665,8	4,6
Lääkkeiden lisäkorvaukset	153,8	158,2	–2,8
Yksityislääkärin palvelut	58,7	72,5	–19,1

Yksityiset hammashoitopalvelut ⁵	55,7	95,2	-41,5
Yksityinen tutkimus ja hoito	43,3	69,7	-37,8
Matkat ja sairaankuljetus ⁶	270,0	292,9	-7,8
Muut etuudet (mm. työterveyshuollon ja opiskelijoiden terveydenhuollon)	418,8	412,2	1,6

¹ Sisältää sairauspäivärahasuoritukset Melalle 5,56 milj. euroa vuonna 2016.

² Sisältää myös tartuntatautilain perusteella maksetut päivärahat ja ansionmenetykskorvaukset sekä elimen luovuttajalle maksetut päivärahat.

³ Sisältää myös erityishoitorahat ja vuosilomakustannusten korvaukset työnantajalle.

⁴ Sisältää myös korvaukset annosjakelupalkkioista.

⁵ Sisältää suuhygienistien palkkioista maksetut korvaukset.

⁶ Sisältää matkojen lisäkorvaukset.

Taulukko: Sairausvakuutuskorvausten saajat 2015–2016

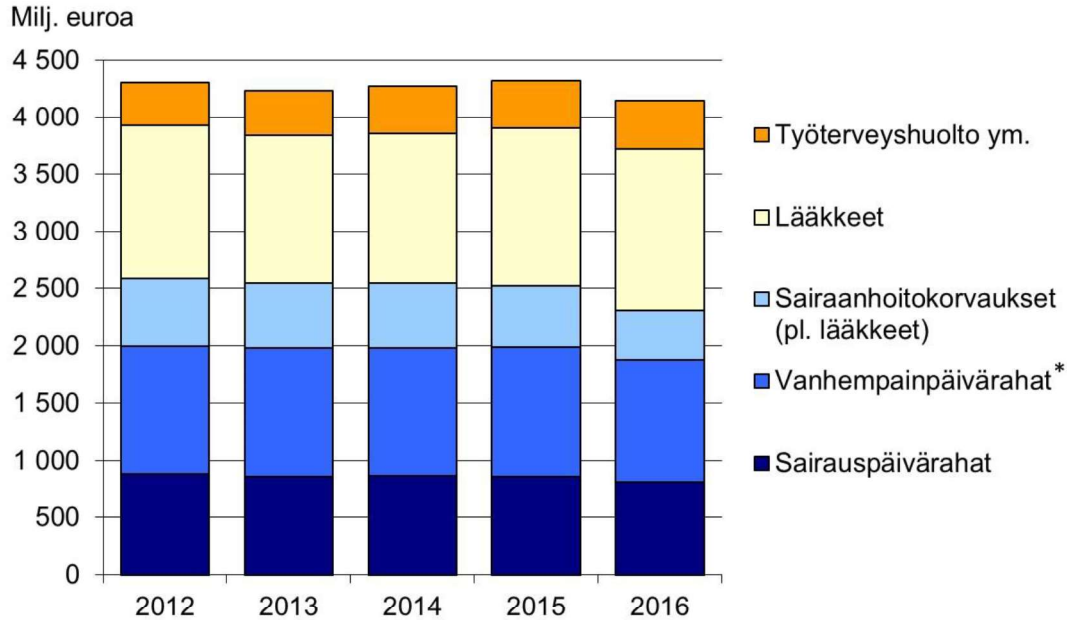
Sairausvakuutuskorvausten saajat	2016	2015	Muutos (%)
Kaikki	3 925 495	4 265 270	-8,0
Sairauspäiväraha ¹	281 544	292 706	-3,8
Osasairauspäiväraha ¹	16 771	15 528	8,0
YEL-sairauspäiväraha ¹	15 001	15 783	-5,0
Vanhempainpäivärahat	154 729	162 921	-5,0
Sairaanhoitokorvaukset	3 829 816	4 213 293	-9,1
Lääkkeet	3 136 095	3 811 748	-17,7
Peruskorvatut lääkkeet	3 022 273	3 709 187	-18,5
Erityiskorvatut lääkkeet	1 198 002	1 207 756	-0,8
Alempi korvaus	831 193	840 877	-1,2
Ylempi korvaus	637 262	635 358	0,3
Lääkkeiden lisäkorvaukset	209 655	197 484	6,2
Yksityislääkärin palvelut	1 566 288	1 606 914	-2,5
Yksityiset hammashoitopalvelut ²	1 016 850	1 079 176	-5,8
Yksityinen tutkimus ja hoito	1 195 792	1 227 184	-2,6
Matkat ja sairaankuljetus	576 588	643 248	-10,4

¹ Sama henkilö voi saada yhtä tai useampaa erilaista sairauspäivärahaa.

² Sisältää suuhygienistien palkkioista korvausta saaneiden määrän.

Kuvio: Maksetut sairausvakuutusetuudet (vuoden 2016 rahana), 2012–2016

Kela Maksetut sairausvakuutusetuudet 2012–2016, milj. euroa (vuoden 2016 rahana)

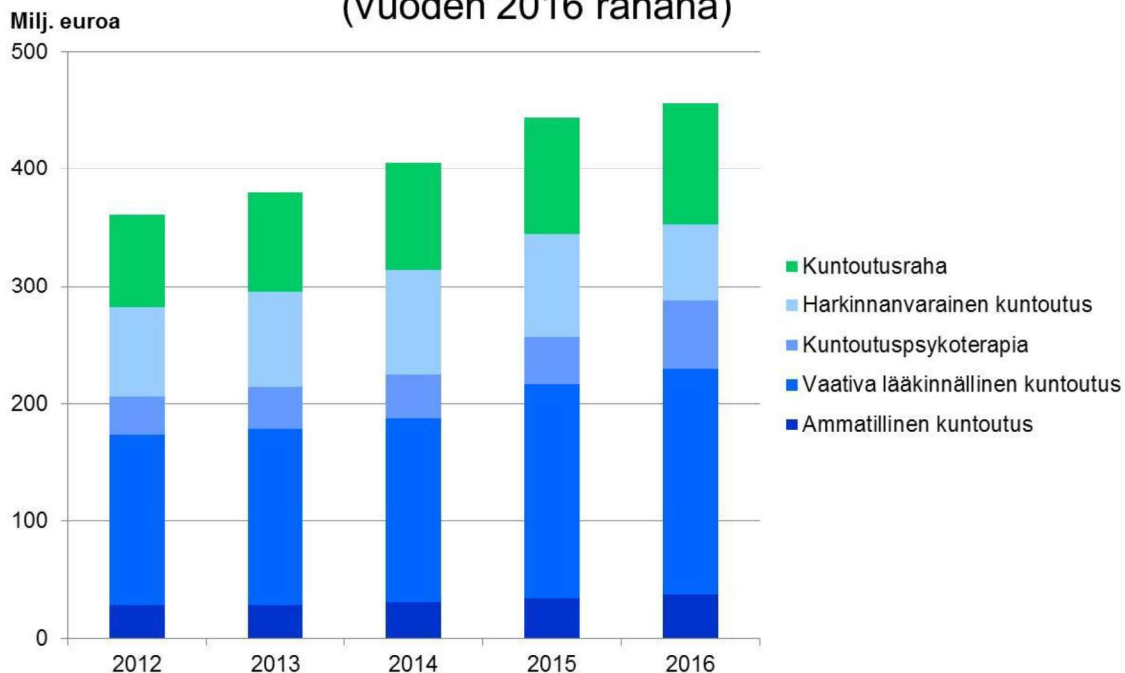

* Vanhempainpäivärahat sisältävät myös erityishoitorahat ja vuosilomakustannusten korvaukset työnantajille.

Kuntoutusetuudet

Kuvio: Maksetut kuntoutusetuudet (vuoden 2016 rahana), 2012–2016

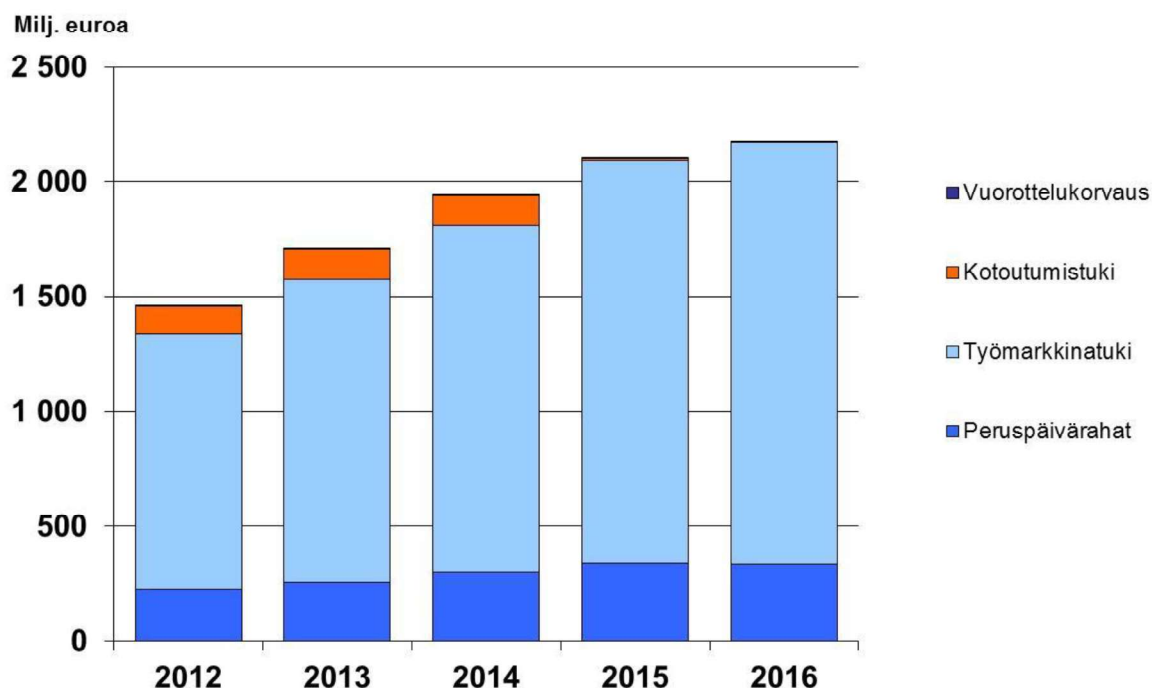
Kela Maksetut kuntoutusetuudet 2012–2016, milj. euroa (vuoden 2016 rahana)

Työttömyysturvaetuedet

Kuvio: Maksetut työttömyysturvaetuedet (vuoden 2016 rahana), 2012–2016

Kela® Maksetut työttömyysturvaetuedet 2012–2016, milj. euroa (vuoden 2016 rahana)

Työttömyyskassat ja Kela maksoivat vuonna 2016 työttömyysetuuksia yhteensä 4 974 milj. euroa. Se on 2 % vähemmän kuin vuonna 2015. Työttömyyskassojen maksaman ansioturvan osuus oli 2 805 milj. euroa ja Kelan maksaman perusturvan osuus 2 169 milj. euroa.

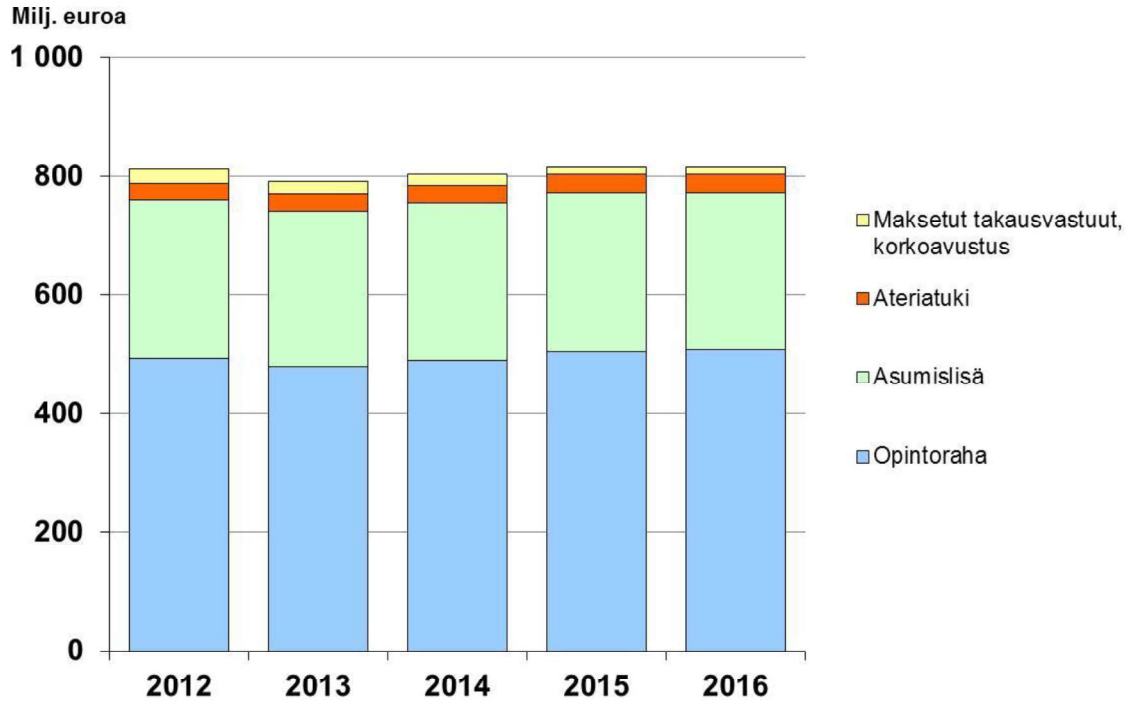
Kelan maksaman työttömyysturvan menot olivat viime vuonna toista vuotta peräkkäin ennätysellisen suuret. Työttömyyskassojen maksaman ansioturvan menot sen sijaan pienenevät. Ansioturvakustannusten pienemisen taustalla on sekä korvattujen päivien väheneminen että keskimääräisen maksetun päiväkorvauksen pieneminen.

Opintoetuudet

Kuvio: Maksetut opintotuet (vuoden 2016 rahana), 2012–2016

Kela

Maksetut opintotuet 2012–2016, milj. euroa (vuoden 2016 rahana)

Opintotuen asumislisän menot pysyivät vuonna 2016 lähes yhtä suurina kuin vuotta aiemmin. Opintotuen asumislisää sai 149 000 opiskelijaa. Opintotuen asumislisän saajien asumismenot olivat sen sijaan pienemmät kuin muissa asumistukimuodoissa.

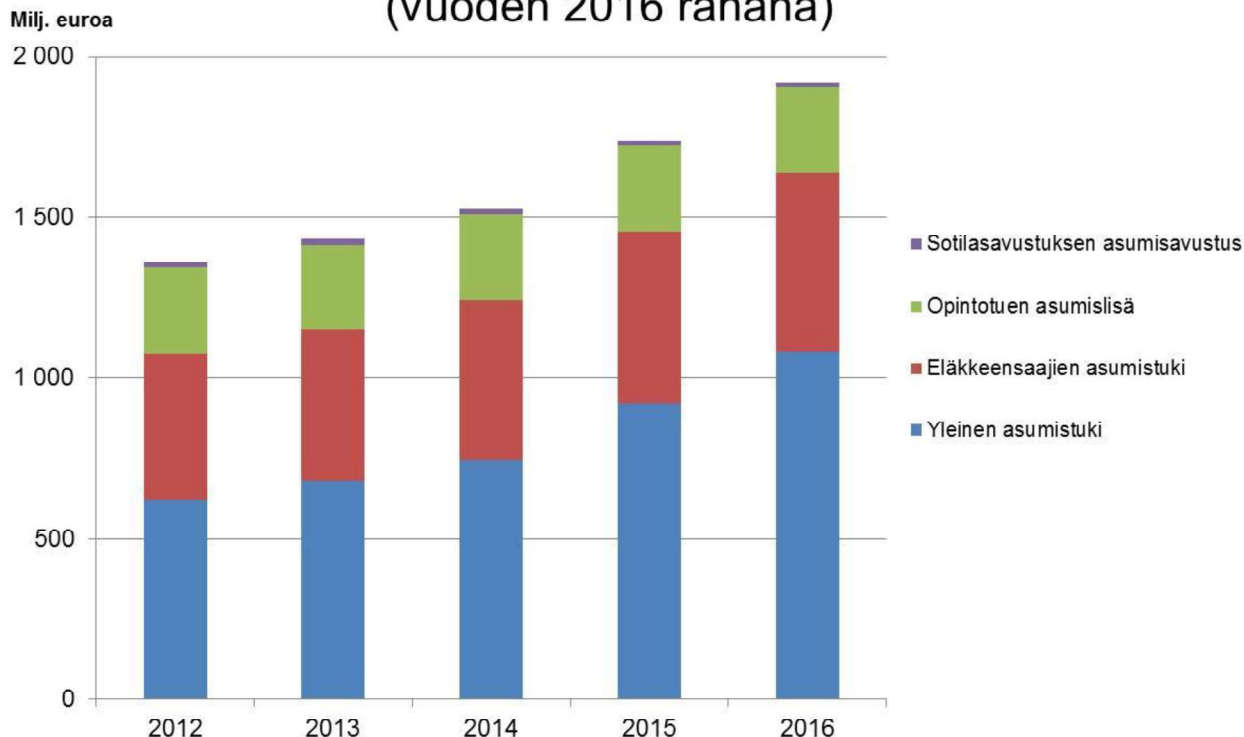

Asumistuet

Kuvio: Maksetut asumistuet (vuoden 2016 rahana), 2012–2016

Maksetut asumistuet 2012–2016, milj. euroa (vuoden 2016 rahana)

Kelan maksamien asumistukien piirissä oli vuoden lopussa lähes 860 000 henkilöä. Ruokakuntia, jotka saivat yleistä asumistukea, oli vuoden 2016 lopussa 267 400. Määrä oli toista vuotta peräkkäin ennätysellisen suuri.

Eläkkeensaajan asumistukea saavien määrä ylitti enimmäistä kertaa 200 000 henkilön rajan. Pääkaupunkiseudulla asumismenot vaihtelevat muuta Suomea enemmän.

Lapsiperheiden etuudet ja muut etuudet

Taulukko: Muut etuudet 2015–2016

Muut etuudet	2016 milj. €	2015 milj. €	Muutos (%)
Kuntoutusetuudet	456,4	445,4	1,5
Työttömyysturvaetuudet	2 169,1	2 091,1	3,7
Äitiysavustus ja adoptiotuki	9,2	10,0	-7,7
Lapsilisä	1 381,7	1 384,4	-0,2
Lastenhoidon tuet	435,2	453,1	-3,9
Elatustuki	204,5	201,9	1,3
Eläkkeensaajan asumistuki	559,0	532,2	5,0
Yleinen asumistuki	1 081,0	917,6	17,8

Opintoetuudet	843,9	839,1	0,6
Sotilasavustus	16,1	16,9	-4,8
Vammaisten tulkkauspalvelut	42,9	42,5	0,9
Rintamaveteraanien matkakorvaukset	0,4	0,5	-9,5

Taulukko: Muiden etuuksien saajat 2015–2016

Muiden etuuksien saajat	2016	2015	Muutos (%)
Kuntoutujat	121 769	124 777	-2,4
Työttömyysturvaetuudet	369 651	356 787	3,6
Äitiysavustus (perheet)	52 042	55 013	-5,4
Lapsilisä			
Perheet (31.12.)	551 974	554 760	-0,5
Lapset (31.12.)	1 009 115	1 012 752	-0,4
Lastenhoidon tuet			
Perheet	142 680	145 869	-2,2
Lapset	195 474	203 085	-3,7
Elatustuki			
Perheet (31.12.)	73 653	73 118	0,7
Lapset (31.12.)	107 716	106 796	0,9
Eläkkeensaajan asumistuki (henkilöt 31.12.)	201 914	197 870	2,0
Yleinen asumistuki (ruokakunnat 31.12.)	267 356	246 357	8,5
Opintoetuudet			
Opintotuki	286 262 ¹	288 057 ²	-0,6
Koulumatkatuki	51 549 ¹	52 365 ²	-1,6
Sotilasavustus (taloudet)	9 192	9 296	-1,1
Vammaisten tulkkauspalvelut (31.12.)	5 853	5 693	2,8

¹ Lukuvuonna 2015/2016.

² Lukuvuonna 2014/2015.

Takaisinperintä

Takaisin perittävien etuuksien yhteismäärä (mukaan lukien opintotuen tulovalvonnan perusteella käynnistyneet perinnät) oli vuoden päättyessä 123,3 milj. euroa (lisäystä 0,2 %). Opintolainojen takausvastuusaatavia oli perinnässä vuoden lopussa 131,7 milj. euroa (vähennystä 8,1 %).

KELA PALVELEE YHÄ HENKILÖKOHTAISEMMIN

Kelan asiakasyhteistyö monipuolistui vuoden 2016 aikana. Asiakaspalvelun kehittäminen oli yksi viime vuoden keskeisistä tavoitteista. Kelan palvelu tarkoittaa asiakkaan elämäntilanteen kokonaisvaltaista ymmärtämistä. Kelassa pyritään nyt siihen, että asiakkaan asioita voidaan tarvittaessa hoitaa jopa ennakoivasti.

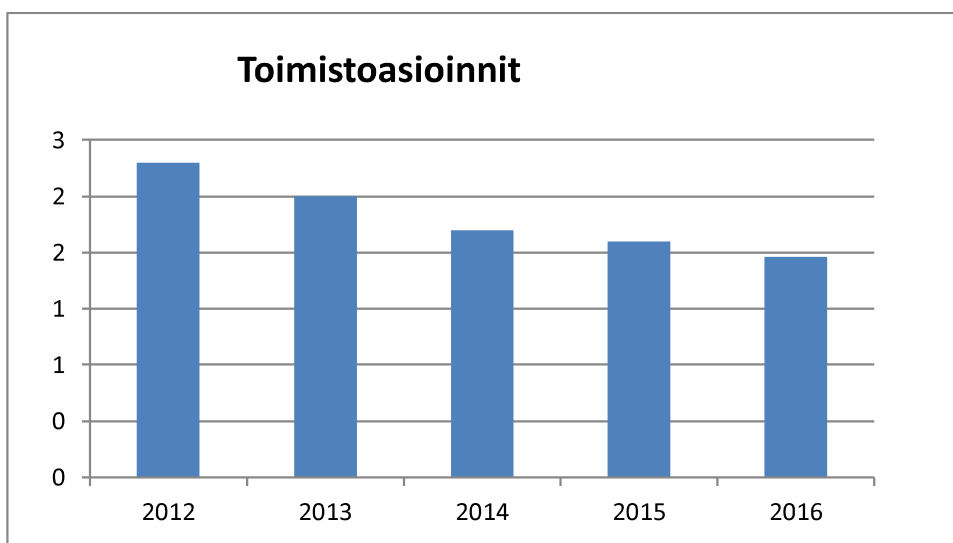
Kelan etuustoiminta keskitettiin yhdeksi valtakunnalliseksi kokonaisuudeksi. Samalla kuitenkin säilytettiin toimistoverkosto, jotta henkilökohtaista asiointia tarvitsevat saisivat riittävästi aikaa ja huomiota.

Verkkoasiointia kehittämällä on pystytty lisäämään henkilökohtaista palvelua niille, jotka sitä tarvitsevat.

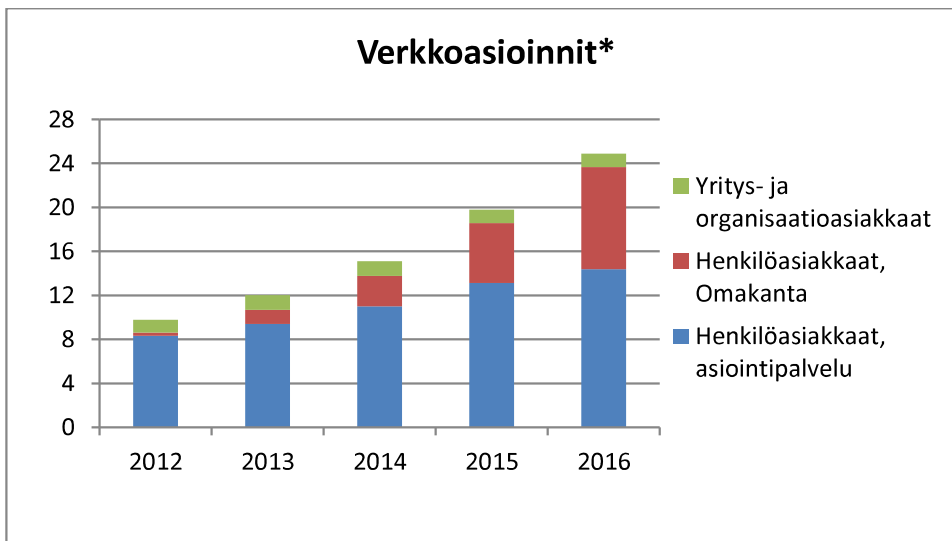
Kelan työntekijöitä on koulutettu ymmärtämään asiakkaan elämäntilanne kokonaisvaltaisesti. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että asiakkaan tuen tarve ja oikeus etuuksiin selvitetään. Erityisen tärkeää on huolehtia siitä, ettei yksikään asiakas jää etuuksissa väliinpuotoajaksi. Parhaimmillaan palvelu voi olla ennakoivaa: asiakkaaseen voidaan ottaa yhteyttä Kelasta päin.

Palvelupisteiden lisäksi kehitetään myös etäpalveluja, kuten chatia ja videoneuvotteluja. Ne helpottavat, jos asiakas ei pääse Kelan toimistoon tai yhteispalvelupisteeseen tai jos asiakkaan kieltä hallitsevaa palveluneuvojaa tai tulkkia ei ole saatavilla. Asiakkaan kanssa voidaan keskustella kuvayhteyden välityksellä ja palvella esimerkiksi kurdiksi tai saameksi.

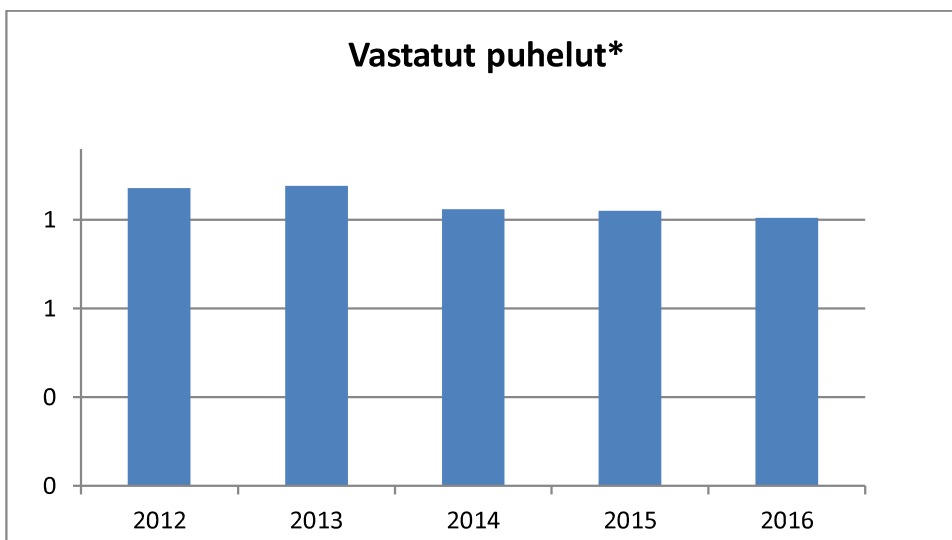
Kuvio: Toimistoasiointit 2012–2016, milj.

Kuvio: Verkkoasioinnit 2012–2016, milj.

Kuvio: Vastatut puhelut 2012–2016, milj.

*Yhteyskeskukseen tulleet puhelut. Lisäksi puheluja tulee muihin Kelan yksiköihin.

Eri palvelukanavien käyttö vuonna 2016

Verkkopalvelut (tunnistautumiset)

Henkilöasiakkaat, asiointipalvelu 14,4 milj.

Henkilöasiakkaat, Omakanta 9,3 milj.

Yritys- ja organisaatioasiakkaat 1,2 milj.

Puhelinpalvelu (Yhteyskeskus)

1,51 milj. vastattua puhelua¹

Suorakorvaus *

Asiakkaan saama korvaus suoraan palveluntuottajalla asioidessaan: 34,1 milj.

Postiasiointi

Kelan lähettämät kirjeet: 12,8 milj.

Kelaan saapuneet hakemukset ja muut asiakirjat: 8,3 milj.

Toimistopalvelu**

Toimistoasiointeja 1,96 milj., joista ajanvarauksella 1,7 %

Toimistoja 182

Yhteispalvelu

Käyntiasioinnit 71 000

Yhteispalvelupisteitä 146

¹ Yhteyskeskukseen tulleet puhelut. Lisäksi puheluja tulee muihin Kelan yksiköihin.

* Työpaikkakassat ja Kelan toimistot.

** Tilastointitapaa muutettu vuoden 2012 alusta.

SOSIAALITURVAYHTEISTYÖ YLITTÄÄ RAJAT

Sosiaaliturvan kehittäminen on maailmanlaajuista yhteistyötä. Kelan asiantuntijat ovat tiiviisti mukana maailmanlaajuisessa sosiaaliturvajärjestö ISSAssa (International Social Security Association). ISSA on maailman sosiaaliturvalaitosten yhteistyöjärjestö, johon kuuluu noin 340 sosiaaliturvalaitosta yli 160 maasta.

Kela myös ylläpitää Suomen osalta eurooppalaista sosiaaliturvatietojen sähköistä vaihtojärjestelmää EESSIä (Electronic Exchange of Social Security Information). Järjestelmän avulla EU-maiden sosiaaliturvaviranomaiset vaihtavat tietoja tehokkaasti, nopeasti ja turvallisesti. Tietojenvaihtoa tarvitaan EU:n sosiaaliturvan yhteensovittamiseen.

Euroopan unionin kansalaisia kohdellaan sosiaali- ja terveystaloudessa yhdenvertaisesti riippumatta siitä, missä EU-maassa he asuvat. Esimerkiksi Tampereella suomalaisen työnantajan palveluksessa ahkeroiva puolalainen putkimies saa lapsilisää Suomessa, vaikka hänen perheensä asuu Krakovassa.

Sosiaaliturvan maksajamaan määräävät EU-pelissäännöt, maiden väliset sosiaaliturvasopimukset ja kansallinen lainsäädäntö. EU-sääntöjen mukaan henkilö saa sosiaaliturvan sen maan käytäntöjen mukaisesti, missä hän työskentelee, vaikka asuisi vakinaisesti jossain muualla. EU jyrää tässä kansalliset laintulkinnat ja säännökset. Kelan sosiaaliturva ei riipu työstä tai kansalaisuudesta vaan vakinaisesta asuinpaikasta.

EU-kansalaiset voivat käyttää Euroopan talousalueella eurooppalaista sairausvakuutuskorttia. Se helpottaa palvelujen saamista samoilla ehdoilla ja kustannuksilla kuin kyseisessä maassa vakuutetut saavat. Kotimaan sosiaaliturvajärjestelmä korvaa aiheutuneet kustannukset.

Varsinaista EU-sosiaaliturvaa ei ole olemassa. EU:n asetti jo vuonna 2010 tavoitteeksi poistaa vuoteen 2020 mennessä vähintään 20 milj. ihmistä köyhyys- ja syrjäytymisvaarasta. Taloudellisen taantumien ja maiden välisten suurten erojen vuoksi tilanne on päinvastoin heikentynyt viime vuosina, kun köyhien määrä on EU:ssa lisääntynyt miljoonilla.

EU-maissa on hyvin erilaiset kansalliset tavat, kulttuurit ja käytännöt siihen, miten köyhyyttä tulisi hoitaa. Samalla kun Pohjoismaissa luotetaan hyvinvointiyhteiskunnan antamaan suojaan, sukulaiset ja ystävät ovat Etelä- ja Itä-Euroopassa vähäväkisten paras turva.

Eri maiden kansalaisten sosiaaliturvan kussakin maassa määrittelee lopulta kyseisen maan viranomainen. Suomalaisista käytännöistä voi lukea tarkemmin osoitteessa <http://sosiaalivakuutus.fi/kansainvalinen-sosiaaliturva-kaytannossa/>

Kelassa avattiin vuonna 2014 Rajat ylittävän terveydenhuollon yhteispiste. Se toimii kansallisesti neuvontapisteinä, kun hakeudutaan Suomesta hoitoon ulkomaille tai ulkomailta hoitoon Suomeen. Neuvontapiste ylläpitää myös Hoitopaikanvalinta.fi-sivustoa, josta asiakas saa tietoa terveyspalvelujen käytöstä Suomessa ja ulkomailla, potilaan oikeuksista, hoitokustannusten korvauksista ja palvelujen valinnanvapaudesta.

Jokaisessa EU-maassa toimii vastaava yhteispiste. Sitä edellytetään potilaan oikeuksia määrittelevässä EU-direktiivissä.

PERUSTOIMEENTULOTUEN MYÖNTÄMINEN YHTENÄISTYY

Perustoimeentulotukea myönnetään nyt samoin periaattein kaikkien kuntien asukkaille.

Perustoimeentulotuen siirto kunnilta Kelaan oli vuoden 2016 suurpönnistus. Siirtoon liittyvä lakimuutos hyväksyttiin kesällä 2015, ja siirron valmistelu käynnistyi välittömästi.

Yhteistyö kuntien kanssa oli tärkeä osa valmistelua. Kuntaliitto oli Kelan yhteistyökumppani, mutta käytännön yhteistyötä tekivät pääasiassa yksittäiset kunnat ja niiden sosiaalitoimen edustajat.

Kela ja kunnat valmistautuivat toimeentulotuen siirtoon Vantaalla toteutetussa pilottihankkeessa. Kelan palveluneuvojat muun muassa ottivat yhteistyöpilotissa vastaan kuntalaisten toimeentulotukihakemuksia ja tarvittaessa kiirehtivät ensisijaisten, Kelassa olevien etuuksien käsittelyä. Samassa yhteydessä kerättiin kokemuksia siirron valmistelemiseksi.

Tarkoituksena oli siirtää kuntien osaamista mahdollisimman kattavasti ja tehokkaasti Kelaan. Samalla Kelassa luotiin uusia toimintatapoja ja yhtenäistettiin myöntämisperusteita lainsäädännön mukaisesti.

Perustoimeentulotuen hakeminen Kelasta alkoi loppuvuodesta 2016.

Toimeentulotuen siirrossa hyödynnettiin sekä Kelan osaamista verkkopalveluista ja tietojärjestelmistä että Kelan laajoja tietokantoja. Hakemista helpottaa se, että suuri osa tiedoista, kuten tiedot perhe-etuuksista, maksetusta työttömyysturvasta ja opintotuesta, on jo valmiina Kelassa. Verotiedot saadaan suoraan valtakunnallisista tietojärjestelmistä. Toimeentulotukea voi hakea valtakunnallisesti myös verkossa. Verkkohakemuksen lähettämistä helpottaa se, että liitteitä tarvitsee toimittaa aiempaa vähemmän.

Kelaan palkattiin perustoimeentulotukeen valmistautumisen yhteydessä noin 750 henkilöä. Palkatuista oli Kelan sisältä siirtyviä 200 ja kunnista rekrytoituja 244. Toimeentulotuen tehtäviin Kelan sisällä siirtyneiden tilalle palkattiin lisäksi kymmeniä määräaikaista eri puolille organisaatiota.

Toimeentulotuen hakijoiden määrä nousi pian vuodenvaihteen jälkeen lähelle alun perin arvioitua 150 000 hakijaa. Hakemuksista noin 60 % tuli jo alkuvuodesta verkon kautta.

KELA ON PERHEYSTÄVÄLLINEN TYÖPAIKKA

Vuoden 2016 alusta Kelan organisaatio jaettiin kuuteen tulosityksikköön. Muutos kevensi hallintoa ja selkeytti Kelan toimintaa. Uudistumisen kautta Kelaan rakentui toiminnallinen kokonaisuus, joka tuottaa enemmän lisäarvoa asiakkaille, sidosryhmille ja omistajille. Organisaatiouudistuksen toivotaan madaltavan yksiköiden rajoja, helpottavan prosesseja ja lisäävän yhteistyötä kaikkialla Kelassa. Organisaatiomuutos vähensi esimiestehtävien määrää noin sadalla. Organisaatiouudistuksella oli vaikutuksia myös henkilöstön tehtäviin ja toimenkuviin, mikä osaltaan on vaikuttanut työyhteisöjen toimivuuteen ja työhyvinvoinnin tunnuslukuihin 2016.

Laajasta organisaatiomuutoksesta huolimatta henkilöstö oli tyytyväinen lähiesimiestyöhön. Toimihenkilöt myös pitivät työyhteisöä toimivana ja tavoitteita selkeinä.

Vuoden 2016 lopussa Kelassa oli töissä 6 686 toimihenkilöä, joka oli 718 henkilöä enemmän kuin vuotta aiemmin. Henkilöstömäärää kasvattivat pääasiassa perustoimeentulotuen siirtyminen Kelan

hoidettavaksi sekä ICT-työn lisääntyminen verkkopalvelujen kasvamisen myötä. Henkilöstöstä 79 % työskenteli etuustyössä ja asiakaspalvelussa. Naisia henkilöstöstä oli 82,5 %.

Vuoden aikana työstettiin myös yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa. Kela edistää työelämän tasa-arvoisuutta, mikä näkyy myös muun muassa melko tasaisesti miesten ja naisten kesken jakautuvissa mediaanipalkoissa.

Kela osallistuu Väestöliiton Perheystävällinen työpaikka -hankkeeseen. Tavoitteena on työn ja perhe-elämän tai muun elämän entistä parempi yhteen sovittaminen. Kotietätyön tekemistä pilotoidaan ratkaisutyössä Itäisessä ja Keskisessä vakuutuspiirissä. Läntisessä ja Pääkaupunkiseudun asiakaspalveluyksikössä tavoitteena on edistää joustavia työaikamuotoja. Tavoitteena on myös lisätä työaikapankin käyttöä.

Kelassa etätyötä ja työaikajoustoja on hyödynnetty enemmän suunnittelun asiantuntijoiden työssä. Perheystävällinen työpaikka -hankkeessa edistetään työaikajoustoja ja etätyötä etuuskäsittely- ja asiakaspalvelutyössä.

Taulukko: Tietoja henkilöstöstä 2015–2016

Henkilöstömäärät	2015	2016
Koko henkilöstö	5968	6686
kokopäiväinen	5092	5834
osa-aikainen	876	852
määräaikainen	336	638
Vakinainen henkilöstö	5632	6048
kokopäiväinen	4827	5260
osa-aikainen	805	788
 Tietoja vakinaisesta henkilöstöstä	 2015	 2016
Keski-ikä	46,3	45,7
Sairauspoissaoloprosentti	5,1	5
Kelasta lähteneet toimihenkilöt	257	278
Kelaan tulleet toimihenkilöt	246	677
Eläkkeelle siirtymisikä	63,8	63,2
Vanhuuseläkkeelle siirtyneet	161	146
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet	13	25

TILASTOINTI, LASKELMAT JA TUTKIMUS

Kelan verkkosivuilla olevalla tilastotietokanta Kelastolla oli keskimäärin 1 600 käyttäjää kuukaudessa. Raportteja ladattiin noin 4 500 kuukaudessa. Verkkosivuilla julkaistiin 8 etuuskohtaista Kelan vuositilastoa ja työttömyysturvan yhteisjulkaisu yhdessä Finanssivalvonnan kanssa. Kelan kokoomajulkaisut (Kelan tilastollinen vuosikirja ja taskutilasto) ja yhteisjulkaisut Eläketurvakeskuksen ja Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean kanssa toteutettiin edelleen myös painotuotteina. Teemakohtaisia tilastokatsauksia julkaistiin 12.

Sosiaaliturvan kehittämistä ja toimeenpanoa varten tuotettiin laskelmia, ennusteita ja selvityksiä. Taloustilanteen kehittymistä seurattiin aktiivisesti. Ministeriöille laadittiin Kelan hoitamaa sosiaaliturvaa koskevat budjetti- ja kehyslaskelmat. Hallitusohjelman toteutukseen ja muihin uudistuksiin liittyviä kustannusarvioita tuotettiin lähes kaikista Kelan hoitamista etuuksista. Lisäksi laadittiin hallituksen esityksiä varten laskelmia muutosten taloudellisista vaikutuksista. Kelan tulossopimusprosessia tuettiin tekemällä seuraavan suunnittelukauden suorite-ennusteet.

Kelan tutkimustyön keskeisiä teemoja vuonna 2016 olivat perustulokokeilun valmistelu, perhe-etuedet, sairausvakuutus osana sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmää, sairausvakuutuskorvausten kohdentuminen sekä Kelan järjestämän kuntoutuksen kohdentuminen ja vaikutukset. Tutkimusryhmä oli mukana monissa lainsäädännön kehittämishankkeissa. Tutkijat osallistuivat muun muassa ministeriöiden asettamiin työryhmiin ja tuottivat näille taustamateriaaleja. Lisäksi toimimme asiantuntijoina sote-uudistuksen valmistelussa ja olimme mukana kahdessa suuressa strategisen tutkimuksen hankkeessa, joissa tutkitaan tulonjakoa, köyhyyttä, työmarkkinoiden muutoksia ja sosiaaliturvan kysymyksiä.

Pääministeri Juha Sipilän hallitus toteuttaa Suomessa perustulokokeilun vuosina 2017–2018. Kelan johtama, eri tutkimuslaitoksien tutkijoista koostuva ryhmä selvitti, miten kokeilu voidaan toteuttaa. Tutkimusryhmä kokosi tietoa erilaisista perustulomalleista ja perustulokokeiluista sekä arvioi eri perustulomallien vaikutuksia.

Vuonna 2016 Kelan julkaisusarjoissa julkaistiin 7 tutkimusta sekä verkossa että painettuna kirjana ja 27 tutkimusta tai selvitystä yksinomaan verkkoversiona. Kelan julkaisusarjojen tutkimukset ovat ladattavissa verkosta ilmaiseksi. Omien julkaisusarjojen lisäksi tutkimustuloksia julkaistiin laajasti kotimaisissa ja ulkomaisissa julkaisuissa.

RISKIENHALLINTA

Riskienhallinnan avulla voimme varmistaa toimintamme jatkuvuuden ja turvata henkilöstömme hyvinvoinnin. Se on kiinteä osa päivittäistä toimintaamme ja sen johtamista. Riskienhallinta on suunniteltua järjestelmällistä toimintaa ja käytännön tekoja toiminnan parantamiseksi.

Kokonaisvastuu Kelan riskienhallinnasta on pääjohtajalla. Muut johtajat vastaavat riskienhallinnasta vastuutoimialoillaan. Kaikki tulosyksiköt ja niiden esimiehet vastaavat oman vastuualueensa riskienhallinnasta ja raportoinnista. Lisäksi jokaisella työntekijällä on vastuu tunnistaa, analysoida ja hallita riskejä oman roolinsa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla.

Riskienhallinnan toteutus

Keskeiset riskit ja mahdollisuudet tunnistetaan ensisijaisesti suhteessa tavoitteisiimme, kiinteänä osana strategista suunnittelua ja operatiivista toimintaamme. Tunnistamme, arvioimme ja suunnittelemme riskienhallintatoimenpiteet siten, että pystymme vastaamaan asiakkaidemme, kumppanimme ja yhteiskunnan tarpeisiin strategisten tavoitteidemme mukaisesti.

Tarkistamme ja seuraamme riskien ja riskienhallinnan tilaa aktiivisesti ja raportoimme tilanteesta neljännesvuosittain.

Sisäisellä valvonnalla pyritään varmistamaan, että Kelan strategiaa toteutetaan tuloksellisesti ja riskejä hallitaan asianmukaisesti. Sitä toteutetaan kaikilla organisaatiotasoilla, mutta erityisesti operatiivisessa toiminnassa sisäinen valvonta on jatkuvaa ja osa päivittäisiä toimia.

Sisäinen tarkastus tuottaa tietoa riskeistä ja niiden tilanteesta tarkastusten osana ja arvioi, toimiiko organisaatio oikein.

Kelan vuoden 2016 keskeisimmät riskit

Korkean huomion riskejä vuonna 2016 olivat lainsäädännön toimeenpanon varmistaminen, etuuk-sien ja toimintakulujen rahoitusriski sekä kyberturvallisuus. Mikään niistä ei toteutunut.

Kelan vuoden 2017 keskeisimmät riskit

Vuoden 2017 korkean huomion riskeiksi olemme tunnistaneet seuraavat:

- lainsäädännön toimeenpanon varmistaminen
- tietojärjestelmien ja -varastojen kehittämistoiminnan keskeneräisyys
- kyberturvallisuus- ja tietoturvallisuusuhkat
- kansalaiset eivät saa heille kuuluvia etuuksia.

VASTUULLISUUS

Vastuullisuus näkyy vahvasti Kelan strategiassa. Kelan toiminnassa keskeistä on erityisesti sosiaalisesti kestävä kehityksen vahvistaminen. Kela edistää kestävä kehitystä huolehtimalla asiakkaidensa, henkilöstönsä ja ympäristön hyvinvoinnista sekä myös taloudellisesta kestävydestä.

Kelassa on oma kestävä kehityksen ohjelma. Siinä on linjattu periaatteet ja koottu toimintatavat, joilla Kela edistää kestävä kehitystä organisaatiossaan ja tehtävissään. Ekologista näkökulmaa on lisäksi syvennetty erillisellä ympäristöohjelmalla.

Kela on mukana kansallisessa kestävä kehityksen yhteistyössä ja jäsen Suomen kestävä kehityksen toimikunnassa. Toimikunnan tehtävänä on muun muassa edistää ja seurata Suomen kestävä kehityksen yhteiskuntasitoumuksen toteutumista osana YK:n asettamia maailmanlaajuisia tavoitteita.

Kela on ottanut osaa Suomen kestävä kehityksen yhteiskuntasitoumuksen ja julkaissut oman kestävä kehityksen sitoumuksensa. Sitoumus kiteytyy Kelan palvelukanavien kehittämiseen ja sen myötä kahteen teemaan:

1. Kela on asiakkaiden saavutettavissa helposti ja yhdenvertaisesti.
2. Kela vähentää paperin kulutuksesta, paperijätteestä ja postituksesta aiheutuvaa hiilijalanjälkeä.

Sitoumuksen toteutumisesta raportoidaan kaksi kertaa vuodessa, ja sille asetettujen mittareiden valossa Kela on onnistunut sitoumuksen toimeenpanossa.

Lisäksi Kela arvioi kestävä kehityksen edistymistä myös muilla mittareilla. Yksi mittari on hiilijalanjälki, joka lasketaan vuosittain. Kelan hiilijalanjälki on laskenut joka vuosi, ja vuonna 2016 se oli 9,7 % edellistä vuotta pienempi. Muita mittareita ovat muun muassa verkkoasioinnin kasvu ja henkilöstön arvioinnit vastuullisuuden eri osa-alueiden toteutumisesta.

Kela osallistuu vuosittain erilaisiin vastuullisuustapahtumiin. Yksi keskeinen kansainvälinen tapahtuma on Euroopan kestävä kehityksen viikko. Se on Euroopan kestävä kehityksen verkoston (European Sustainable Development Network ESDN) aloitteesta lanseerattu teemaviikko, jonka tavoitteena on aloittaa ja tehdä näkyväksi kestävä kehityksen erilaisia hankkeita ja projekteja ympäri Eurooppaa.

Kela osallistui eurooppalaiseen teemaviikkoon myös vuonna 2016. Teemaviikoilla on käsitelty muun muassa hiilijalanjäljen vähentämistä ja sosiaalisen kestävyden edistämistä. Lisäksi Kela on ottanut omassa toiminnassaan osaa valtakunnalliseen Energiansäästöviikkoon ja järjestänyt myös muita kestävä kehitystä tukevia tempauksia.

VAMMAISETUUKSIEN KÄSITTELYAJAT LYHENIVÄT MERKITTÄVÄSTI

Vammaisetuuksien käsittelyajat lyhenivät vuoden 2016 aikana yli neljäsosan aiemmasta. Pisimmillään käsittelyajat olivat alkusyksystä 2015, jolloin keskimääräinen käsittelyaika oli yli 40 päivää. Nyt käsittelyaika on keskimäärin neljä viikkoa.

Käsittelyaikoja ovat lyhentäneet Kelassa käyttöön otettu uusi tietojärjestelmä sekä vuonna 2015 voimaan tullut lakimuutos. Lakimuutoksessa yhtenäistettiin vammaisetuuksien myöntämisperusteita. Se vähensi myös lisäselvitysten ja toimitettavien liitteiden määrää.

Vammaisetuuksien uusi ratkaisujärjestelmä otettiin Kelassa käyttöön marraskuussa 2014. Sen ansiosta etuuskäsittelyn työvaiheita on pystytty automatisoimaan, ja asiakas saa nyt päätöksen aiempaa nopeammin.

Kela kehittää etuuskäsittelyä ja prosessejaan jatkuvasti ja osallistuu myös lainsäädännön kehittämiseen. Kelan asiantuntemusta tarvitaan lainsäädäntötyössä, jotta asiakkaat saavat päätöksen ja etuutensa jatkossakin yhä nopeammin.

KANTA-PALVELU LAAJENEE

Kelan tuottama terveystietojen Kanta-palvelu on saavuttanut kansalaisten keskuudessa valtavan suosion. Se on vero.fi-sivuston ohella käytetyimpiä yhteiskunnan tarjoamia verkkopalveluja.

Sähköinen resepti on Kanta-palvelun eniten käytetty ja kansalaisille useimmin näkyvä osa. Sen suosiosta kertoo paljon se, että sähköisten reseptien osuus on yli 90 % kaikista apteekkeista haettavista resepteistä. Sähköinen resepti on huomattavasti turvallisempi kuin vanhat paperireseptit, joita oli helppo kopioida ja väärentää.

Kansalainen näkee Omakanta-palvelusta kätevästi muun muassa tiedot kaikista resepteistään, sekä vanhentuneista että voimassa olevista. Reseptitiedoista käy selville, kuinka paljon lääkkeitä on saamatta ja milloin resepti vanhenee. Vuoden 2017 alusta kaikki reseptit on tehty sähköisinä. Potilas saa halutessaan lääkäriltä tulosteen reseptistä.

Omakannan kautta voi pyytää lääkäriä uusimaan reseptin. Näin säästyy sekä potilaan että lääkärin aikaa niissä tapauksissa, kun reseptin uusinta ei vaadi fyysistä tapaamista.

Tästä on huomattava apu muun muassa kroonisia sairauksia kuten diabetesta tai korkeaa kolesterolia sairastaville, joiden lääkityksen lääkäri määrää säännöllisten laboratoriokokeiden perusteella. Lääkäri on veloitettu uusimaan reseptin kahdeksan päivän kuluessa siitä, kun potilas on lähettänyt pyynnön Omakannan kautta. Potilas saa halutessaan uusinnasta tekstiviestimuistutuksen.

Omakannasta jokainen käyttäjä näkee omien laboratoriotutkimustensa tulokset, julkisen terveydenhuollon potilaskäynnit sekä terveyskeskuksissa ja sairaaloissa annetut diagnoosit ja lausunnot. Omakanta kattaa myös julkisen hammashuollon palvelut.

Omakannasta näkee myös, miten omia tietoja on käytetty. Omakannan kautta kansalainen voi myös antaa lupia tai estää tietojen luovutuksen tai ilmaista elinluovutus- ja hoitotahtonsa.

Sosiaali- ja terveysministeriö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Valvira ja Väestörekisterikeskus kehittävät Kanta-palvelua Kelan kanssa. Niistä kukin takaa omalta osaltaan, että palvelu on lainsäädännön mukainen. Tarkoituksena on, että Omakanta auttaa parhaalla mahdollisella tavalla sekä kansalaisia että sitä käyttäviä sidosryhmiä, kuten apteekkeja ja terveydenhuollon ammattilaisia.

Sotetiedot samaan kokonaisuuteen

Terveystietojen Kanta-palveluissa valmistaudutaan nyt siihen, että mukaan tulevat vuodesta 2018 alkaen myös sosiaalihuollon palvelut.

Kanta-palveluihin tulevat mukaan sosiaalihuollon palveluntarjoajat julkiselta, yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta. Vanhemmat näkevät järjestelmästä omien tietojensa lisäksi myös lastensa sosiaalihuollon tiedot samalla tavalla kuin ovat nähneet tähän saakka terveystiedot.

Terveystietojen osalta Kanta-palveluihin tulee lähivuosina Omatietovaranto-niminen osuus, johon kansalaiset voivat siirtää omahoidon mittaustuloksia, kuten verenpaine- ja sokerimittaustietoja. Kanta-palveluun voi jatkossa tuoda tietoja myös erilaisista hyvinvointirannekkeista ja muista terveydentilaa mittaavista apuvälineistä, jos ne on sertifioitu Kanta-järjestelmän kanssa yhteensopiviksi.

Kanta-palvelut

- Lainsäädäntöön perustuva ainutlaatuisten sähköisten terveystietojen verkkosivusto.
- Lanseerattu kansalaisten, terveydenhuollon ja apteekkien käyttöön vaiheittain vuodesta 2010 alkaen.
- Omakanta sisältää sähköiset reseptit sekä sähköisen terveystietoarkiston.
- Palveluun kirjaudutaan verkkopankkitunnuksilla, sähköisellä henkilökortilla tai mobiilivarmenteella.
- Kansalaiset kirjautuivat palveluun 9,3 milj. kertaa vuonna 2016, minkä lisäksi työnantaja- ja kumppanipalveluissa käyntejä oli 1,2 milj.
- Kanta.fi on Taloustutkimuksen selvityksen mukaan peräti toiseksi arvostetuin suomalainen nettibrändi. Kanta.fi:tä käyttää 35 % viikoittaisista suomalaisista netin käyttäjistä.
- Palvelun tuntevista kävijöistä 80 % antaa palvelulle vähintään hyvän arvosanan.

HALLITUKSEN TOIMINTA

Vuosi 2016 oli Kelan hallituksen kolmivuotiskauden viimeinen toimintavuosi. Vuoden alussa pide-tyssä strategiaseminaarissa hallitus käsitteli Kelan strategian kehittämiseen liittyviä asioita. Hallitus piti vuoden aikana 8 kokousta. Hallitus teki tarkastusmatkan Kokkolaan, Kalajoelle ja Kannukseen.

Hallitus asetti vuosien 2017–2020 toiminta- ja taloussuunnitelman kehystavoitteet ja hyväksyi lop-puvuodesta vuosien 2017–2020 toiminta- ja taloussuunnitelman, strategian, kehittämissuunnitelma-konaisuuden, strategiset mittarit, strategiset riskit sekä teki pääjohtajan kanssa tulossopimuksen vuodelle 2017. Arkki-kokonaishanke päätettiin nivoa osaksi kehittämissuunnitelmien toimeenpanoa.

Vuoden 2016 korkean huomion riskejä olivat lainsäädännön toimeenpanon varmistaminen, etuuk-sien ja toimintakulujen rahoitusriski sekä kyberturvallisuus. Mikään riskeistä ei toteutunut.

Hallitus hyväksyi riskienhallintasuunnitelman vuosille 2017–2020. Se sisältää muun muassa Kelan riskienhallinnan periaatteet ja vastuut, tunnistetut riskit sekä riskien kuvaukset ja hallintotoimenpi-teet. Korkean huomion riskejä ovat lainsäädännön toimeenpanon varmistaminen, tietojärjestelmien ja -varastojen kehittämistoiminnan keskeneräisyys sekä kyber- ja tietoturvaluuhkat sekä se, ett-eivät kansalaiset saa heille kuuluvia etuuksia.

Hallituksen asettama tarkastustoimikunta kokoontui 4 kertaa. Toimikunnassa käytiin läpi sisäisen tarkastuksen päällikön esittelystä sisäisen tarkastuksen raportteja ja keskeisiä havaintoja Kelan toi-minnasta. Tarkastustoimikunnan puheenjohtajana toimi hallituksen puheenjohtaja ja jäsenenä halli-tuksen varapuheenjohtaja, hallituksen jäsen, pääjohtaja ja KHT-tilintarkastaja.

Pääjohtaja esitti hallituksen kokouksissa Kelan toiminnasta perusteellisen ajankohtaiskatsauksen. Katsaukseen sisältyi toiminta- ja taloussuunnitelman 2016–2019 sekä sijoitussuunnitelman seu-ranta. Lisäksi hallitus seurasi säännöllisesti Kelan etuuksien käsittelytilannetta. Keskimääräiset läpi-menoajat toteutuivat hyvin. Hallitus seurasi aktiivisesti toimeentulotuen siirron tilannetta kunnilta Ke-laan. Hallitus sai myös raportit tietoturvatyöstä ja tietoturvan hallinnasta.

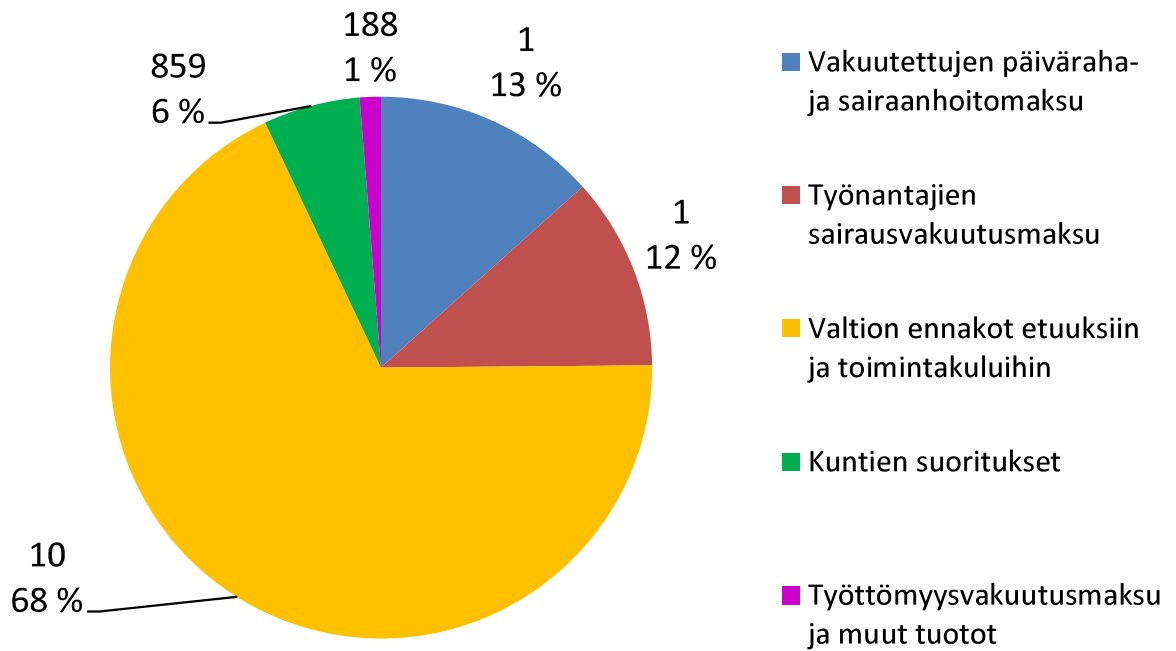
Hallitus laati vuoden 2015 toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen valtuutetuille. Sosiaali- ja terveys-ministeriölle hallitus lähetti Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista annetun lain mukaisen varain-käyttösuunnitelman vuosille 2017–2019.

Hallitus hyväksyi sijoitussuunnitelman yleiset perusteet ja vuoden 2017 sijoitussuunnitelman. Vuo-den aikana saatiin säännöllisesti raportit Kelan sijoitustoiminnasta.

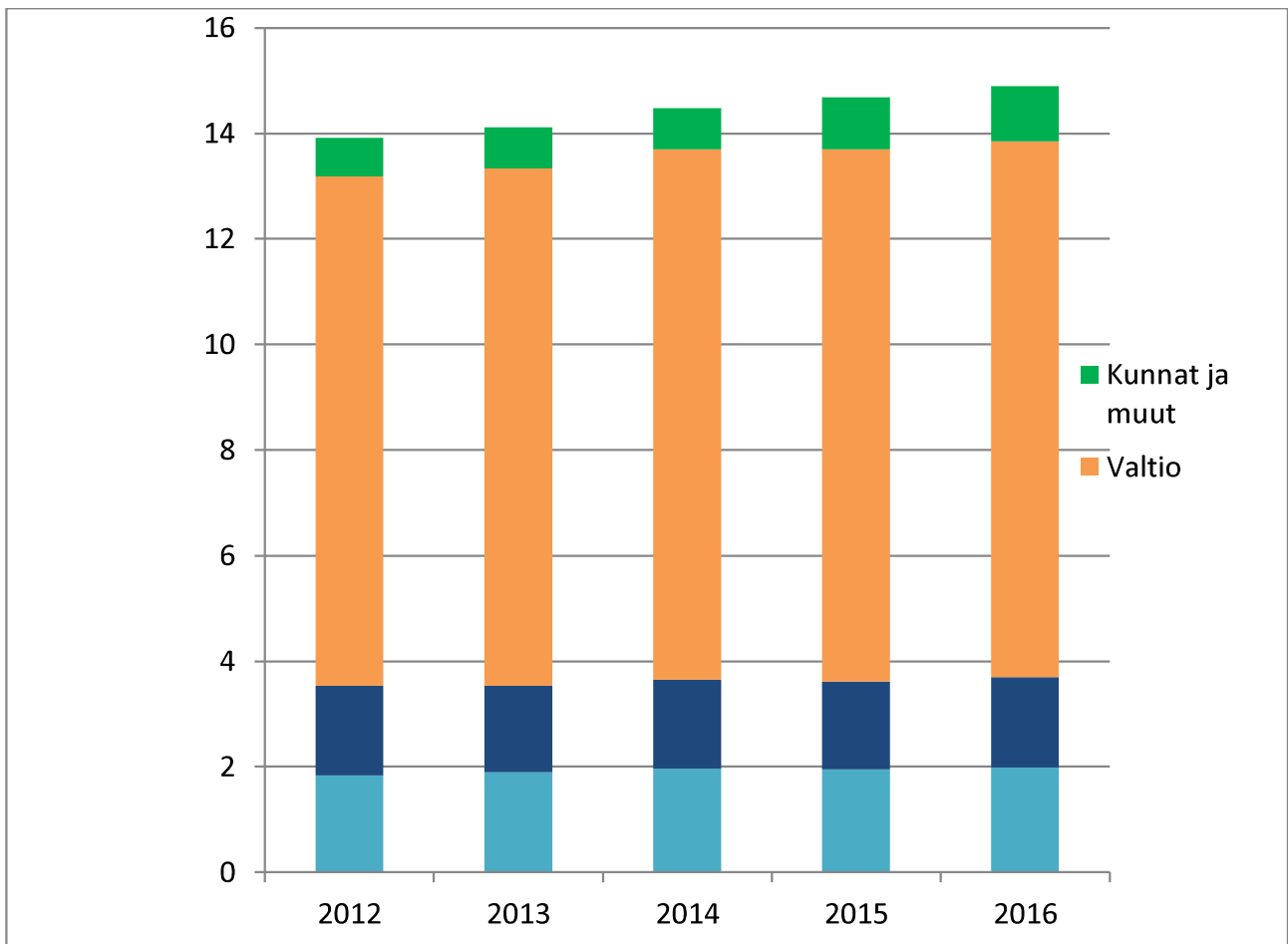
Hallitus asetti sosiaalilääketieteellisen neuvottelukunnan toimikaudelle 1.3.2016–28.2.2019 sekä toi-meentulokiasiaain neuvottelukunnan toimikaudelle 1.10.2016–31.12.2018.

Sisäisen tarkastuksen päällikön tehtävään nimitettiin varatuomari Eeva Uusi-Autti.

Kuvio: Kelan etuuksien ja toimintakulujen rahoitus vuonna 2016, milj. euroa.

Kuvio: Kelan etuuksien ja toimintakulujen rahoitus 2012–2016, milj. euroa, vuoden 2016 rahana

	2012	2013	2014	2015	2016
Vakuutetut	1 840	1 898	1 957	1 942	1 991
Työnantajat	1 700	1 635	1 693	1 668	1 713
Valtio	9 648	9 805	10 055	10 090	10 148
Kunnat ja muut	723	775	777	983	1 048
Yhteensä	13 911	14 113	14 482	14 684	14 900

RAHOITUS

Etuusrahastojen rahoitus

Kelan toimeenpanemat etuudet maksetaan kansaneläkerahastosta, sairausvakuutusrahastosta tai sosiaaliturvan yleisrahastosta (etuusrahastot). Vuonna 2016 Kela maksoi etuuksia yhteensä 14 339 milj. euroa. Kelan toimintakulut olivat 431 milj. euroa.

Kuluista rahoitettiin valtion suorituksilla 10 148 milj. euroa (68 %), työnantajien ja vakuutettujen sairausvakuutusmaksuilla 3 872 milj. euroa (26 %) ja kuntien suorituksilla 859 milj. euroa (6 %).

Kansaneläkerahasto

Kansaneläkerahastosta maksetaan eläke- ja vammaisetuudet, eläkkeensaajien asumistuet sekä rintamalisät. Vuonna 2016 etuuksia maksettiin 3 614 milj. euroa. Rahaston toimintakulut olivat 79 milj. euroa.

Valtio rahoittaa kansaneläkevakuutuksen kulut kokonaan. Kansaneläkerahaston rahoitusomaisuudelle on säädetty kuluihin suhteutettu 3,5 %:n vähimmäistaso.

Sairausvakuutusrahasto

Sairausvakuutusrahastosta maksetaan sairaus- ja vanhempainpäivärahat, kuntoutus, työterveys- huollon korvaukset sekä sairaanhoitokorvaukset, joista suurimpana ryhmänä ovat lääkekorvaukset. Vuonna 2016 etuuksien yhteismäärä oli 4 602 milj. euroa. Rahaston toimintakulut olivat 196 milj. euroa.

Sairausvakuutuksen rahoitus on jaettu työtulovakuutukseen ja sairaanhoitovakuutukseen. Työtulovakuutuksen etuuksia maksettiin 2 343 milj. euroa. Työtulovakuutuksen rahoittavat työnantajat sairausvakuutusmaksulla, jota kertyi 1 713 milj. euroa, sekä palkansaajat ja yrittäjät päivärahamaksulla, jonka tuotto oli 714 milj. euroa vuonna 2016. Valtio rahoittaa vähimmäismääräiset päivärahat sekä osan vanhempainpäivärahoista ja yrittäjien työterveyshuollosta. Valtion suoritukset olivat yhteensä 130 milj. euroa. Yhteensä työtulovakuutuksen tuotot olivat 2 558 milj. euroa.

Sairanhoitovakuutuksen etuuksia maksettiin 2 259 milj. euroa. Sairanhoitovakuutuksen rahoittavat vakuutetut ja valtio. Palkansaajilta, yrittäjiltä sekä etuudensaajilta perittävää sairaanhoitomaksua kertyi 1 277 milj. euroa. Valtion osuus sairaanhoitovakuutuksen etuuksiin ja toimintakuluihin oli 1 047 milj. euroa. Yhteensä sairaanhoitovakuutuksen tuotot olivat 2 373 milj. euroa.

Sairausvakuutusrahaston rahoitusomaisuudelle on säädetty kuluihin suhteutettu 8 %:n vähimmäistaso. Lisäksi on 4 prosenttiyksikön liikkumavara, jonka puitteissa rahoitusomaisuus voi vaihdella ilman vaikutusta seuraavan vuoden vakuutusmaksuperusteisiin.

Sosiaaliturvan yleisrahasto

Sosiaaliturvan yleisrahastosta maksetaan muun muassa työttömyysturvaetuudet, lapsiperheiden etuudet ja opintoetuudet. Etuuksien yhteismäärä oli 6 124 milj. euroa. Rahaston toimintakulut olivat 157 milj. euroa.

Valtio rahoitti etuuksia ja toimintakuluja yhteensä 5 253 milj. eurolla. Kunnat rahoittivat lastenhoidon tukea ja työmarkkinatukea yhteensä 859 milj. eurolla.

Rahastoon tilitettiin palkansaajien työttömyysvakuutusmaksua 168 milj. euroa työttömyysturvan rahoitukseen.

Toimintakulut

Toimintakulut vuonna 2016 olivat 425,7 milj. euroa ilman 5,2 milj. euron suuruisia osakesiirtoja eläkevastuurahastoon. Ne kasvoivat edellisvuodesta 1,3 %. Toimintakulujen yhteismäärä oli 430,9 milj. euroa, joka on 2,9 % etuusrahastojen kokonaiskuluista.

Toimintakulut, ilman osakesiirtoja eläkevastuurahastoon, kohdennetaan etuusrahastoille prosenttiosuuksien mukaan. Kansaneläkerahaston osuus oli 17,2 %, sairausvakuutusrahaston 46,0 % ja sosiaaliturvan yleisrahaston 36,8 %.

Palkka- ja palkkiokulut olivat 211,8 milj. euroa. Henkilösivukulut olivat yhteensä 78,2 milj. euroa. Siitä osakesiirtoja oli 5,2 milj. euroa.

Muiden toimintakulujen ja tuottojen yhteismäärä oli 84,4 milj. euroa. Muista toimintakuluista IT-käytökuluja oli 24,9 milj. euroa. Käyttöomaisuuden poistoja oli 7,9 milj. euroa. Toimintakuluja vähentäviä tuottoja oli 8,7 milj. euroa.

Ostopalveluiden yhteismäärä oli 56,5 milj. euroa. Verohallinnolle maksettavat verotuskustannukset olivat 25,9 milj. euroa. Muut ostopalvelut olivat yhteensä 30,6 milj. euroa.

Valtio rahoittaa vuosittain valtion talousarviossa vahvistettavalla määrällä kustannukset, jotka Kelalle aiheutuvat Kelassa toimivan Rajat ylittävän terveydenhuollon (RAJA) yhteyspisteen toiminnasta. Yhteyspiste aloitti toimintansa vuoden 2014 alussa. Vuonna 2016 yhteyspisteen kustannukset olivat 0,6 milj. euroa.

Palvelurahasto

Kanta-palvelujen toteuttamiseksi ja ylläpitämiseksi Kelaan perustetun palvelurahaston avulla huolehditaan niistä Kelan vastuulla olevista rahoituksen, kirjanpidon ja rahaliikenteen tehtävistä, jotka määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa (61/2007). Kanta-palvelut toteutetaan erillään Kelan tehtäväksi säädettyjen etuuksien täytäntöönpanosta.

Valtio rahoittaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kautta Kanta-palvelujen rakentamis- ja kehittämiskustannukset. Kanta-palvelujen ylläpito rahoitetaan palvelujen käyttäjiltä perittävillä vuosina 2012–2015 asteittain käyttöön otetuilla maksuilla. Palvelurahaston kokonaiskustannukset vuonna 2016 olivat 23,1 milj. euroa, josta investointeja oli 1,7 milj. euroa. Valtio (THL) rahoitti kustannuksista 9,6 milj. euroa. Käyttömaksuilla ja muilla myyntituotoilla rahoitettiin kustannuksia 13,5 milj. eurolla.

Vuonna 2016 sähköisen lääkemääräyksen ylläpitokustannuksista apteekit rahoittivat 50 %, julkinen terveydenhuolto 35 % ja yksityinen terveydenhuolto 15 %. Potilastiedon arkiston ylläpitokustannuksista 80 % rahoitettiin julkisen terveydenhuollon ja 20 % yksityisen terveydenhuollon käyttömaksuilla.

Eläkevastuurahasto

Kelan toimihenkilöiden vakuutustekninen täysi eläkevastuu oli vuoden lopussa 1 955,8 milj. euroa, josta jo alkaneiden eläkkeiden osuus oli 1 122,7 milj. euroa. Täysi eläkevastuu poikkeuksellisesti pienentyi kertomusvuonna 20,7 milj. euroa, mikä johtui eläkevastuun laskuperusteisiin tehdyistä kuolevuusoletusten muutoksista. Eläkkeiden ja eläkekertymän määrät sinänsä kasvoivat kuten oli oletettukin.

Kela kattaa 41 % täydestä eläkevastuusta. Työntekijöiden eläkemaksulla katetun vastuun määrä oli 60,3 milj. euroa. Katettava eläkevastuu vuoden 2016 lopussa oli yhteensä 820,2 milj. euroa. Eläkevastuurahastossa oli varoja yhteensä noin 1 396,6 milj. euroa. Vähimmäiskate ylittyi siis 576,4 milj. eurolla.

Eläkevastuurahastoon maksettiin työnantajan kannatusmaksuna 46,6 milj. euroa, josta 5,2 milj. euroa katettiin osakesiirrolla kansaneläkerahastosta. Lisäksi rahastoon suoritettiin työntekijän eläkemaksua 14,3 milj. euroa, josta 3,7 milj. euroa käytettiin eläkevastuun katteen lisäykseen.

Toimisuhte-eläkkeitä Kela maksoi kaikkiaan 98,6 milj. euroa, jossa oli kasvua edellisvuodesta 2,9 %.

Sijoitustoiminta

Kelan hallitus vahvistaa vuosittain sijoitussuunnitelman. Sijoitustoiminnan tavoitteita ovat varmuus, tuotto ja rahaksi muutettavuus. Lisäksi sijoitusten tulee olla monipuolisia ja riittävän hajautettuja.

Kansaneläkerahaston, sairausvakuutusrahaston ja sosiaaliturvan yleisrahaston sijoitustoiminnan painopiste on kassavarojen sijoittamisessa. Eläkevastuurahaston varat ovat henkilöstön Kelan palvelukseen perustuvan eläkevastuun katteena. Eläkevastuurahaston omaisuuden allokoinnilla pyritään kasvattamaan rahaston tuottoa ja varautumaan siihen, että sijoitukset voidaan tarvittaessa muuttaa tuottavasti rahaksi. Sijoitusten kansainväliselle hajauttamiselle on asetettu tavoitteet ja aikataulu.

Vuoden 2016 aikana markkinoilla nähtiin monta sijoituskohteiden tuottoihin voimakkaasti vaikuttanutta ja vaikeasti ennustettavissa ollutta yksittäistä tapahtumaa, kuten öljyn hintasota, Brasilian presidentin virasta erottaminen, Ison-Britannian brexit-kansanäänestyksen tulos, pääministeri Renzin eroon johtanut Italian kansanäänestys ja Donald Trumpin valinta Yhdysvaltojen presidentiksi.

Poliittisista yllätyksistä ja odotuksia vaatimattomammasta talouskasvusta huolimatta sijoitusmarkkinoiden kehitys vuonna 2016 oli vahvaa, mutta vaihtelevaa. Tammikuussa alkanut osakemarkkinoiden voimakas lasku vaihtui kevään aikana nousuksi sekä Yhdysvalloissa että kehittyvillä markkinoilla. Vuoden lopulla kurssinousu kiihtyi erityisesti syklisillä toimialoilla. Euroopan keskeisillä osakemarkkinoilla toipuminen ja sen myötä kurssikehitys jäivät vaatimattomammaksi poliittisten epävarmuuksien vuoksi. Kelan kannalta keskeiset Suomen osakemarkkinat sen sijaan kehittyivät vuoden 2016 aikana hyvin, indeksituotto oli 13,3 %. Yhdysvaltojen osakemarkkinoiden tuotto oli 16,0 % ja kehittyvien markkinoiden 15,3 %. Suurista markkina-alueista heikoiten tuottaneen Euroopan tuotto jäi 3,5 %:iin.

Myös korkomarkkinoiden tuotot olivat rahamarkkinoita lukuun ottamatta varsin hyvät. Euroopan keskuspankki painoi keskuspankkitalletustensa ohjauskoron negatiiviseksi jo kesäkuussa 2014 ja on

jatkanut samalla tiellä, mikä heijastui vuoden 2016 aikana lyhyisiin rahamarkkinakorkoihin siten, että ne pysyivät negatiivisina. Euroalueen valtionlainojen (kaikki luottoluokat) tuotto oli 3,3 %, eurooppalaisten hyvän luottoluokituksen yrityslainojen tuotto 4,8 % ja korkeamman riskin yrityslainojen tuotto 9,4 %.

Kansaneläkerahaston osakkeiden markkina-arvo ennen eläkevastuurahastoon tilinpäätöksen yhteydessä tehtyä 5,2 milj. euron osakesiirtoa nousi vuoden alusta noin 19 % (edellisvuonna 11 %). Eläkevastuurahaston tuotto ennen edellä mainittua kansaneläkerahastosta tilinpäätöksen yhteydessä tehtyä osakesiirtoa oli 17,7 % (edellisvuonna 5,9 %). Kelan vuoden 2016 osinkotuotot nousivat edellisen vuoden 28,9 milj. eurosta 30,2 milj. euroon.

Kansaneläkerahaston, sairausvakuutusrahaston ja sosiaaliturvan yleisrahaston kassavarojen yhteenlaskettu kuukausittainen keskiarvo oli 1 049 milj. euroa (edellisvuonna 1 089 milj. euroa). Kassavarojen keskikorko oli 0,00 % (edellisvuonna 0,00 %).

Rahoituksen tulevaisuudennäkymät

Valtioneuvoston vuosia 2015–2018 koskevien sopeutustoimien yhteydessä Kelan toimintakuluihin myönnettyistä valtionosuuksista vähennettiin 10 milj. euroa. Käytännössä Kelan säästövelvoite on tätäkin suurempi, koska toimintakuluja rahoitetaan valtion osuuksien lisäksi myös sairausvakuutusmaksuilla. Valtionosuuksiin kohdistuva 10 milj. euron leikkaus vähensi Kelan toimintakulujen rahoitusta pysyvästi noin 14,5 milj. eurolla vuosina 2015–2016. Tämän lisäksi Kelan tutkimustoimintaan sisällytettiin 400 000 euron säästövelvoite.

Valtion vuoden 2016 täydentävässä talousarvioesityksessä Kelan toimintakulujen valtionosuuksiin kohdistettiin 7,5 milj. euron leikkaus vuosille 2016–2017. Siitä 2,5 milj. euroa aiheutui asumistukien yhdistämisen perumisesta aiheutuvien toimeenpanokulujen poistumisesta ja 5 milj. euroa Kansaneläkelaitoksen toteuttamasta pysyvästä toimintamenoihin kohdistuvasta säästöstä. Valtion osuuk- sien 5 milj. euron leikkaus merkitsi 7,4 milj. euron vähennystä toimintakulujen rahoituksen.

Yhteensä Kelan toimintakulujen rahoitukseen kohdistettujen pysyvien leikkausten määrä on 22,3 milj. euroa.

Perustoimeentulotuen myöntäminen ja maksaminen siirtyivät kunnilta Kelan tehtäväksi vuoden 2017 alussa. Valtio ja kunnat vastaavat puoliksi perustoimeentulon kustannuksista. Valtio suorittaa Kelalle etuuden maksamiseen tarvittavat varat ja kuntien vastuu otetaan huomioon valtionosuusjärjestelmän kautta.

Sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaista rahoitusta on tarkoitus yksinkertaistaa. Rahoituksen yksinkertaistamisen ratkaisuihin vaikuttaa valinnanvapauden toteuttamisen yhteydessä tehtävät ratkaisut. Suunnitelmien mukaan valtion rahoitusosuus sairaanhoitovakuutuksen etuusmenoista siirretään maakunnille 1.1.2021. Asiaa on tarkoitus selvittää kolmikantaisesti ja verotusratkaisuihin liittyvänä yhdessä valtiovarainministeriön ja Kelan kanssa. Selvitystyö käynnistetään 2017.

Kelan valmisteleva perustulokokeilu alkoi 1.1.2017, ja ensimmäiset perustulot maksettiin kokeiluun osallistuville 9.1.2017. Perustulon rahoitukseen on varauduttu vuoden 2017 valtion talousarvion kärkihankemomentilla, jossa hallituksen toimintasuunnitelman mukaisesti rahaa on käytettävissä 20

milj. euroa. Lisäksi muun muassa peruspäiväraha- ja työmarkkinatukimomenttien määrärahoja voidaan käyttää perustulokokeilulain mukaisesti perustulon maksamiseen.

	2015	2016	2017
Sairaanhoitomaksu ¹			
– Eläkkeen- ja etuudensaajat	1,49	1,47	1,45
– Palkansaajat ja yrittäjät	1,32	1,30	0,00
Päivärahamaksu ²			
– YEL-vakuutetut yrittäjät ³	0,91	0,95	1,64
– Palkansaajat ja muut yrittäjät ³	0,78	0,82	1,58
Työnantajan sairausvakuutusmaksu ⁴	2,08	2,12	1,08

¹ prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta, yrittäjillä prosenttia nettotyötulosta

² prosenttia veronalaisesta palkkatulosta ja yrittäjien työtulosta

³ päivärahamaksu 0,00, jos palkka- ja yrittäjätulo yhteensä alle 14 000 euroa

⁴ prosenttia palkoista

TOIMIELIMET 2016

Valtuutetut

Sarkomaa Sari, kansanedustaja, puheenjohtaja
Varajäsen: Lehti Eero, kansanedustaja
Keränen Niilo, kansanedustaja, varapuheenjohtaja
Rantakangas Antti, kansanedustaja
Alanko-Kahiluoto Outi, kansanedustaja
Yanar Ozan, kansanedustaja
Elomaa Ritva, kansanedustaja
Niikko Mika, kansanedustaja
Heikkinen Hannakaisa, kansanedustaja
Hakanen Pertti, kansanedustaja
Kiljunen Anneli, kansanedustaja
Nurminen Ilmari, kansanedustaja
Laitinen-Pesola Jaana, kansanedustaja
Raassina Sari, kansanedustaja
Louhelainen Anne, kansanedustaja
Mäkelä Jani, kansanedustaja
Meri Leena, kansanedustaja
Saarakkala Vesa-Matti, kansanedustaja
Salonen Kristiina, kansanedustaja
Taavitsainen Satu, kansanedustaja
Suutari Eero, kansanedustaja
Talvitie Mari-Leena, kansanedustaja
Tajja Martti, kansanedustaja
Katainen Elsi, kansanedustaja

Tilintarkastajat

Koskela Markku, professori, KHT, puheenjohtaja
Prepula Eero, toimitusjohtaja, KHT, JHTT
Maijala Eeva-Maria, kansanedustaja, varapuheenjohtaja
Ala-Nissilä Olavi, kansanedustaja
Kurvinen Antti, kansanedustaja
Järvinen Heli, kansanedustaja
Kankaanniemi Toimi, kansanedustaja
Tolppanen Maria, kansanedustaja 8.9. asti
Kivelä Kimmo, kansanedustaja 8.9. lukien
Mölsä Martti, kansanedustaja
Rydman Wille, kansanedustaja
Häkkänen Antti, kansanedustaja
Multala Sari, kansanedustaja
Myller Riitta, kansanedustaja
Kymäläinen Suna, kansanedustaja
Tuomela Ulla-Maija, KHT, JHTT
Lehto Ari, KHT, JHT

Hallitus

Taina Anneli, YTM, hallituksen puheenjohtaja
Ihalainen Rauno, sairaanhoitopiirin johtaja, varapuheenjohtaja
Aaltonen Elli, ylijohtaja
Ikonen Raimo, ylijohtaja
Lehtinen Lasse, OTT
Oksala Ilkka, johtaja 17.3. asti
Rantahalvari Vesa, johtava asiantuntija 17.3. lukien
Siekkinen Saana johtaja
Sipilä Timo, johtaja
Särkelä Riitta, johtaja
Tujunen Taru, toimitusjohtaja
Martinmäki Heli, puheenjohtaja, henkilöstön edustaja, puhe- ja läsnäolo-oikeus

Johtajat

Hyssälä Liisa, pääjohtaja
Forss Mikael, johtaja
Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka, johtaja

JOHTAVAT TOIMIHENKILÖT

Tulosyksiköiden johtajat

Kivimäki Elise (Asiakkuuspalvelujen tulosyksikkö)
Rantamäki Juhani (Esikuntapalvelujen tulosyksikkö)
Neimala Anne (Etuuspalvelujen tulosyksikkö)
Suominen Markku (ICT-palvelujen tulosyksikkö)
Karjala Esko (Kehittämispalvelujen tulosyksikkö)
Hänninen Sari (Yhteisten palvelujen tulosyksikkö)

Sisäisen tarkastuksen päällikkö

Lämsä Tuomo

Johtava ylilääkäri

Autti-Rämö Ilona

NEUVOTTELUKUNNAT

Kelan neuvottelukunta

Hyssälä Liisa, pääjohtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Ilveskivi Paula, lakimies
Antila Outi, ylijohtaja
Hiltunen Virpi, neuvotteleva virkamies
Helin Satu, toiminnanjohtaja
Uotinen Sami, johtava lakimies
Majanen Juha, neuvotteleva virkamies
Norppa Tiina, työsuojelun päävaltuutettu
Oivo Tuija, ylijohtaja

Kuokka Nelli, johtaja
Salonen Leila, toiminnanjohtaja
Työläjärvi Riitta, sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija
Mörttinen Tapani, puheenjohtaja
Lankinen Kari, kehitysjohtaja
Akaan-Penttilä Elina, lakimies 21.4. asti
Gustafsson Henrik, lakimies 21.4. lukien
Uusitupa Matti, professori
Töyrylä Juha, pääsihteeri 20.10 asti
Manninen Eero, pääsihteeri 20.10. lukien
Hellstén Harri, lainopillinen asiamies
Varkila Kari, LKT
Pihkala Marja, toimitusjohtaja
    Varajäsenet:
    Pekurinen Markku, tutkimusprofessori
    Strömberg-Schalin Mikaela, lakimies
    Hallia Antti, asiantuntija
    Malste Antti, pääsihteeri 9.9. asti

Sairausvakuutusasiain neuvottelukunta

Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka, johtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Neimala Anne, etuusjohtaja, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja
Voipio-Pulkki Liisa-Maria, johtaja
    varajäsen: Mäntyranta Taina, lääkintöneuvos
Antila Outi, osastopäällikkö
    Siika-Aho Liisa, johtaja
Vuorenkoski Lauri, terveystieteiden asiantuntija
    Pöyry Lauri, toiminnanjohtaja
Schugk Jan, ylilääkäri
    Kannisto Miia, asiantuntija
Kaukoranta Ilkka, ekonomisti
    Rahkola Joonas, ekonomisti
Työläjärvi Riitta, terveys- ja sosiaalipoliittinen asiantuntija
    Ilveskivi Paula, lakimies
Talja Martti, kansanedustaja
    Elomaa Ritva, kansanedustaja

Sosiaalilääketieteellinen neuvottelukunta

Autti-Rämö Ilona, johtava ylilääkäri, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Meurman Jukka, professori, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja ja jäsen
Lauhio Anneli, asiantuntijalääkäri, neuvottelukunnan sihteeri ja jäsen
Hirvensalo Eero, dosentti
Holi Tarja, johtaja
Huupponen Risto, professori
Kivelä Tero, professori
Kosunen Elise, professori

Mäkelä Marjukka, professori
Pärnänen Heikki, lääketieteen lisensiaatti
Pöyry Matti, toiminnanjohtaja
Ranki Annamari, professori
Räsänen Kimmo, professori
Strandberg Timo, professori
Tiitinen Aila, professori
Turpeinen Miia, dosentti
    Asiantuntijat:
    Eronen Marianne, asiantuntijalääkäri
    Helminen Sari, asiantuntijahammaslääkäri
    Järvinen Asko, dosentti
    Kalliokoski Annika, ylilääkäri
    Karjaluo Maria, suunnittelun asiantuntija
    Komulainen Jorma, päätoimittaja
    Kruuti Jaana, ylioppiisori
    Kälviäinen Reetta, professori
    Laine Juhani, dosentti
    Laukkala Tanja, asiantuntijalääkäri
    Lehto Matti, johtaja
    Mäkelä Mika, dosentti
    Mäkitalo Jorma, osaamiskeskuksen johtaja
    Rajaniemi Sinikka, ylijohaja
    Suominen Liisa, professori
    Timonen Markku, professori
    Turpeenniemi-Hujanen Taina, professori
    Vataja Risto, linjajohtaja
    Wartiovaara-Kautto Ulla, dosentti
    Ylöstalo Pekka, professori

Eläkeasiain neuvottelukunta

Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka, johtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Forss Mikael, johtaja, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja ja jäsen
Foudila Raija-Liisa, suunnittelija, neuvottelukunnan sihteeri
Neimala Anne, etuusjohtaja
Seppälä Marja-Leena, etuuspäällikkö
Strömberg Erik, hallitusneuvos
    Varajäsen: Pajula Pasi, neuvotteleva virkamies
Isomäki Marja, lainsäädäntöneuvos
    Narikka Jouko, budjettineuvos
Kautto Mikko, johtaja
    Kuivalainen Susan, osastopäällikkö
Tanskanen Antti, asiantuntija
    Kannisto Miia, asiantuntija
Hellsten Harri, lainopillinen asiamies
    Vanhanen Rauno, johtaja
Veirto Katja, vastaava asiantuntija

Väänänen Pirjo, työllisyysasioiden päällikkö
Koskela Sampsa, eläke- ja sosiaaliturva-asioiden asiantuntija
Työläjärvi Riitta, sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija
Tallavaara Marja, asiantuntija
Lumiaho Maire, lakimies
Salminen Jukka, toiminnanjohtaja
Kokko Timo, toiminnanjohtaja
Kyyrö Päivi, toiminnanjohtaja
Dahlin Berit, toiminnanjohtaja

Työterveyshuoltoneuvottelukunta

Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka, johtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Neimala Anne, etuusjohtaja, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja
Melart Paula, asiantuntijalääkäri, neuvottelukunnan sihteeri
Mukala Kristiina, lääkintöneuvos
Partinen Ritva, ylitarkastaja
Sauni Riitta, ylilääkäri
Kantolahti Tarja, neuvotteleva virkamies
Mäkitalo Jorma, tutkimus- ja palvelukeskuksen johtaja
Leino Timo, ylilääkäri
Larkio Johanna, johtava työterveyslääkäri
Tiitola Katri, työterveyslääkäri
Alanne Marja, johtava työterveyshoitaja
Österman Pilvi, työterveyshoitaja
Haring Kari, asiantuntijalääkäri
Mironen Anne, neuvottelupäällikkö
Schugk Jan, ylilääkäri
Tanskanen Antti, asiantuntija
Hämäläinen Taija, työmarkkina-asiamies
Palola Jorma, neuvottelupäällikkö
Tallavaara Marja, asiantuntija
Aikio Kari, aluepäällikkö
Työläjärvi Riitta, sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija
Kukka Anna, työympäristöasiantuntija
Ilveskivi Paula, lakimies
Meklin Jaana, lakimies
Hellsten Harri, työmarkkina-asioiden päällikkö
Mäkelä Albert, lainopillinen asiamies
Mikkola Hennamari, yksikön päällikkö
Hujanen Timo, erikoistutkija

Kuntoutusasiain neuvottelukunta

Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka, johtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Neimala Anne, etuusjohtaja, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja ja jäsen
Ahlgren Tuula, etuuspäällikkö, neuvottelukunnan sihteeri
Turunen Marjukka, lakiyksikön päällikkö
Autti-Rämö Ilona, johtava ylilääkäri

Salminen Anna-Liisa, johtava tutkija
Tuulio-Henriksson Anna-Mari, johtava tutkija
Haukipuro Kyösti, ylilääkäri
Kiuttu Jorma, ylilääkäri
Siika-aho Liisa, johtaja
Tiainen Milja, hallitussihteeri
Tötterman Patrik, ylitarkastaja
Liski-Wallentowitz Hanna, ylitarkastaja
Urhonen Amu, puheenjohtaja
Hoffgren Tea, suunnittelija
Lappalainen Tiina, sosiaalipoliittinen asiantuntija
Parviainen Tarja, toiminnanjohtaja
Schugk Jan, asiantuntijalääkäri
Pekkonen Mika, johtava ylilääkäri
Haring Kari, asiantuntijalääkäri
Kaukoranta Ilkka, Ekonomisti
Työläjärvi Riitta, sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija
Koskela Samppa, eläke- ja sosiaaliturva-asioiden asiantuntija
Lumiaho Maire, lakimies
Tallavaara Marja, asiantuntija
Hellsten Harri, työmarkkina-asioiden päällikkö
Mäkelä Albert, lainopillinen asiamies
Vogt Ellen, erityisasiantuntija
Kock Tuula, asiantuntijalääkäri
Tervonen Hilppa, valmistelupäällikkö
Heimo Marika, avustusvalmistelija
Koponen Marja, lakimies
Pelkonen Janne, erityisasiantuntija
Härkäpää Kristiina, professori
Laitinen Merja, professori
Suoyrjö Heikki, ylilääkäri
Mikkelsson Marja, ylilääkäri

Työttömyysturva-asiain neuvottelukunta

Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka, johtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Neimala Anne, etuusjohtaja, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja ja jäsen
Vartio Eeva, lakimies, neuvottelukunnan sihteeri
Turunen Marjukka, lakiyksikön päällikkö
Koskela Samppa, eläke- ja sosiaaliturva-asioiden asiantuntija
Douglas Inka, lakimies
Salo Esko, hallitusneuvos
Päivänsalo Kirsi, hallitussihteeri
Maisonlahti Marjaana, kassanjohtaja
Mäki Outi, kassanjohtaja
Metsämäki Janne, toimitusjohtaja
Skippari Jorma, lakiasiaintohtaja

Rahkola Joonas, ekonomisti
Väänänen Pirjo, työllisyysasioiden päällikkö
Kannisto Miia, asiantuntija
Räsänen Mikko, asiantuntija
Airikkala Risto, päälakimies
Lumiaho Maire, lakimies
Hellsten Harri, lainopillinen asiamies
Mäkelä Albert, lainopillinen asiamies
Aarnio Marko, toimistopäällikkö
Rautanen Erja, osastopäällikkö
Jussila Niina, toiminnanjohtaja
Solovjew Aleksei, puheenjohtaja
Meling Timo, vanhempi hallitussihteeri
Nyberg Johanna, ylitarkastaja

Toimeentulokiasiaain neuvottelukunta

Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka, johtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Neimala Anne, etuusjohtaja, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja
Kauhanen Heli, yksikön päällikkö
Ilmonen Kari, johtaja
Ellisaari Jaakko, ylitarkastaja
Moisio Pasi, tutkimusprofessori
Karjalainen Pekka, erikoistutkija
Vogt Ellen, erityisasiantuntija
Uotinen Sami, johtava lakimies
Heikkinen Arja, sosiaalijohtaja
Salo Marja, erityisryhmien sosiaalipalveluiden palvelupäällikkö
Kosonen Marja, perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja
Hirvonen Heikki, palvelupäällikkö
Lindqvist Hans-Erik, kaupunginjohtaja
Pellfolk Tony, peruspalvelujohtaja
Piironen Juha, kaupunginjohtaja
Karhu Sari, henkilöstöpäällikkö
Rämö Heidi, kunnanjohtaja
Salminen Jukka T., apulaiskaupunginjohtaja
Cantell-Forsbom Anna, perhepalveluiden johtaja

Kansaneläkelaitoksen tuloslaskelma ja tase vuosilta 2016 ja 2015, 1000 euroa

Kansaneläkelaitoksen tuloslaskelma

Kansaneläkelaitoksen tuotot

	2016	2015
Etuusrahastojen tuotot		
Kansaneläkerahasto		
Työnantajien maksut	-2	-21
Valtion osuudet kansaneläkevakuutuksen etuuksista	-3 611 104	-3 661 203
Kansaneläkerahaston tuotot yhteensä	-3 611 106	-3 661 225
Sairausvakuutusrahasto		
Työtulovakuutus		
Työtulovakuutuksen vakuutusmaksut	-2 427 796	-2 325 587
Valtion osuudet työtulovakuutuksen etuuksista	-130 247	-128 243
Työtulovakuutus yhteensä	-2 558 043	-2 453 830
Sairaanhoitovakuutus		
Sairaanhoitovakuutuksen vakuutusmaksut	-1 276 697	-1 271 700
Valtion osuus sairaanhoitovakuutuksen etuuksiin	-990 266	-1 027 466
Saadut EU-korvaukset	-41 368	-39 458
Lääkekorvausmenojen palautusmaksu	-7 102	
Takautumissuoritukset	-383	-389
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	-2 315 816	-2 339 014
Sairausvakuutusrahaston tuotot yhteensä	-4 873 859	-4 792 844
Sosiaaliturvan yleisrahasto (Sty)		
Valtion osuus Sty:n etuuksista	-5 096 479	-4 929 719
Kuntien osuus Sty:n etuuksista	-859 488	-844 797
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu	-167 633	-120 935
Muut Sty:n tuotot etuuksiin	-90	-94
Sosiaaliturvan yleisrahaston tuotot yhteensä	-6 123 690	-5 895 545
Etuusrahastojen sijoitusten tuotot ja kulut	-5 214	-8 474
Etuusrahastojen rahoitustuotot ja kulut	-9	-15
Etuusrahastojen muut tuotot ja kulut	-795	-115
Etuusrahastojen tuotot yhteensä	-14 614 673	-14 358 219
Valtion osuus etuusrahastojen toim.kuluista	-285 444	-271 857
Sosiaaliturvan yleisrahaston investointituotot	0	-33
Palvelurahaston tuotot		
Toimintatuotot	-10 138	-9 938
Myyntituotot	-13 562	-8 537
Rahoitustuotot ja kulut	0	0
Palvelurahaston tuotot yhteensä	-23 700	-18 475

Eläkevastuurahaston tuotot		
Kannatusmaksut	-46 593	-50 265
Omaisuu den tuotot	-78 546	-39 328
Työntekijöiden eläkemaksut	-14 275	-14 024
Vilma-laitosten hyvitykset	-6 977	-6 036
Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	-2 540	-3 158
Eläkevastuurahaston tuotot yhteensä	-148 931	-112 811
Kansaneläkelaitoksen tuotot yhteensä	-15 072 748	-14 761 394
Kansaneläkelaitoksen kulut		
Etuusrahastot		
Etuuskulut		
Kansaneläkevakuutus		
Eläke- ja vammaisetuudet	3 613 696	3 658 160
Sairausvakuutus		
Työtulovakuutus	2 343 259	2 433 714
Sairaanhoidovakuutus	2 258 716	2 320 705
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Työttömyysturvaetuudet	2 169 878	2 092 153
Lapsiperheiden etuudet	1 969 515	1 986 880
Opintoetuudet	843 946	839 050
Asumistuki	1 080 970	917 622
Muut etuudet	59 381	59 840
Etuuskulut yhteensä	14 339 361	14 308 124
Etuusrahastojen toimintakulut		
Toimintakulujen tuotot	-8 679	-7 996
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	211 842	207 856
Henkilösivukulut	78 199	79 343
Henkilöstökulut yhteensä	290 041	287 199
Muut toimintakulut	93 082	93 769
Ostopalvelut	56 505	57 102
Sosiaaliturvan yleisrahaston investointien poistot	0	33
Etuusrahastojen toimintakulut yhteensä	430 949	430 108
Etuusrahastojen kulut yhteensä	14 770 310	14 738 232
Kuntoutusvarauksen muutos	-3 486	-10 966
Palvelurahaston kulut		
Henkilöstö- ja tilaresurssien ostot	8 018	6 983
IT-käyttökulut	10 070	7 243
Muut kulut	3 245	3 527
Käyttöomaisuuden poistot	2 218	2 360
Palvelurahaston kulut yhteensä	23 551	20 113

Eläkevastuurahaston kulut		
Toimisuhte-eläkkeet	98 581	95 837
Vilma-laitosten maksamat eläkkeet	6 605	6 035
Muut kulut	-67	-241
Eläkevastuurahaston katteen lisäys	-4 246	1 374
Eläkevastuurahaston kulut yhteensä	100 873	103 005
Kansaneläkelaitoksen kulut yhteensä	14 891 248	14 850 384
Kansaneläkelaitoksen ylijäämä +/- alijäämä -	181 500	-88 989

Kansaneläkelaitoksen tase

Kansaneläkelaitoksen vastaavaa	2016	2015
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Etuusrahastojen IT-ohjelmat	6 203	5 976
Palvelurahaston IT-Ohjelmat	3 257	4 167
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	9 460	10 143
Aineelliset hyödykkeet		
Etuusrahastojen rakennukset	42 636	47 694
Etuusrahastojen peruseräparannukset	26 603	26 243
Etuusrahastojen koneet ja kalusto	5 195	3 497
Palvelurahaston koneet ja kalusto	2 311	1 892
Etuusrahastojen kiinteistöennakot	16 451	9 533
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	93 196	88 859
Sijoitukset		
Käyttöomaisuussijoitukset		
Etuusrahastojen käyttöomaisuussijoitukset	53 621	54 129
Käyttöomaisuussijoitukset yhteensä	53 621	54 129
Eläkevastuurahaston korkorahastot	249 822	244 618
Etuusrahastojen osakkeet ja osuudet	29 177	27 776
Eläkevastuurahaston osakkeet ja osuudet	1 102 634	928 286
Eläkevastuurahaston muut sijoitukset	38 708	38 705
Muut sijoitukset yhteensä	1 420 341	1 239 385
Kansaneläkelaitoksen sijoitukset yhteensä	1 473 962	1 293 515
Kansaneläkelaitoksen pysyvät vastaavat yhteensä	1 576 618	1 392 516
Eläkevastuurahaston vajeus	68 899	78 704
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Etuusrahastojen rahastojen väliset saamiset	7 740	5 344
Etuusrahastojen myyntisaamiset	3 748	3 918
Palvelurahaston myyntisaamiset	1 929	3 658
Etuusrahastojen siirtosaamiset	578	199
Palvelurahaston siirtosaamiset	2 885	118
Etuusrahastojen muut saamiset	6 293	5 128

Palvelurahaston muut lyhytaikaiset saamiset	0	922
Eläkevastuurahaston muut saamiset	8 685	9 347
Etuusrahastojen ennakkomaksut	224 240	320 860
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	256 098	349 495
Rahat ja pankkisaamiset		
Etuusrahastojen rahat ja pankkisaamiset	1 050 097	1 000 188
Palvelurahaston rahat ja pankkisaamiset	4 347	8 216
Eläkevastuurahaston rahat ja pankkisaamiset	1 924	1 005
Rahat ja pankkisaamiset yhteensä	1 056 368	1 009 409
Kansaneläkelaitoksen vaihtuvat vastaavat yhteensä	1 312 466	1 358 903
Kansaneläkelaitoksen vastaavaa yhteensä	2 957 984	2 830 124

Kansaneläkelaitoksen vastattavaa

Oma pääoma

Etuusrahastot

Kansaneläkerahasto

  Rahasto vuoden alussa

-79 981 -83 482

  Rahaston muutos

3 680 3 500

Kansaneläkerahasto yhteensä

-76 301 -79 981

  Tilikauden tulos

-3 680 -3 500

Sairausvakuutusrahasto

  Rahasto vuoden alussa

-549 648 -643 338

  Rahaston muutos

-136 974 93 690

Sairausvakuutusrahasto yhteensä

-686 622 -549 648

  Tilikauden tulos

136 974 -93 690

Sosiaaliturvan yleisrahasto

  Rahasto vuoden alussa

-455 -422

  Rahaston muutos

0 -33

Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä

-455 -455

  Tilikauden tulos

0 33

Etuusrahastot yhteensä

-630 084 -727 242

Palvelurahasto

  Rahasto vuoden alussa

-439 -2 076

  Rahaston muutos

-149 1 637

Palvelurahasto yhteensä

-588 -439

Tilikauden tulos

149 -1 637

Eläkevastuurahasto

  Rahasto vuoden alussa

-824 424 -823 050

  Rahaston muutos

4 246 -1 374

Eläkevastuurahasto yhteensä

-820 178 -824 424

Tilikauden tulos

48 058 9 806

Rahastot yhteensä

-1 402 643 -1 543 936

Arvonkorotusrahastot

Etuusrahastot

  Rahastot vuoden alussa

    Kansaneläkerahasto

-76 605 -78 956

    Sairausvakuutusrahasto

-46 504 -50 854

Rahastot vuoden alussa yhteensä	-123 109	-129 810
Rahastojen muutos		
Kansaneläkerahasto	-1 464	2 351
Sairausvakuutusrahasto	3 860	4 350
Rahastojen muutos yhteensä	2 396	6 701
Eläkevastuurahasto		
Rahastot vuoden alussa	-463 527	-429 048
Rahaston muutos	-133 769	-34 479
Eläkevastuurahasto yhteensä	-597 296	-463 527
Arvonkorotusrahastot yhteensä	-718 009	-586 636
Muu oma pääoma		
Palvelurahasto		
Kanta-puskurivarat	-2 177	-2 177
Eläkevastuurahasto		
Muu oma pääoma	-48 058	-9 806
Muu oma pääoma yhteensä	-50 235	-11 983
Kansaneläkelaitoksen alijäämä		88 989
Kansaneläkelaitoksen ylijäämä	-181 500	
Kansaneläkelaitoksen oma pääoma yhteensä	-2 352 387	-2 053 565
Kuntoutusvaraus		
Varaus vuoden alussa	-52 395	-63 361
Varauksen muutos	-64 948	-80 562
Varojen käyttö	68 435	91 528
Kuntoutusvaraus yhteensä	-48 908	-52 395
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Etuusrahastojen pitkäaikainen vieras pääoma	-33 336	-17 751
Palvelurahaston pitkäaikainen vieras pääoma	-4 000	-4 000
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-37 336	-21 751
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Etuusrahastojen saadut ennakot	-261 998	-454 543
Palvelurahaston saadut ennakot	-4 264	-5 925
Etuusrahastojen rahastojen väliset velat	-5 362	-4 786
Palvelurahaston rahastojen väliset velat	-1 004	-295
Eläkevastuurahaston rahastojen väliset velat	-1 374	-263
Etuusrahastojen ostovelat	-9 068	-6 544
Palvelurahaston ostovelat	-1 159	-561
Etuusrahastojen siirtovelat	-51 023	-51 898
Palvelurahaston siirtovelat	-1 538	-5 575
Eläkevastuurahaston siirtovelat	-1 259	-1 053
Etuusrahastojen muut lyhytaikaiset velat	-178 797	-169 376
Palvelurahaston muut lyhytaikaiset velat	0	-1
Eläkevastuurahaston muut lyhytaikaiset velat	-2 507	-1 593
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-519 353	-702 413
Kansaneläkelaitoksen vieras pääoma yhteensä	-556 689	-724 164
Kansaneläkelaitoksen vastattavaa yhteensä	-2 957 984	-2 830 124

Tuloslaskelmat ja taseet rahastoittain vuosilta 2016 ja 2015, 1 000 euroa

Kansaneläkerahaston tuloslaskelma

	2016	2015
Tuotot		
Vakuutusmaksut	-2	-21
Valtion osuudet etuuksista	-3 611 105	-3 661 204
Sijoitusten tuotot ja kulut	-5 214	-8 474
Rahoitustuotot ja kulut	-7	-3
Muut tuotot ja kulut	-307	-38
Tuotot yhteensä	-3 616 635	-3 669 740
Eläke- ja vammaisetuudet	3 613 696	3 658 160
Etuuskate	-2 939	-11 579
Toimintakulut	78 472	82 851
Valtion osuus toimintakuluista	-71 854	-67 771
Ylijäämä + / alijäämä -	-3 680	-3 500

Kansaneläkerahaston tase

	2016	2015
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
IT-ohjelmat	971	932
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	971	932
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	32 017	32 840
Perusparannukset	15 706	15 362
Koneet ja kalusto	1 498	1 185
Ennakkomaksut	5 997	4 821
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	55 218	54 208
Sijoitukset		
Käyttöomaisuussijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	21 051	21 254
Käyttöomaisuussijoitukset yhteensä	21 051	21 254
Muut sijoitukset		
Osakkeet	29 177	27 776
Muut sijoitukset yhteensä	29 177	27 776
Sijoitukset yhteensä	50 228	49 031
Pysyvät vastaavat yhteensä	106 417	104 171
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Rahastojen väliset saamiset	2 378	759
Myyntisaamiset	889	917
Siirtosaamiset	-6	-62
Muut saamiset	29	37
Ennakkomaksut	206	44 705
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	3 496	46 355

Rahat ja pankkisaamiset	134 113	331 844
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	137 609	378 200
Vastaavaa yhteensä	244 026	482 371
Vastattavaa		
Oma pääoma	2016	2015
Kansaneläkerahasto		
Rahasto vuoden alussa	-79 981	-83 482
Rahaston lisäys/vähennys	3 680	3 500
Kansaneläkerahasto yhteensä	-76 301	-79 981
Tilikauden tulos	-3 680	-3 500
Arvonkorotusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-76 605	-78 956
Rahaston lisäys/vähennys	-1 464	2 351
Arvonkorotusrahasto yhteensä	-78 069	-76 605
Alijäämä	3 680	3 500
Oma pääoma yhteensä	-154 370	-156 586
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle toimintakuluista	-9 276	-2 221
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-9 276	-2 221
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-48 015	-298 121
Rahastojen väliset velat	-1 574	-196
Ostovelat	-1 697	-1 278
Siirtovelat	-15 483	-15 385
Muut lyhytaikaiset velat	-13 567	-8 570
Tilitettävä arvonlisävero	-44	-12
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-80 380	-323 563
Vieras pääoma yhteensä	-89 656	-325 785
Vastattavaa yhteensä	-244 026	-482 371

Sairausvakuutusrahaston tuloslaskelma

	2016	2015
Tuotot		
Työtulovakuutus		
Vakuutusmaksut		
Sairausvakuutuksen päivärahamaksu	-714 301	-663 688
Työnantajan sairausvakuutusmaksu	-1 713 495	-1 661 899
Vakuutusmaksut yhteensä	-2 427 796	-2 325 587
Valtion osuudet etuuksista	-130 247	-128 243
Työtulovakuutus yhteensä	-2 558 043	-2 453 830
Sairaanhoitovakuutus		
Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu	-1 276 697	-1 271 700
Takautumissuoritukset	-383	-389
Valtion osuudet sairaanhoitovakuutukseen	-990 266	-1 027 466
Saadut EU-korvaukset	-41 368	-39 459
Lääkekorvausmenojen palautusmaksu	-7 102	0
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	-2 315 816	-2 339 014
Rahoitustuotot ja kulut	-1	-9
Muut tuotot ja kulut	-470	-65
Tuotot yhteensä	-4 874 330	-4 792 918
Etuuskulut		
Työtulovakuutus		
Päivärahasuoritukset	1 987 355	2 087 423
Työterveyshuolto	351 404	346 291
Harkinnanvarainen kuntoutus	4 500	0
Työtulovakuutus yhteensä	2 343 259	2 433 714
Sairaanhoitovakuutus		
Sairaanhoitokorvaukset	1 839 690	1 908 010
Työterveyshuolto	24 204	24 741
Kuntoutuspalvelut	351 678	346 771
Muut etuudet yhteensä	43 144	41 183
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	2 258 716	2 320 705
Etuuskulut yhteensä	4 601 975	4 754 419
Etuuskate	-272 355	-38 499
Toimintakulut	195 736	202 130
Valtion osuus toimintakuluista	-56 868	-58 975
Kuntoutusvarauksen muutos	-3 486	-10 966
Ylijäämä + / alijäämä -	136 973	-93 690

Sairausvakuutusrahaston tase

Vastaavaa	2016	2015
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
IT-ohjelmat	2 846	2 741
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	2 846	2 741
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	10 619	14 854
Perusparannukset	9 919	9 894
Koneet ja kalusto	2 581	1 785
Ennakkomaksut	9 394	6 212
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	32 513	32 745
Sijoitukset		
Käyttöomaisuussijoitukset	32 829	33 133
Sijoitukset yhteensä	32 829	33 133
Pysyvät vastaavat yhteensä	68 188	68 619
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Rahastojen väliset saamiset	1 152	196
Myyntisaamiset	1 799	1 877
Siirtosaamiset	549	370
Muut saamiset	6 263	5 092
Ennakkomaksut	116 161	108 637
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	125 924	116 172
Rahat ja pankkisaamiset	646 179	519 545
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	772 103	635 717
Vastaavaa yhteensä	840 291	704 336
Vastattavaa	2016	2015
Oma pääoma		
Sairausvakuutusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-549 648	-643 338
Rahaston lisäys/vähennys	-136 974	93 690
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	-686 622	-549 648
Tilikauden tulos	136 974	-93 690
Arvonkorotusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-46 504	-50 854
Rahaston lisäys/vähennys	3 861	4 350
Arvonkorotusrahasto yhteensä	-42 643	-46 504
Ylijäämä	-136 974	
Alijäämä		93 690
Oma pääoma yhteensä	-729 265	-596 152
Varaukset		
Kuntoutusvaraus		
Varaus vuoden alussa	-52 395	-63 361
Varauksen lisäys	-64 948	-80 561

Varojen käyttö	68 434	91 528
Kuntoutusvaraus yhteensä	-48 909	-52 394
Varaukset yhteensä	-48 909	-52 394
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle toimintakuluista	-6 633	-8 341
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	20 582	21 927
Rahastojen väliset velat	-3 788	-4 389
Ostovelat	-3 925	-2 736
Siirtovelat	-29 764	-30 972
Muut lyhytaikaiset velat	-38 589	-31 279
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-55 484	-47 449
Vieras pääoma yhteensä	-62 117	-55 790
Vastattavaa yhteensä	-840 291	-704 336

Sosiaaliturvan yleisrahaston tuloslaskelma

	2016	2015
Tuotot		
Valtion osuus etuuksista	-5 096 479	-4 929 719
Kuntien osuus etuuksista	-859 488	-844 797
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu	-167 633	-120 935
Takautumissuoritukset työnantajilta	-41	-20
EU:n asetuksen nro 883 korvaukset	-21	-36
ETA-työttömyyskorvaukset	0	-4
Ahvenanmaan suoritukset vammaisten tulkkauspalveluun	-28	-34
Rahoitustuotot ja kulut	0	-4
Muut tuotot ja kulut	-18	-12
Tuotot yhteensä	-6 123 708	-5 895 561
Etuuskulut		
Työttömyysturvaetuudet	2 169 878	2 092 153
Lapsiperheiden etuudet	1 969 515	1 986 880
Opintoetuudet	843 946	839 050
Asumistuki	1 080 970	917 622
Muut etuudet	59 381	59 840
Etuuskulut yhteensä	6 123 690	5 895 545
Etuuskate	-18	-16
Toimintakulut	156 740	145 127
Valtion osuus toimintakuluista	-156 722	-145 111
Investointituotot	0	-33
Ylijäämä + / alijäämä -	0	33

Sosiaaliturvan yleisrahaston tase

	2016	2015
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
IT-ohjelmat	2 386	2 032
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	2 386	2 302
Aineelliset hyödykkeet		
Perusparannukset	978	987
Koneet ja kalusto	1 116	527
Ennakkomaksut	1 059	-1 501
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	3 153	13
Sijoitukset		
Käyttöomaisuussijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	-258	-258
Käyttöomaisuussijoitukset yhteensä	-258	-258
Sijoitukset yhteensä	-258	-258
Pysyvät vastaavat yhteensä	5 281	2 057
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Rahastojen väliset saamiset	4 211	4 389
Myyntisaamiset	1 061	1 124
Siirtosaamiset	35	-109
Muut saamiset	0	0
Ennakkomaksut	107 872	167 519
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	113 179	172 923
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	113 179	172 923
Rahat ja pankkisaamiset	269 805	148 798
Vastaavaa yhteensä	388 265	323 778
Vastattavaa		
Oma pääoma	2016	2015
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-455	-422
Rahaston lisäys/vähennys	0	-33
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	-455	-455
Tilikauden tulos	0	33
Ylijäämä	0	-33
Oma pääoma yhteensä	-455	-455
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle toimintakuluista	-17 427	-7 189
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-17 427	-7 189
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-234 565	-178 349
Rahastojen väliset velat	0	-200
Ostovelat	-3 445	-2 530

Siirtovelat	-5 776	-5 541
Muut lyhytaikaiset velat	-126 597	-129 514
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-370 383	-316 134
Vieras pääoma yhteensä	-387 810	-323 323
Vastattavaa yhteensä	-388 265	-323 778

Palvelurahaston tuloslaskelma

	2016	2015
Tuotot		
Toimintatuotot	-10 137	-9 938
Myyntituotot	-13 562	-8 537
Rahoitustuotot ja kulut	0	0
Tuotot yhteensä	-23 699	-18 475
Kulut		
Henkilöstö- ja tilaresurssien ostot	8 018	6 983
IT-käyttökulut	10 070	7 243
Muut kulut	3 244	3 527
Käyttöomaisuuden poistot	2 218	2 360
Kulut Yhteensä	23 550	20 113
Ylijäämä + / alijäämä -	149	-1 637

Palvelurahaston tase

	2016	2015
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
IT-ohjelmat	3 257	4 167
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	3 257	4 167
Aineelliset hyödykkeet		
IT-kone- ja laiteinvestoinnit	2 309	1 890
Koneet ja kalusto	2	2
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	2 311	1 892
Pysyvät vastaavat yhteensä	5 568	6 059
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 929	3 658
Siirtosaamiset	2 885	118
Muut saamiset	0	922
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	4 814	4 698
Rahat ja pankkisaamiset	4 347	8 216
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	9 161	12 914
Vastaavaa yhteensä	14 729	18 973

Vastattavaa		
Oma pääoma	2016	2015
Palvelurahasto		
Rahasto vuoden alussa	-439	-2 076
Rahaston lisäys/vähennys	-149	1 637
Palvelurahasto yhteensä	-588	-439
Kanta-puskurivarat		
Kanta-puskurivarat vuoden alussa	-2 177	-2 177
Kanta-puskurivarat lisäys/vähennys	0	0
Kanta-puskurivarat yhteensä	-2 177	-2 177
Tilikauden tulos	149	-1 637
Alijäämä	0	1 637
Ylijäämä	-149	0
Oma pääoma yhteensä	-2 765	-2 616
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle	-4 000	-4 000
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-4 000	-4 000
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-4 264	-5 925
Rahastojen väliset velat	-1 003	-295
Ostovelat	-1 159	-561
Siirtovelat	-1 539	-5 575
Muut lyhytaikaiset velat	0	-1
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-7 965	-12 357
Vieras pääoma yhteensä	-11 965	-16 357
Vastattavaa yhteensä	-14 730	-18 973

Eläkevastuurahaston tuloslaskelma

	2016	2015
Tuotot		
Kannatusmaksut	-46 593	-50 265
Omaisuuuden tuotot	-78 546	-39 328
Muut tuotot ja kulut	0	0
Työntekijöiden eläkemaksut	-14 275	-14 024
Vilma-laitosten hyvitykset	-6 977	-6 036
Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	-2 540	-3 158
Tuotot yhteensä	-148 931	-112 811
Kulut		
Toimisuuhde-eläkkeet	98 581	95 836
Vilma-laitosten maksamat eläkkeet	6 605	6 035
Muut kulut	-67	-241
Eläkevastuurahaston katteen lisäys	-4 246	1 374
Kulut Yhteensä	100 873	103 004
Ylijäämä + / alijäämä -	48 058	9 806

Eläkevastuurahaston tase

Vastaavaa	2016	2015
Pysyvät vastaavat		
Sijoitukset		
Korkorahastot	249 822	244 618
Osakkeet ja osuudet	1 102 634	928 286
Muut sijoitukset	38 707	38 705
Sijoitukset yhteensä	1 391 163	1 211 609
Pysyvät vastaavat yhteensä	1 391 163	1 211 609
Eläkevastuurahaston vajeus	68 899	78 704
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset Vilma-laitoksilta	2 077	1 728
Saamiset Kevalta	6 608	7 619
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	8 685	9 347
Rahat ja pankkisaamiset	1 924	1 005
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	10 609	10 352
Vastaavaa yhteensä	1 470 671	1 300 665
Vastattavaa		
Oma pääoma	2016	2015
Eläkevastuurahasto		
Katettava vastuu vuoden alussa	-824 423	-823 049
Katettavan vastuun lisäys/vähennys	4 245	-1 374
Eläkevastuurahasto yhteensä	-820 178	-824 423
Muu oma pääoma	-48 058	-9 806
Tilikauden tulos	48 058	9 806
Arvonkorotusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-463 527	-429 048
Rahaston lisäys/vähennys	-133 769	-34 479
Arvonkorotusrahasto yhteensä	-597 296	-463 527
Ylijäämä	-48 058	-9 806
Oma pääoma yhteensä	-1 465 532	-1 297 756
Vieras pääoma		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Rahastojen väliset velat	-1 374	-263
Siirtovelat	-1 259	-1 053
Velat Vilma-laitoksille	0	0
Velka Kevalle	-2 506	-1 593
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-5 139	-2 909
Vieras pääoma yhteensä	-5 139	-2 909
Vastattavaa yhteensä	-1 470 671	-1 300 665

TULOSLASKELMAN JA TASEEN LIITETIEDOT

1. Tilinpäätöksen rakenne, perusteet ja arvostusperiaatteet

Kelan tuloslaskelma ja tase esitetään tilinpäätöksessä yhdistettynä siten, että kansaneläkevakuutuksen, sairausvakuutuksen ja yleisen sosiaaliturvan luvut on yhdistetty. Eläkevastuurahasto ja palvelurahasto esitetään omakatteisina rahastoina. Yhdistetystä taseesta on eliminoitu kansaneläkevakuutuksen, sairausvakuutuksen ja yleisen sosiaaliturvan väliset erät. Yhdistetyn tuloslaskelman ja taseen lisäksi kustakin osasta on oma tuloslaskelmansa ja taseensa.

Tilinpäätöksen perusteet noudattavat valtuutettujen päätöksen mukaisesti pääosin maksuperustetta etuuksien osalta. Olennaisia suoriteperusteisia kirjauseriä ovat rahastojen väliset tilitykset, ennakonpidätykset ja sosiaaliturvamaksut, sairauksien ehkäisemis- ja kuntoutusvaraus, korot, käyttö- ja sijoitusomaisuuden ostot ja myynnit, kurssierot ja vastaavat erät sekä toimintakulut.

Harkinnanvaraisen kuntoutuksen varauksen käyttö kirjataan tuloslaskelmaan suoriteperusteisesti kuluksi yksilökohtaisen kuntoutuksen osalta ja muilta osin sitoumusperusteella. Myös varauksen muutos merkitään tuloslaskelmaan.

Valtuutettujen päätöksen mukaisesti omaisuuden arvostusperiaatteena käytetään käypiä arvoja tilinpäätöksestä vuodesta 2006 alkaen. Aikaisemmin valtuutettujen päätöksen mukaisesti omaisuuden arvostusperiaatteena käytettiin varovaisia käypiä arvoja, jotka kiinteistöjen ja toimisto-osakkeiden osalta olivat enintään 85 % käyvästä arvosta ja muiden osakkeiden osalta enintään 70 % tilinpäätöshetken arvosta.

Arvonkorotuksia ja arvonalennuksia tehtäessä on arvostusperiaatteena noudatettu valtuutettujen hyväksymiä enimmäisprosentteja vuoteen 2005 saakka. Arvonkorotukset ja niiden peruutukset on kirjattu taseeseen ja arvonalennukset ja niiden oikaisut tuloslaskelmaan. Käyvän arvon määrittelyssä on osakkeissa käytetty tilinpäätöshetken pörssikursseja. Kiinteistöjen ja kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden osakkeiden arvot perustuvat kiinteistöryhmän arvioihin ja osittain ulkopuolisiin arvioihin.

Toimintakulujen 40/60-jaosta kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston kesken luovuttiin vuoden 2009 alussa. Toimintakulut jaetaan kansaneläkerahastosta, sairausvakuutusrahastosta ja sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettaviksi osuuksiksi. Jo ennen kirjanpitovuoden alkua määritellään toimintolaskentaan perustuvat rahastoittaiset toimintakulujen osuusprosentit. Toimintakulut jaetaan kirjanpidon kuukausitason- ja tilinpäätöslaskelmissä näiden prosenttien mukaan. Rahastojen välisiä toimintakuluosuuksia ei pääsääntöisesti muuteta kesken vuoden, vaan vasta seuraavan vuoden alusta lukien, jos muutosten ennakoidaan olevan olennaisia.

Syksyllä 2015 talousosasto vahvisti toimintakulujen rahastoittaisiksi jakosuhteiksi vuodelle 2016 seuraavat osuudet: kansaneläkerahasto 17 %, sairausvakuutusrahasto 46 % ja sosiaaliturvan yleisrahasto 37 %.

Ennen 1.1.2009 tehtyjen investointihankintojen poistot kohdistetaan kirjanpidossa kansaneläke-rahastolle ja sairausvakuutusrahastolle jakosuhteessa 40/60. Vuodesta 2009 alkaen tehdyt käyttö-

omaisuusinvestoinnit ja niiden poistot kohdistetaan kansaneläkerahastolle, sairausvakuutusrahastolle ja sosiaaliturvan yleisrahastolle edellä mainittujen toimintakulujen jakosuhteiden mukaisesti. Jos investointi kohdistuu selkeästi vain osaan rahastoista tai yhteen rahastoon, kohdistetaan se sekä siitä tehtävät poistot kuitenkin vain ko. rahastoille tai rahastolle.

Vuoden 2016 toimintakuluosuudet poistojen kohdistamisten jälkeen ovat seuraavat: kansaneläkerahasto 17,21 %, sairausvakuutusrahasto 45,97 % ja sosiaaliturvan yleisrahasto 36,82 %.

Vuoden 2003 tilinpäätöksestä lukien käyttöomaisuudesta on tehty suunnitelman mukaiset tasapoistot. Poistoajat ovat seuraavat:

kalustoinvestoinnit	10 vuotta	it-kone- ja laiteinvestoinnit	4 vuotta
puhelinvaiheinvestoinnit	10 vuotta	muut kone- ja laiteinvestoinnit	5 vuotta
it-ohjelmainvestoinnit (ostetut)	5 vuotta	toimitilojen peruskorjaukset	5 vuotta
kiinteistöjen peruskorjaukset	20 vuotta	kiinteistöt	30 vuotta

Vuoden 2017 toimintakuluosuudet

Kansaneläkelaitoksen aktuaari- ja talouspalveluryhmä on vahvistanut toimintakulujen rahastoittaisiksi jakosuhteiksi vuodelle 2017 seuraavat: kansaneläkerahasto 15 %, sairausvakuutusrahasto 42 % ja sosiaaliturvan yleisrahasto 43 %. Poistojen todellinen jakautuminen rahastoittain muuttaa vahvistettuja prosentteja vähäisessä määrin.

2. Kansaneläkelaitoksen tuotot, 1000 euroa

	2016	2015
Kansaneläkerahasto		
Työnantajien maksut	2	21
Valtion osuudet kansaneläke-etuuksista	2 262 935	2 321 888
Valtion osuudet vammaisetuuksista	581 638	622 194
Muut valtion osuudet	766 531	717 122
Kansaneläkerahasto yhteensä	3 611 106	3 661 225
Sairausvakuutusrahasto		
Työtulovakuutus		
Sairausvakuutuksen päivärahamaksu	714 301	663 688
Työnantajan sairausvakuutusmaksu	1 713 495	1 661 899
Valtion osuudet etuuksista	130 247	128 243
Takautumissuoritukset	0	0
Työtulovakuutus yhteensä	2 558 043	2 453 830
Sairaanhoitovakuutus		
Vakuutusmaksut	1 276 697	1 271 700
Valtion osuudet etuuksista	990 266	1 027 466
Saadut EU-korvaukset	41 368	39 458
Takautumissuoritukset	383	389
Lääkekorvausmenojen palautusmaksu	7 102	0
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	2 315 816	2 339 013
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	4 873 859	4 792 843
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Valtion osuus etuuksista	5 096 479	4 929 719
Kuntien suoritukset lastenhoidon tukeen	432 697	450 199
Kuntien suoritukset työmarkkinatuen passiiviosaan	426 791	394 598
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu	167 633	120 935
Muut tuotot	90	94
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	6 123 690	5 895 545
Etuusrahastojen etuustuotot yhteensä	14 608 655	14 349 613
Etuusrahastojen muut tuotot		
Sijoitusten tuotot ja kulut	5 214	8 474
Rahoitustuotot ja kulut	9	15
Muut tuotot ja kulut	795	115
Etuusrahastojen muut tuotot yhteensä	6 018	8 604
Valtion osuus etuusrahastojen toimintakuluista	285 444	271 857
Sosiaaliturvan yleisrahaston investointituotot	0	33

Palvelurahasto		
Toimintatuotot	10 137	9 938
Myyntituotot	13 563	8 537
Rahoitustuotot ja kulut	0	0
Palvelurahaston tuotot yhteensä	23 700	18 475
Eläkevastuurahasto		
Kannatusmaksut	46 593	50 265
Omaisuu den tuotot	78 546	39 328
Muut tuotot ja kulut	0	0
Työntekijöiden eläkemaksut	14 275	14 024
Vilma-laitosten hyvitykset	6 977	6 036
Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	2 540	3 158
Eläkevastuurahaston tuotot yhteensä	148 931	112 811
Kansaneläkelaitoksen tuotot yhteensä	15 072 748	14 761 393

3. Etuuskulut, 1 000 euroa

	2016	2015
Kansaneläkerahasto		
Eläke- ja vammaisetuudet		
Kansaneläkkeet	2 228 911	2 286 144
Perhe-eläkkeet	29 231	30 335
Suoritukset Melalle	3 293	3 030
Takuueläke	192 368	161 900
Rintamasotilas etuudet	19 774	24 774
Eläkkeensaajien asumistuet	558 980	532 155
Vammaisetuudet	581 077	619 559
Muut etuudet	62	263
Eläke- ja vammaisetuudet yhteensä	3 613 696	3 658 160
Sairausvakuutusrahasto		
Työtulovakuutus		
Sairauspäivärahat	773 241	819 854
Vanhempainpäivärahat	971 230	1 019 737
Kuntoutusrahat	100 236	98 606
Työpaikkakassojen maksamat	62 265	66 700
Lomakustannuskorvaukset työnantajille	69 640	71 506
Sairauspäivärahat YEL-vakuutetuille	5 182	5 677
Päivärahasuorituksen Melalle	5 560	5 342
Työterveyshuolto	351 404	346 291
Harkinnanvarainen kuntoutus	4 500	0

Työtulovakuutus yhteensä	2 343 258	2 433 713
Sairaanhoitovakuutus		
Lääkekorvaukset	1 386 168	1 352 418
Lääkäripalkkiokorvaukset	111 969	164 031
Tutkimus- ja hoitokorvaukset	41 585	66 908
Matkakorvaukset	269 767	292 632
Työpaikkakassojen maksamat suoritukset	30 201	32 021
Työterveyshuolto	24 204	24 742
Vajaakuntoisten ammatillinen kuntoutus	36 738	33 504
Vaikeavammaisten lääkinnällinen kuntoutus	192 985	181 987
Harkinnanvarainen kuntoutus	121 955	131 280
Terveystilan ja työkyvyn lisäselvitykset	194	324
Suoritukset Melalle	2 739	2 631
EU-korvaukset	40 211	38 227
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	2 258 716	2 320 705
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	4 601 974	4 754 418

Sosiaaliturvan yleisrahasto

Peruspäivärahat	337 443	342 898
Työmarkkinatuki	1 832 091	1 748 827
Vuorottelukorvaus	211	255
Työttömien opiskelun tuki	133	173
Lastenhoidon tuki	435 219	453 108
Lapsilisät	1 381 688	1 384 351
Äitiysavustus	9 260	9 657
Adoptiotuki	239	358
Elatustuki	143 109	139 406
Opintoetuudet	843 946	839 050
Asumistuki	1 080 970	917 622
Rintamaveteraanien matkakorvaukset	446	493
Sotilasavustus	16 043	16 838
Vammaisten tulkkauspalvelut	42 892	42 509
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	6 123 690	5 895 545

Etuuskulut yhteensä	14 339 360	14 308 123
----------------------------	------------	------------

4. Etuuskate, 1 000 euroa

	2016	2015
Tuotot		
Kansaneläkerahasto	3 611 106	3 661 225

Sairausvakuutusrahasto	4 873 859	4 792 844
Sosiaaliturvan yleisrahasto	6 123 690	5 895 545
Sijoitusten tuotot ja kulut	5 214	8 474
Rahoitustuotot ja kulut	9	15
Muut tuotot ja kulut	795	115
Tuotot yhteensä	14 614 673	14 358 219
Kulut		
Eläke- ja vammaisetuudet	3 613 696	3 658 160
Työtulovakuutus	2 343 259	2 433 714
Sairaanhoidonvakuutus	2 258 716	2 320 705
Työttömyysturvaetuudet	2 169 878	2 092 153
Lapsiperheiden etuudet	1 969 515	1 986 880
Opintoetuudet	843 946	839 050
Asumistuki	1 080 970	917 622
Muut etuudet	59 381	59 840
Kulut yhteensä	14 339 361	14 308 124
Etuuskate	275 312	50 094

5. Sijoitusten tuotot ja kulut sekä rahoitustuotot ja kulut, 1 000 euroa

	2016	2015
Kansaneläkerahasto		
Sijoitusten tuotot ja kulut		
Osinkotuotot	1 091	1 336
Sijoitusten myyntituotot	4 123	7 138
Sijoitusten myyntitappiot	0	0
Vuokratuotot		
Arvonmuutokset sijoituksista	0	0
Sijoitusten tuotot ja kulut yhteensä	5 214	8 474
Rahoitustuotot ja kulut	8	3
Kansaneläkerahasto yhteensä	5 222	8 477
Sairausvakuutusrahasto		
Rahoitustuotot ja kulut	1	9
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	1	9
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Rahoitustuotot ja kulut	0	4
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	0	4
Palvelurahasto		
Rahoitustuotot ja kulut	0	0
Palvelurahasto yhteensä	0	0

Eläkevastuurahasto**Sijoitusten tuotot ja kulut**

Osinkotuotot	29 088	27 588
Sijoitusten myyntituotot	3 964	32 614
Sijoitusten myyntitappiot	-4 564	-634
Vuokratuotot	1 917	2 021
Arvonmuutokset sijoituksista	48 136	-22 237
Sijoitusten tuotot ja kulut yhteensä	78 541	39 352
Rahoitustuotot ja kulut	5	-24
Eläkevastuurahasto yhteensä	78 546	39 328

6. Henkilöstökulut, 1 000 euroa

	2016	2015
Palkat ja palkkiot	219 140	215 235
Lomapalkkavelan muutos	1 143	163
Muut korvaukset	-5	-4
Kanta korvaukset	-8 018	-6 983
RAJA-yhteyspisteen korvaukset	-353	-491
Etätulkkauksen korvaukset	-65	-64
Palkat ja palkkiot yhteensä	211 842	207 856
Kannatusmaksut	46 593	50 265
Lakisääteiset henkilösivukulut	13 855	11 839
Muut henkilösivukulut	17 751	17 239
Henkilösivukulut yhteensä	78 199	79 343
Henkilöstökulut yhteensä	290 041	287 199
Palkkoihin liittyvien luontoisetujen verotusarvo	6 736	6 553
Hallitukselle ja johtajille maksetut palkat ja palkkiot	959	870
Valtuutettujen, hallituksen ja tilintarkastajien muut kulut		
Valtuutetut	30	12
Hallitus	16	18
Tilintarkastajat (sisäiset)	1	5
Tilintarkastajat (BDO Auditor Oy)	134	177
Kulut yhteensä	181	212

Henkilöstön määrä

Henkilöstön määrä vuoden 2016 lopussa oli 6686
Henkilöstön työvuosipanos (htv) oli vuoden aikana 5 706.

	2016	2015
Henkilöstön määrä prosesseissa		
Etuudet ja palvelut asiakkaille	5 296	4 949
Sisäiset palvelut	1 346	923
Toiminnan johtaminen	44	96
Henkilöstön määrä yhteensä	6 686	5 968

Vuoden 2016 lopussa Kelassa oli töissä 6686 toimihenkilöä, mikä oli 718 henkilöä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Edellisiin vuosiin verrattuna henkilöstön määrän lisäys oli erittäin merkittävä. Suurin selittävä tekijä sekä henkilöstömäärän että työpanoksen kasvulle oli Kelalle uuteen etuuteen, perustoimeentulotukeen, valmistautuminen.

Kun henkilöstön lukumäärää tarkastellaan prosessinäkökulmasta, on tilanne muuttunut vuoden 2015 lopun tilanteesta. Muutoksia selittää kaksi tekijää. Ensinnäkin, edellä mainittu perustoimeentulotuen valmistautuminen lisäsi etuus- ja asiakaspalvelutyön henkilöstön lukumäärää. Toiseksi, sisäisissä palveluissa henkilöstön lukumäärän muutos aiheutuu vuoden 2016 alun organisaatiomuutoksesta, kun esimerkiksi etuustyön asiantuntijoita siirtyi Kehittämispalvelujen tulosityksikköön. Myös toiminnan johtamisen näkökulmasta henkilöstömäärien muutoksen taustalla on organisaatiomuutos, kun johtamisen palvelut keskitettiin Esikuntapalvelujen tulosityksikköön.

Valtaosa henkilöstöstä eli 79 prosenttia työskenteli etuustyöhön ja asiakaspalveluihin liittyvissä tehtävissä (Etuuspalvelujen ja Asiakkuuspalvelujen tulosityksiköt).

Sisäisissä tukitoiminnoissa (ICT-palvelujen, Kehittämispalvelujen ja Yhteisten palvelujen tulosityksiköt) työskenteli 20 prosenttia henkilöstöstä ja johtamisen tehtävissä (Hallintoelimet, Sisäinen tarkastus sekä Esikuntapalvelujen tulosityksiköt) yksi prosentti.

7. Kansaneläkelain 98§:n ja 103§:n mukainen valtion osuus, 1000 euroa

	2016	2015
Nettorahoitusomaisuus 1.1.	83 755	85 709
+ Tuotot yhteensä	2 336 196	2 393 278
Vakuutusmaksut	2	21
Valtion osuus kansaneläkkeistä	2 262 935	2 321 888
Valtion osuus toimintakuluista	71 853	69 992
Omaisuuksien tuotot	1 406	1 377
- Kulut yhteensä	2 334 766	2 393 011
Etuudet	2 261 507	2 319 791
Toimintakulut	73 259	73 220
+ Merkintäoikeuksien myyntituotot		
= Nettorahoitusomaisuus 31.12.	85 185	85 977
- 3,5 % tilikauden kuluista	81 717	83 755
= Rahaston vaje (-) tai ylijäämä (+)	3 469	2 221

= Velka valtiolle toimintakuluista	9 276	2 221
= Saatava valtiolta toimintakuluista		
Lisäys/vähennys valtion osuuteen toimintakuluista		2 221
Valtion osuus toimintakuluista, kertymä		67 771
Valtion osuus rahoitusomaisuuden vähimmäismäärästä	3 469	

8. Sairausvakuutusrahaston kassavirtalaskelma, 1 000 euroa

	2016	2015
Sairausvakuutus		
+ Vakuutusmaksut	3 704 493	3 597 287
+ Takautumissuoritukset	383	389
+Valtion osuudet etuuksiin	1 120 513	1 155 710
+ Saadut EU-korvaukset (sh-vakuutus)	41 368	39 458
+ Muut tuotot	7 102	0
- Etuudet	4 601 975	4 754 419
- Ennakkomaksujen lisäys (-)	7 524	1 685
= Kassajäämä I	264 360	36 740
+ Omaisuustuotot	471	74
= Kassajäämä II	264 831	36 814
+ Valtion osuus toimintakuluista	56 868	58 975
- Toimintamenot	192 433	196 252
- Käyttöomaisuuden poistot	3 303	5 878
= Kassajäämä III	125 963	-106 341
Velka valtiolle/saatava (t), muutos(+/-)	-6 633	-8 341
=Kassajäämä IV	132 596	-98 000
Omaisuuden lisäys (-)/vähennys (+)	-3 429	334
Lyhytaikaisten velkojen / saatavien muutos (+/-)	2 533	49 556
+ Rahat ja pankkisaamiset 1.1.	519 545	666 768
- Rahat ja pankkisaamiset 31.12.	646 179	519 545
=	0	0

9. Sosiaaliturvan yleisrahaston kassavirtalaskelma, 1 000 euroa

	2016	2015
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
+ Valtion osuudet etuuksiin	5 096 507	4 929 753
+ Kuntien osuudet	859 488	844 797
+ Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	-1	0
+ Saadut ETA-korvaukset	22	40
+ Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu	167 633	120 935
+ Takautumissuoritukset	41	21
- Etuudet	6 123 690	5 895 545
- Ennakkomaksujen lisäys (-)	-59 647	98 280
= Kassajäämä I	59 647	-98 280
Velka valtiolle/saatava €, muutos (+/-)	8 394	-10 199
Velka kunnille/saatava, muutos (+/-)	53	-126
Velka tyött.vak.rhsto/saat., muut. (+/-)	0	143
+ Omaisuustuotot	18	16
= Kassajäämä II	51 217	-88 083
+ Valtion osuus toimintakuluista	156 722	145 111
+ Investointituotot	0	33
- Toimintamenot	154 671	143 101
- Käyttöomaisuuden poistot	2 069	2 027
= Kassajäämä III	51 200	-88 066
Velka valtiolle/saatava (t), muutos (+/-)	-17 427	-800
= Kassajäämä IV	68 627	-87 266
Omaisuuden lisäys (-)/vähennys (+)	-3 223	-1 126
Lyhytaik. Velkojen/saatavien muutos (+/-)	-55 604	-17 309
+ Rahat ja pankkisaamiset 1.1.	148 798	219 882
+ Rahat ja pankkisaamiset 31.12.	269 805	148 798
=	0	0

10. Eläkevastuurahaston kannatusmaksulaskelma, 1000 euroa

	2016	2015	
Täysi eläkevastuu 31.12.2016	1 955 803	1 976 545	
Kateprosentti	41 %	41 %	
Katettava vastuu 31.12.	801 879	810 383	
Katettava vastuu 31.12. edellinen vuosi	810 383	800 614	
Muutos	-8 504	9 770	
Työntekijäin maksuista kertynyt osuus eläkevastuusta 31.12.	60 299	56 040	
Työntekijäin maksuista kertynyt osuus eläkevastuusta 31.12. edellinen vuosi	56 040	52 436	
Muutos	4 258	3 604	
Vähimmäiskatteen ylittävän osan purku 31.12.2016	0	-12 000	
Ylimääräistä katetta purettu yhteensä	-42 000	-42 000	
Ylimääräistä katetta purkamatta 1.1.2017	18 299	14 040	
Koko vastuu 31.12.	820 178	824 424	
Koko vastuu 31.12. edellinen vuosi	824 424	823 050	
Eläkevastuurahaston katteen lisäys / vähennys	-4 246	1 374	
Kannatusmaksu:			
Toimisuuhde-eläkkeet	+	98 581	95 837
Vilma-laitosten maksamat eläkkeet	+	6 605	6 035
Eläkevastuurahaston katteen lisäys	+	-4 246	1 374
Eläkevastuurahaston muut kulut	+	-67	-241
Vuoden 2014 kustannustenjaon tarkistus	+	523	63
Vilma-hyvitykset	-	6 977	6 036
Työntekijäin eläkemaksut	-	14 275	14 024
Omaisuuuden tuotot ilman arvonmuutoksia ja myyntivoittoja	-	31 011	29 585
Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	-	2 540	3 158
Koko kannatusmaksu vuonna 31.12.	46 593	50 265	
Kannatusmaksu ilman osakesiirtoa Kavasta 31.12.	41 380	40 634	
Siirretään osakkeita kansaneläkerahastosta (vähintään)	5 213	9 631	

11. Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset, 1 000 euroa

Tilivuonna hankittu käyttöomaisuus on aikaisempina vuosina tilinpäätöksessä poistettu kansaneläkeasetuksen 19 §:ään perustuen kertapoistona. Poistot ovat sisältyneet kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston muihin toimintakuluihin. Vuoden 2003 tilinpäätöksestä lukien käyttöomaisuudesta tehdään suunnitelman mukaiset poistot. Vuoden 1998 tilinpäätöksestä lukien ei kulumattomasta käyttöomaisuudesta ole tehty enää poistoja.

	2016	2015
Eläkevastuurahaston muut sijoitukset		
Kiinteistöt		
Hankintameno 1.1.	46 838	46 838
Kertyneet arvonalennukset	-11 188	-10 918
Arvonkorotukset tilikauden alussa	3 050	2 480
Tasearvo 1.1.	38 700	38 400
Lisäykset tilikaudella	0	0
Arvonmuutokset tilikaudella	0	300
Tasearvo 31.12.	38 700	38 700
Kiinteistöt		
Hankintameno 1.1.	33 308	33 308
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-27 823	-23 235
Arvonkorotukset tilikauden alussa	42 209	47 309
Tasearvo 1.1.	47 694	57 382
Lisäykset tilikaudella	0	0
Tilikauden poistot	-654	-4 588
Arvonmuutokset tilikaudella	-4 404	-5 100
Tasearvo 31.12.	42 636	47 694
IT-ohjelmat		
Hankintameno 1.1.	44 939	42 377
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-38 963	-36 901
Tasearvo 1.1.	5 976	5 476
Lisäykset tilikaudella	2 530	2 561
Vähennykset tilikaudella	-62	0
Vähennysten kertyneet poistot	7	0
Tilikauden poistot	-2 247	-2 061
Tasearvo 31.12.	6 204	5 976
Rakennusten perusparannukset		
Hankintameno 1.1.	48 902	44 223
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-22 659	-19 444
Tasearvo 1.1.	26 243	24 779
Lisäykset tilikaudella	3 726	4 679
Tilikauden poistot	-3 366	-3 215
Tasearvo 31.12.	26 603	26 243

Ennakkomaksut 1.1.	9 533	7 329
Ennakkomaksujen muutos	6 918	2 204
Ennakkomaksut 31.12.	16 451	9 533
Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1.	26 334	24 192
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-22 837	-21 084
Tasearvo 1.1.	3 497	3 108
Lisäykset tilikaudella	3 247	2 318
Vähennykset tilikaudella	-336	-175
Vähennysten kertyneet poistot	320	125
Tilikauden poistot	-1 533	-1 879
Tasearvo 31.12.	5 195	3 497
Palvelurahaston käyttöomaisuus		
Hankintameno 1.1.	14 168	11 364
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-8 109	-5 749
Tasearvo 1.1.	6 059	5 615
Lisäykset tilikaudella	1 727	2 804
Tilikauden poistot	-2 218	-2 360
Tasearvo 31.12.	5 568	6 059
Käyttöomaisuusosakkeet (toimisto-osakkeet)		
Hankintameno 1.1.	93 462	94 899
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-85 525	-86 962
Arvonkorotukset tilikauden alussa	49 711	48 501
Kertyneet arvonalennukset	-3 519	-3 519
Tasearvo 1.1.	54 129	52 919
Lisäykset tilikaudella	44	0
Vähennykset tilikaudella	-1 128	-1 438
Vähennyksiin kohdistuvat arvonorotukset	0	-179
Vähennysten kertyneet poistot	1 067	1 438
Arvonkorotukset tilikaudella	0	1 440
Arvonalennukset tilikaudella	-70	0
Arvonkorotusten peruutukset tilikaudella	-421	-51
Tasearvo 31.12.	53 621	54 129

12. Muut sijoitukset, 1 000 euroa

KANSANELÄKERAHASTO	2016	2015
Osakkeet (KP-tili 11180)		
Tasearvo 1.1.	27 776	33 311
Hankinta-arvo 1.1.	7 190	9 683
Arvonkorotukset 1.1.	20 586	23 627
Kertyneet arvonalennukset 1.1.		
<i>Muutokset</i>		
Lisäykset hankinta-arvo		
Vähennykset hankinta-arvo	-1 090	-2 493
Vähennyksiin kohdistuvat arvonkorotukset	-4 123	-7 138
Vähennyksiin kohdistuvat arvonalennukset		
Arvonkorotukset	11 375	20 530
Arvonalennukset		
Arvonkorotusten peruutukset	-4 762	-16 432
Arvonalennusten oikaisut		
Tasearvo 31.12.	29 176	27 776
Hankinta-arvo 31.12.	6 100	7 190
Arvonkorotukset 31.12.	23 076	20 586
Kertyneet arvonalennukset 31.12.		
 ELÄKEVASTUURAHASTO		
Osakkeet, kv-osakerahastot ja pääomarahastot (KP-tilit 61180, 61185 ja 61195)	2016	2015
Tasearvo 1.1.	910 782	860 006
Hankinta-arvo 1.1.	562 489	551 782
Arvonkorotukset 1.1.	445 283	385 630
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	96 990	77 407
<i>Muutokset</i>		
Lisäykset hankinta-arvo	6 343	15 249
Vähennykset hankinta-arvo	-10 949	-4 543
Vähennyksiin kohdistuvat arvonkorotukset	-57	0
Vähennyksiin kohdistuvat arvonalennukset	4 223	0
Arvonkorotukset	292 386	334 142
Arvonalennukset	-22 528	-67 418
Arvonkorotusten peruutukset	-166 383	-274 489
Arvonalennusten oikaisut	64 414	47 835
Tasearvo 31.12.	1 078 232	910 782
Hankinta-arvo 31.12.	557 883	562 489
Arvonkorotukset 31.12.	571 229	445 283
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	50 880	96 990
 Korkorahastot (KP-tilit 61170 ja 61171)		
Tasearvo 1.1.	244 618	261 847
Hankinta-arvo 1.1.	234 830	223 088
Arvonkorotukset 1.1.	12 228	38 815

Kertyneet arvonalennukset 1.1.	2 441	56
<i>Muutokset</i>		
Lisäykset hankinta-arvo	54 281	185 719
Vähennykset hankinta-arvo	-57 026	-173 977
Vähennyksiin kohdistuvat arvonorotukset	-3 530	-31 099
Vähennyksiin kohdistuvat arvonalennukset	7	242
Arvonorotukset	16 824	13 139
Arvonalennukset	-1 199	-8 087
Arvonorotusten peruutukset	-7 370	-8 627
Arvonalennusten oikaisut	3 217	5 462
Tasearvo 31.12.	249 822	244 618
Hankinta-arvo 31.12.	232 085	234 830
Arvonorotukset 31.12.	18 152	12 228
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	415	2 441

13. Osakkeet ja osuudet

Alla on lueteltu ne yhtiöt, joissa Kansaneläkelaitoksella on markkina-arvoltaan yli kahden miljoonan euron omistus 31.12.

Osakemäärät kpl

	Yhteensä 31.12.2016	Yhteensä 31.12.2015
Elisa	103 488	103 488
Fortum	7 030 896	7 030 896
Huhtamäki	400 000	400 000
Metso	396 316	396 316
Neste	2 648 424	2 648 424
Nokia	4 288 896	4 288 896
Nordea	5 292 935	5 292 935
Orion B	1 658 368	1 658 368
Oriola B	1 991 481	1 659 568
Outokumpu	9 298 625	9 298 625
Stora-Enso A	23 825 086	23 825 086
Stora-Enso R	2 275 965	2 275 965
Telia Company	997 327	997 327
UPM-Kymmene	1 603 690	1 603 690
Valmet	396 316	396 316
Wärtsilä	1 935 910	1 935 910

**KANSANELÄKELAITOKSEN 20-100 % OSAKEOMISTUKSET
KIINTEISTÖ- JA ASUNTO-OSAKEYHTIÖISSÄ**

Tilinpäätöstiedot 31.12.2015

Kotipaikka	Yhtiö	Omis- tus- osuus %	Yhtiön oma pääoma €	Yhtiön voitto/tap- pio 31.12.15/ 30.6.16 €
ALAVUS	Kiinteistö Oy Alavuden Kuulantien Liiketalo	27,29	2 500 760,98	11 500,27
EURA	Asunto Oy Euran Yhdystie 11	27,61	1 769 941,72	2 755,42
FORSSA	Asunto Oy Forssan Karhunpesä	44,05	1 649 970,49	11,84
HAAPAJÄRVI	Kiinteistö Oy Haapavarpu	34,21	502 476,96	8 331,94
HAMINA	Kiinteistö-osakeyhtiö Haminan Teräskulma	22,92	918 806,98	-2 716,12
HARJAVALTA	Kiinteistö Oy Harjavallan Kultakulma	27,23	793 191,06	0,02
HEINOLA	Kiinteistö Oy Heinolan Virtakatu 9	100,00	1 829 217,94	2 426,73
HELSINKI	Kiinteistö Oy Sectagoona	100,00	4 283 990,21	16 263,56
HUITTINEN	Kiinteistö Oy Karpintie 8	59,64	805 731,52	4 553,34
HYVINKÄÄ	Kiinteistö Oy Oikokuja	32,98	5 811 910,70	21,48
IISALMI	Kiinteistö Oy Iisalmen Päiviönkatu 14	100,00	1 208 732,70	-2 775,00
INARI	Asunto Oy Ivalon Venevalkama	23,20	414 219,59	-4 663,98
JOENSUU	Joensuun Metsätalo Oy	21,45	3 228 311,70	10 807,14
JÄMSÄ	Kiinteistö Oy Jämsän Keskuskatu 6	21,24	1 085 573,73	12 883,39
JÄRVENPÄÄ	Kiinteistö Oy Mannilantie 41	44,62	2 349 262,64	19,84
KAJAANI	Kiinteistö Oy Kajaanin Keskuspuisto	58,06	1 431 769,25	13 505,26
KANGASALA	Asunto Oy Kangasalan Hermannin	22,90	3 873 821,63	6,62
KANKAANPÄÄ	Kiinteistö Oy Järvi-Jussi	31,17	551 978,57	-49 037,53
KANNUS	Kiinteistö Oy Kannuksen Torinkulma	53,97	718 568,52	-1 841,26
KAUHAJOKI	Kiinteistö Oy Topeeka 24	23,84	1 259 902,44	15 526,27
KAUSTINEN	Kiinteistö Oy Kelankulma	49,06	810 048,21	-2 974,48
KEMI	Kiinteistö Oy Kemin Klubinkulma	23,76	797 626,92	55 704,49
KERIMÄKI	Kiinteistö Oy Kerimäen Liikekeskus	27,34	665 774,22	-15 346,94
KOKKOLA	Kiinteistö Oy Kokkolan Torikatu 16 Fast Ab	29,67	1 959 753,71	13 768,48
KOTKA	Kiint. Oy Keskuskatu 7	40,47	3 667 413,18	27,34
KOUVOLA	Kiinteistöosakeyhtiö Valtakatu 19	100,00	1 257 193,48	6 074,81
KUHMO	Kiinteistö Oy Kuhmon Kela	38,76	1 092 115,91	2 254,13
KUUSAMO	Asunto Oy Kitkankartano	22,44	889 591,49	-3 396,98
LAUKAA	Asunto Oy Laukaan Sarakoti	25,74	2 146 337,99	0,00
LEPPÄVIRTA	Kiinteistö Oy Leppävirran Liikekulma	38,79	1 190 425,65	26 520,92
LOHJA	Kiinteistö Oy Lohjan Kauppatori	59,77	2 085 732,02	20,29
LOPPI	Kiinteistö Oy Lopen Kauppatie	44,70	667 900,97	-4 840,26
LOVIISA	Kiinteistö Oy Loviisan Kirkkopuisto	20,00	819 482,23	14 761,68
LUUMÄKI	Kiinteistö Oy Luumäen Apteekinkulma	34,30	477 521,01	-2 048,69
MARTTILA	Kiinteistö Oy Onnenpenni	23,72	351 285,36	0,20

MERIKARVIA	Kiinteistö Oy Merikarvian Kauppatie	40,17	431 193,49	-315,56
MIKKELI	Kiinteistö Oy Säästömikko	49,80	1 204 667,55	-14 310,69
MUHOS	Kiinteistö Oy Muhoksen Kivipirtti	32,14	850 631,39	-1 549,05
MUONIO	Kiinteistö Oy Muonion Erkin Kulma	78,57	394 085,39	0,02
MYNÄMÄKI	Kiinteistö Oy Liiketalo Mynä-Center	27,08	891 810,01	-4 178,32
MÄNTTÄ	Kiinteistö Oy Mäntän Hippohovi	41,94	777 905,32	4 741,38
NASTOLA	Nastolan Virastotalokiinteistö Oy	20,63	1 132 894,19	13 073,79
NILSIÄ	Kiinteistö Oy Nilsianportti	24,00	1 425 666,89	11,85
NOKIA	Kiinteistö Oy Nokian Pirkkalaistori	30,48	741 713,98	-0,24
NURMES	Asunto Oy Porontalo	27,72	405 656,57	-9 387,80
ORIVESI	Kiinteistö Oy Oriveden Kotikontu	35,26	825 413,72	997,59
OULAINEN	Kiinteistö Oy Lanttikela	21,93	655 008,64	0,00
PALTAMO	Kiinteistö Oy Paltamon Säästökulma	20,98	472 442,33	3 224,33
PARIKKALA	Kiinteistö Oy Liikepiha	23,60	258 443,66	2 140,50
PARKANO	Kiinteistö Oy Parkanon Puistokulma	45,00	837 268,02	3 208,29
PIEKSÄMÄKI	Kiinteistö Oy Pieksämäen Torihovi	66,83	1 242 234,20	3 984,84
PIELAVESI	Kiinteistö Oy Pielaveden Puustellintie 10	100	391 035,66	-1 280,62
PIETARSAARI	Bostads Ab Kvarnbacksgatan 10 i Jakobstad Asunto Oy	20,66	707 491,11	0,73
PORI	Kiinteistö Oy Palojoenkulma	30,82	5 357 990,37	2,28
PORVOO	Kiinteistö Oy Porvoon Kaivopuisto	41,33	1 739 443,23	-21 803,04
RAAHE	Kiint. Oy Raahen Raatihuoneenpuisto	40,55	1 248 146,77	0,00
RAISIO	Kiinteistö Oy Vasarantori	51,25	919 384,77	4 312,93
RAUMA	Kiinteistö Oy Nortamonkatu 24	67,30	2 820 506,19	0,00
RIIHIMÄKI	Kiinteistö Oy Riihimäen Jarrumiehenkatu 10	40,42	2 036 698,46	0,17
ROVANIEMI	Kiinteistö Oy Vilhontalo	24,07	2 220 770,80	-54 515,27
SAARIJÄRVI	Kiinteistö Oy Paavonrinne	45,39	369 953,20	11 945,53
SALO	Kiinteistö Oy Hämeentie 18	100,	170 126,76	11 405,21
SAVONLINNA	Asunto Oy Jalavajousi	23,80	5 593 020,96	682,39
SIILINJÄRVI	Siilinjärven Kauppapuisto Oy	36,78	3 747 952,95	-11 666,46
SODANKYLÄ	Asunto Oy Sodankylän Kaivola	30,81	704 590,79	4 436,30
SOMERO	Asunto Oy Jukolanhovi	21,27	314 598,96	-25 913,50
SOTKAMO	Asunto Oy Sotkamon Seppälä	31,39	921 683,66	28,32
SUOLAHTI	Kiinteistö Oy Suolahden Kellosepänkatu 21	32,03	781 864,56	10 649,44
SUOMUSSALMI	Kiinteistö Oy Suomussalmen Uitonkulma	24,79	1 994 145,95	29,01
SUONENJOKI	Kiinteistö Oy Suonenjoen Kelankulma	100	543 986,39	-803,54
SYSMÄ	Kiinteistö Oy Uotinkukkaro	21,52	470 755,98	29 471,90
TAIVALKOSKI	Kiinteistö Oy Sähkökela	35,26	201 557,77	0,00
TAMPERE	Ahvenisjärven Liikekeskus Oy	49,20	1 289 411,82	-2 120,34
TAMPERE	Sini-Kulma Oy	50,10	5 386 325,50	26 939,44
TORNIO	Kiinteistö Oy Laivurinkela	53,19	346 588,31	0,00
UUSIKAUPUNKI	Kiinteistöosakeyhtiö Uudenkaupungin Itä-Tulli	64,33	1 715 561,76	0,00
VAALA	Kiinteistö Oy Vaalan Torinkulma	40,70	484 078,88	2 334,95
VAASA	Kiinteistö Oy Ravatti Fastighets Ab	100,00	1 187 753,44	1 712,72
VAMMALA	Asunto Oy Marttilankatu 23	24,94	621 540,06	829,29
VANTAA	Kiinteistö Oy Myyrinmarja	27,74	4 523 244,32	26,35
VANTAA	Kiinteistö Oy Silkinkulma	23,15	6 008 711,41	1 711,38

VANTAA	Kiinteistö Oy Korson Toimistokeskus	22,89	6 033 396,45	34 698,64
VARKAUS	Kiinteistö Oy Varkauden Kelankulma	65,85	505 673,50	2 285,23
VARPAISJÄRVI	Kiinteistö Oy Varpakulma	35,84	480 208,34	2 126,50
VESANTO	Kiinteistö Oy Vesannon-Savo	34,44	683 059,49	-4 569,44
VIHTI	Kiinteistö Oy Nummelan Linja-autoasema	22,02	3 332 182,42	39 921,06
VIITASAARI	Kiinteistö Oy Viitasaaren Saarikeskus	31,92	1 162 229,03	1 949,33
YLITORNIO	Kiinteistö Oy Ylitornion Liiketalo	27,25	965 786,60	-6 351,71
YLÖJÄRVI	Kiinteistö Oy Ylöjärven Mikkola	20,84	2 860 119,00	10,79
		101 kpl	139 254 952,65	188 231,12

14. Muut saamiset, 1000 euroa

Muiden saamisten olennaiset erät	2016	2015
Saamiset EU-korvauksista	6 069	4 936
Saamiset Vilma-laitoksilta	2 077	1 728
Saamiset Kevalta	6 608	7 619
Muut saamiset	224	1 115
Muut saamiset yhteensä	14 978	15 398

15. Ennakkomaksut, 1000 euroa

Ennakkomaksujen olennaiset erät	2016	2015
Työpaikkakassojen ennakot	7 183	7 989
Apteekkiennakot	99 915	91 549
Opintotuen ennakot	51	79 461
Asumistuen ennakot	87 917	81 956
Työttömyystuen ennakot	3 830	4 221
Vanhempainpäiväraha ennakot	2 914	2 712
Perustoimeentulotuen ennakot	14 381	0
Muut etuusrahastojen ennakot	8 049	52 973
Ennakkomaksut yhteensä	224 240	320 860

16. Oma pääoma, 1 000 euroa

	2016	2015
Kansaneläkerahasto		
Oma pääoma		
Rahasto vuoden alussa	79 981	83 482
Rahaston muutos	-3 680	-3 500
Rahasto yhteensä	76 301	79 981
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	56 019	55 329
Sijoitukset	20 586	23 627
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	76 605	78 956
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	-1 026	690
Sijoitukset	2 490	-3 041
Rahasto yhteensä	1 464	-2 351
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä 31.12.	78 069	76 605
Oma pääoma yhteensä	154 370	156 586
Sairausvakuutusrahasto		
Oma pääoma		
Rahasto vuoden alussa	549 648	643 338
Rahaston muutos	136 974	-93 690
Rahasto yhteensä	686 621	549 648
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	46 504	50 854
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	46 504	50 854
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	-3 861	-4 350
Rahasto yhteensä	-3 861	-4 350
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä 31.12.	42 644	46 504
Oma pääoma yhteensä	729 265	596 152
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Oma pääoma		
Rahasto vuoden alussa	455	422
Rahaston muutos	0	33
Oma pääoma yhteensä	455	455

Palvelurahasto**Oma pääoma**

Rahasto vuoden alussa	439	2 076
Rahaston muutos	149	-1 637
Rahasto yhteensä	588	439
Kanta-puskurivarat		
Kanta-puskurivarat vuoden alussa	2 177	2 177
Kanta-puskurivarojen muutos	0	0
Kanta-puskurivarat yhteensä	2 177	2 177
Oma pääoma yhteensä	2 765	2 616

Eläkevastuurahasto**Oma pääoma**

Rahasto vuoden alussa	824 424	823 050
Rahaston muutos	-4 246	1 374
Rahasto yhteensä	820 178	824 424
Muu oma pääoma		
Muu oma pääoma	48 058	9 806
Muu oma pääoma yhteensä		9 806
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	3 512	2 942
Sijoitukset	460 015	426 106
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	463 527	429 048
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	0	570
Sijoitukset	133 769	33 909
Rahasto yhteensä	133 769	34 479
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä 31.12.	597 296	463 527
Oma pääoma yhteensä	1 465 531	1 297 756
Kansaneläkelaitoksen oma pääoma yhteensä	2 352 386	2 053 565

17. Kuntoutusvaraus 31.12.2016

	2016	2015
Yksilökohtainen kuntoutus		
Varaus vuoden alussa	20 986	31 614
Varauksen lisäys tilikaudella	56 400	72 900
Varauksen käyttö tilikaudella	-58 767	-83 528
Yksilökohtainen kuntoutus yhteensä	18 619	20 986
Kuntoutuksen kehittämishankkeet		
Varaus vuoden alussa	26 636	27 315
Varauksen lisäys tilikaudella	6 273	4 926
Varauksen käyttö tilikaudella	-7 421	-5 605
Kuntoutuksen kehittämishankkeet yhteensä	25 488	26 636
Tutkimus- ja kehittämistoiminta		
Varaus vuoden alussa	4 773	4 432
Varauksen lisäys tilikaudella	2 276	2 736
Varauksen käyttö tilikaudella	-2 248	-2 395
Tutkimus- ja kehittämistoiminta yhteensä	4 801	4 773
Kuntoutusvaraus yhteensä 31.12.2016	48 908	52 395
Varauksen muutos yhteensä	-3 486	-10 966
Varauksesta sidottu päätöksiin	34 890	35 573

18. Pitkäaikainen vieras pääoma

	2016	2015
Palvelurahaston pitkäaikainen laina	4 000	4 000
Velka valtiolle toimintakuluista	33 336	17 751

19. Saadut ennakot, 1000 euroa

	2016	2015
Saatujen ennakoiden olennaiset erät		
Kansaneläkerahaston etuuksien ennakkomaksut	47 600	291 039
Valtion ennakkomaksut sairaanhoitovakuutukseen	-20 583	-21 929
Ennakot työmarkkinatukeen	3 830	4 221
Ennakot asumistukeen	94 185	89 175
Ennakot opintotukeen	10	82 723

Palvelurahaston investointiennakot	4 264	5 652
Ennakot toimeentulotukeen	134 440	
Muut ennakot	2 516	9 588
Saadut ennakot yhteensä	266 262	460 469

20. Siirtovelat, 1000 euroa

Siirtovelkojen olennaiset erät	2016	2015
Lomapalkkavelka	45 289	44 105
Etuuksien siirtovelat	3 100	4 600
Muut siirtovelat	5 431	9 821
Siirtovelat yhteensä	53 820	58 526

Lyhytaikaiset velat, olennaiset erät	2016	2015
Velka kansaneläkkeiden ennakonpidätyksistä	6 443	7 229
Velka sairauspäivärahan ennakonpidätyksistä	9 294	9 724
Velka vanhempainpäivärahan ennakonpidätyksistä	15 068	15 930
Velka peruspäivärahasta	9 020	11 989
Velka työmarkkinatuesta	7 498	12 549
Velka opintotuesta	17 043	14 594
Velka asumistuesta	7 482	11 006
Velka Savan toimintakuluista	8 341	0
Velka Sty:n toimintakuluista	7 188	0
Velka työmarkkinatuen ennakonpidätyksistä	29 450	30 598
Velka opintotuen ennakonpidätyksistä	5 150	5 124
Velka työmarkkinatuen passiiviosasta	14 693	13 100
Velka lasten kotihoid.tuen ja osittaisen hoitorah. ennakonpidätyksistä	6 992	6 760
Muut lyhytaikaiset velat	37 641	32 366
Lyhytaikaiset velat yhteensä	181 303	170 970

Vakuudet, vastuusitoumukset ja taseen ulkopuoliset järjestelyt

21. Eläkevastuurahasto, 1 000 euroa

	2016	2015
Henkilöstön eläkevastuu	1 955 803	1 976 545
Vähimmäiskate	801 879	810 383
Katettu kannatusmaksuilla ja tuotoilla	759 879	768 383
Katettu työntekijäin eläkemaksuilla	60 299	56 040
Eläkevastuurahasto	820 178	824 424
Eläkevastuurahaston vajeus	68 899	78 704
Eläkevastuurahaston arvonkorotusrahasto	597 296	463 527
Rahaston ulkopuolella oleva osa kokonaiseläkevastuusta	1 135 625	1 152 121

22. Leasingvastuut, 1 000 euroa

	2016	2015
IT-laitteiden leasingvastuut		
Seuraavana tilikautena maksettavat	2 822	1 221
Myöhemmin maksettavat	5 862	542
IT-laitteiden leasingvastuut yhteensä	8 684	1 763

Muutos edelliseen vuoteen selittyy 16.12.2016 allekirjoitetulla työasemien vuokratuotto- ja vuokratuotto- sopimuksella.

23. Takaisinperinnässä olevien etuuksien määrä, 1 000 euroa

Etuus	2016	2015
Työttömyysturvaetuuudet	40 868	38 998
Yleinen asumistuki	30 089	30 701
Opintotuki	12 709	12 818
Eläkkeet ja vammaisetuuudet	4 483	4 249
Muut etuudet	16 656	17 206
Yhteensä	104 805	103 972

24. Perittävän elatusavun määrä, 1 000 euroa

	2016	2015
Elatusapu	201 975	214 257

25. Opintotuen tulovalvonnan perusteella syntyneet perinnät, 1 000 euroa

	2016	2015
Opintotuen vuosivalvonta	18 474	19 081

Opintotukilain (17§) mukaan opiskelija huolehtii itse, ettei vuosituloraja ylity. Perittävään määrään sisältyy 15% korotus (27§). Kela ei voi vaikuttaa takaisinperittävän määrän syntyyn.

26. Opintolainojen valtiontakaukset ja takaussaatavat, 1000 euroa

Alla on valtion opintotukilain nojalla takaama pankeissa oleva opintolainakanta sekä takaajana maksetuista lainoista syntynyt takaussaatavakanta, jotka sisältyvät valtion hallinnolliseen kirjanpitoon. Kela huolehtii opintotukilain nojalla takausvastuiden maksamisesta, takaussaatavien perinnästä ja tuottojen tilittämisestä opetusministeriölle. Kela ei voi vaikuttaa takaajana maksettaviin määriin.

	2016	2015
Valtion takaama opintolainakanta	2 325 157	2 008 421
Valtion takaussaatavat	131 707	143 268

27. Vakuutusjäämät, 1000 euroa

	2016	2015
Valtion takaama opintolainakanta	2 325 157	2 008 421
Valtion takaussaatavat	131 707	143 268

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Helsingissä maaliskuun 24. päivänä 2017

Terttu Savolainen

Riikka Slunga-Poutsalo

Raimo Ikonen

Vesa Rantahalvari

Saana Siekkinen

Timo Sipilä

Pentti Itkonen

Riitta Särkelä

Taru Tujunen

Mauno Vanhala

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä huhtikuun 6. päivänä 2017

Markku Koskela

KHT

Eeva-Maria Maijala

Antti Kurvinen

Toimi Kankaanniemi

Martti Mölsä

Antti Häkkänen

Riitta Myller

Ulla-Maija Tuomela

KHT, JHT

Kelan kirjanpidossa käytetyt kirjanpitokirjat vuonna 2016

Tiivistetty tositepäiväkirja	atk-tuloste
Tasekirja	sidottu tilikausikohtainen kirja
<u>Keskitetysti maksettavien kirjanpitotiedot:</u>	
keskitetysti maksettavien MP-tositekanta	koneellinen
keskitetysti maksettavien maksumääräykset	tosite, kirjallinen
katteensiirrot	kirjallinen tosite + koneellinen
muistiotositteet	kirjallinen tosite + koneellinen
<u>oimistojen kirjanpitotiedot:</u>	
Kirjanpitotiedosto (FK) tositteittain	koneellinen

YHTE-mallin mukaiset etuusjärjestelmät

MP:ssä pankkimaksut, FK:ssa käteismaksut ja palautukset

Päiväraha (SP)

Kuntoutusraha (KB)

Työttömyysturva (TI)

Vanhempainpäivärahat (VQ ja VR)

Opintoetuudet (OT)

Lastenhoidon tuki (WH)

Lastenhoidon tuen työkorvaus (WY)

Erytishoitorahat (SM)

Asumistuki (AY)

Maahanmuuttajan erityistuki (MM)

Yrittäjien työterveyshuolto (TO)

Valtakirjasopimustilitykset (SQ)

Sairaanhoitokorvaukset (SY)

Lääkkeiden lisäkorvaukset (SH)

Lapsilisät (LL)

Kuntoutusmaksut (KQ)

Valtion korvaukset terveydenhuollolle (QK)

Työpaikkakassat (TK)

Valtion korvaukset (QK)

Elatustuki (LU)

Eläkkeensaajien asumistukit (AE)

Kansaneläke (QE)

Ulkomaanperintä (UP)

Vammaisetuudet (VJ)

Perustoimeentulotuki (PU)

Selainsovellukset ja yhteistoiminnalliset järjestelmät

Vain FK-liittymä, paitsi TW:n MP-liittymässä pankkimaksut ja keskushallinnon maksamien korvausten palautukset

Apteekkitilitysten käsittelyjärjestelmä (SH)

Työterveyshuolto (TW)

Järjestelmät, joissa pelkkä keskitetty maksatus ja palautusten käsittely

Vain MP-liittymä

Eläke- ja vammaisetuudet (RAKE)

Kansaneläkkeet (KE)

Perhe-eläkkeet (PE)

Rintamasotilaseläkkeet (RE)

Vammaisetuudet (VY)

Rintamalisät ulkomaille (UR)

Vammaistuet (VT)

Ruokavaliokorvaus (RV)

Lapsen hoitotuki (HT)

Pitkäaikaistyöttömien eläketuki (ET)

Keskitetty maksatus ja liittymä toimistojen osakirjanpitoon

MP:ssä varsinaisen maksupäivän pankkimaksut, FK:ssa yksittäismaksut, käteismaksut ja palautukset

Sotilasavustukset (SF)

Äitiysavustus (VB)

Adoptiotuki (AD)

Hallinnolliset järjestelmät:

Toimistojen maksut (LM)

FK-liittymä

MP-liittymä

Työpaikkakassojen maksuliikenne (TK)

FK-liittymä

MP-liittymä

Muut talousosaston aineistot:

Sijoitusomaisuus:

Osakekortisto

manuaalinen, Tahti-järjestelmä

Käyttöomaisuus:

Toimisto-osakeluettelo

manuaalinen, Tahti-järjestelmä

Muut käyttöomaisuus

manuaalinen, Tahti-järjestelmä

Taululuettelo

kirja

Kelan kirjanpidossa käytetyt tositelajit vuonna 2016

a) pääkirjanpidon tositteet

kirjallinen

Tahti-järjestelmän tositteet (tositelajiluettelo liitteenä)

Liitetietotosite

b) muut tositteet

Toimistojen kirjanpitotiedosto:

Koontitosite ja maksuluettelo

kirjallinen

(kassoittain juokseva numerointi vuoden alusta)

Kirjanpitotiedosto (FK) tositteittain

koneellinen

MP-kirjanpidon tositekanta

keskitetysti maksettavien MP-tositekanta

koneellinen

järjestelmäkohtainen tositesarja

Tuotannossa käytettävät Tahti-järjestelmän tositelajit 2016

Tositelaji	Numerosarja	Peruutustositelaji	Nimitys
12	12	12	AD Adoptiotuki
13	13	13	AE Eläkk.saaj. as.tu
14	14	14	AY Asumistuki
15	15	15	EL El- ja vammaiset.
17	17	17	KB Kuntoutusraha
18	18	18	QK Valt.korv.maksut
20	20	20	KQ Kuntoutusmaksut
21	21	21	LL Lapsilisät
22	22	22	MM Maahanm.erit.tuki
23	23	23	Vammaisetuudet
24	24	24	OT Opintotuki
27	27	27	SA Sotilasavustus
28	28	28	SH Sairaanhoidokorv.
29	29	29	SM Erytishoitoraha
30	30	30	SP Sairauspäiväraha
31	31	31	SQ Valtak.sop.tilit.
33	33	33	TK TP-kass.enn.maksu
34	34	34	TM Työmarkkinatuki
35	35	35	TO Yritt. tt-huolto
36	36	36	TP Peruspäiväraha
37	37	37	TQ Koulutustuki
39	39	39	TW Työnant.tt-huolto
40	40	40	VB Äitiysavustus
42	42	42	VR Vanh.päiväraha
43	43	43	WH Lastenhoidon tuki
44	44	44	WY Last.h.tuen tkorv

45	45	45	WH Lastenhoidon tuki
46	46	46	F2 Asumistuki ja lap
47	47	47	MA Eläketuki / Menoj
48	48	48	LU Elatustuki
49	49	49	Takuueläke
50	50	50	Perustoimeentulotuki
53	53	53	Ulkomaan perintä/883
90	90	90	HA Toimisuhte-eläkk.
91	91	91	YM Toimistot
92	92	92	HP Palkat
93	93	93	Toimistojen LM-maksu
94	94	94	LP Laskut ja palkk.
95	95	95	SOKY-laskut
96	96	96	VU Vuokrat ja vast.
97	97	97	FK Toimist.kirj.pito
98	98	98	M2 Keskushall.pal.
99	99	99	M3 Katteensiirto
AA	AA	AA	Käyttöom.kirjaus
AB	AB	AB	Kirjanpitosite
AF	AF	AF	Poistokirjaukset
AN			Käyttöom.kirj: netto
AZ	AZ	AZ	Saldokirjaus
CH			Sopimuksen selvitys
DA	DA	DA	Asiakastosite
DG	DG	DG	Asiakkaat - hyvitys
DR	DR	DR	Asiakkaat - lasku
DS	DS	DS	Vuokravakuudet
DT	DT	DT	Vuokratulot
DZ	DZ	DZ	Asiakkaat - maksu

EU			Euro - pyöristysero
EX		AB	Ulkoinen numero
KA	KA	KA	Toimittajatosite
KG	KG	KG	Toimittajat - hyvät.
KN			Toimittajat - netto
KO	KO	KO	Vuokramenot
KP	KP	KP	Tilin ylläpito
KR	KR	KR	Toimittajat - lasku
KY	KY	KY	Toimittajat - KH hyv
KZ	KZ	KZ	Toimittajat - maksu
ML			ML-tilitys
PR			Hinnanmuutos
RA		RA	Hyvitys - nettosuor.
RB			Saatavien varaus
RE	RE	RE	Lasku - brutto
RN		RN	Lasku - netto
RT	RT	RT	KH Siirtokirjaukset
RV	RV	RV	Myyntilasku
SA	SA	SA	Pääkirjatilitosite
SB	12	AB	Pääkirjatilikirjaus
SC	SC	SC	Pääkirjavyörytys
SJ	SJ	SJ	Sijoitukset
SK	SK	SK	Kassatosite
SO	SO	SO	KH sisäiset vuokrat
SU		SU	Jälkikirjaustosite
UE			Tiedonsiirto
WA	WA	WA	Tavaranluovutus
WE	WE	WE	Tavaranvastaanotto
WI			Inventointitosite

WL			Varast.otto/toimitus
WN			Tav.vast.otto netto
ZA	ZA	ZA	Automaattitiliöinnit
ZB	ZB	ZB	Korv. tt-laskut
ZH	ZH	ZH	Palkat
ZK	ZK	ZK	Konversiot
ZM	ZM	ZM	Matkalaskut
ZP	ZP	ZP	Maksukirjaus
ZR		ZR	Pankki - täsmäytys
ZS			Maksu per shekki
ZT	ZT	ZT	Sähköinen tiliote
ZV		ZV	Maksuselvitys

Kelan toimielinten kuukausi- ja kokouspalkkiot 31.12.2016**Valtuutetut**

Valtuutettujen puheenjohtaja:

Kuukausipalkkio 573,92 €   Kokouspalkkio 143,48 €

Valtuutettu:

Kuukausipalkkio 459,13 €   Kokouspalkkio 114,78 €

Tilintarkastajat

Tilintarkastajien puheenjohtaja:

Kuukausipalkkio 397,33 €   Kokouspalkkio 114,78 €

Tilintarkastaja:

Kuukausipalkkio 264,88 €   Kokouspalkkio 114,78 €

Hallitus

Hallituksen puheenjohtaja:

Kuukausipalkkio 867 €   Kokouspalkkio 182 €

Hallituksen jäsen:

Kuukausipalkkio 578 €   Kokouspalkkio 182 €

Henkilöstön edustaja:

Kuukausipalkkio 0 €   Kokouspalkkio 131 €

Hallituksen jäsenet ovat osallistuneet hallituksen kokouksiin vuonna 2016 seuraavasti:
Anneli Taina, pj (8 kertaa), Elli Aaltonen (7), Rauno Ihalainen (5), Raimo Ikonen (6), Lasse Lehtinen (8), Vesa Rantahalvari (4), Saana Siekkinen (6), Timo Sipilä (8), Riitta Särkelä (5), Taru Tuju-
nen (5), Heli Martinmäki, henkilökunnan edustaja (7)

Pääjohtajan ja johtajien palkat 31.12.2016

Kelan johtajien kokonaispalkkaus vuonna 2016 määräytyi seuraavasti:

Pääjohtaja Liisa Hyssälä 17644,24 euroa/kk

Johtaja Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma 15139,95 euroa/kk

Johtaja Mikael Forss 14090,80 euroa/kk

Kokonaispalkkaus sisältää mahdollisen autoedun. Lisäksi johtajilla on puhelinetu. Oikeus ravintoetuun ja työpaikkaterveydenhuoltoon määräytyy kuten muillakin toimihenkilöillä.

Liite 4: Kelan tutkimustyön keskeisiä tuloksia ja havaintoja vuonna 2016

Kelan tutkimustyön keskeisiä teemoja vuonna 2016 olivat perustulokokeilun valmistelu, perhe-etuudet, pienituloisten toimeentulo, sairausvakuutus osana sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmää ja sairausvakuutuskorvausten kohdentuminen sekä Kelan järjestämän kuntoutuksen kohdentumisen ja vaikutusten arvioiminen. Seuraavassa on esitelty tarkemmin vuoden 2016 keskeisiä tuloksia ja havaintoja.

Sisältö:

- 1. Kelan tutkimus kokeilukulttuurin ja päätöksenteon tukena**
- 2. Perheiden hyvinvointi Suomessa ja muissa Pohjoismaissa**
- 3. Asumistukimenot kasvavat**
- 4. Sairausvakuutus osana sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmää**
- 5. Sote-uudistus vaatii tuekseen tutkittua tietoa**
- 6. Kelan järjestämän kuntoutuksen kohdentumisen ja vaikutusten arvioiminen**
- 7. Kelan palvelut**
- 8. Sosiaaliturva globalisoituvassa maailmassa**

1. Kelan tutkimus kokeilukulttuurin ja päätöksenteon tukena

Tutkimusryhmä selvitti mahdollisuuksia perustulon kokeilemiseen

Pääministeri Juha Sipilän hallitus toteuttaa Suomessa perustulokokeilun vuosina 2017–2018. Sen avulla pyritään selvittämään, miten voitaisiin luoda työntekoon kannustava perusturvajärjestelmä, joka vastaa työnmarkkinoitten muutokseen.

Kelan johtama, eri tutkimuslaitoksien tutkijoista koostuva ryhmä selvitti, miten perustulokokeilu kannattaa toteuttaa. Tutkimusryhmän tuli arvioida puhdasta ja osittaista perustulomallia, negatiivista tuloeroa sekä muita mahdollisuuksia kokeilla perustuloa. Ryhmä tuotti selvityksen koeasetelmasta ja kokeilun lainsäädännöllisistä reunaehdoista.

Tutkimusryhmä luovutti esiselvitysraporttinsa sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylälle 30.3. ja loppuraporttinsa sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattilalle 16.12.2016. Esiselvitysraportti kerää yhteen olemassa olevaa tietoa erilaisista perustulomalleista ja niihin liittyneistä kokeiluista ja tuloksista. Lisäksi siinä arvioidaan erilaisten perustulomallien vaikutuksia. Loppuraportissaan tutkimusryhmä suosittelee perustulokokeilun laajentamista vuonna 2018. Kokeilun otoskokoa tulisi kasvattaa ja ottaa mukaan työttömien lisäksi muita pienituloisia.

Lähde: Ideasta kokeiluihin – Loppuraportti perustulokokeilun toteuttamisvaihtoehdoista. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 63/2016. <http://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=15703>. Katso myös: www.kela.fi/perustulokokeilu

Strategisen tutkimuksen hankkeet tuottavat tietoa tasa-arvon edistämiseksi

Syksyllä 2015 Suomen Akatemia teki rahoituspäätökset ensimmäisistä Strategisen tutkimuksen hankkeista. Kelan tutkimus on mukana kahdessa Strategisen tutkimuksen Tasa-arvoinen yhteiskunta -ohjelman hankkeessa: Turun yliopiston johtamassa ”Eriarvoisuuden torjuminen niukkuuden aikana” (TITA) ja Tampereen yliopiston johtamassa ”Työ, tasa-arvo ja julkisen vallan politiikka” (WIP) -hankkeessa. Tutkimusohjelmassa perehdytään tasa-arvoon ja sen edistämiseen. Siinä rahoitetut tutkimukset hakevat ratkaisuja peruspalvelujen ja etuusjärjestelmän uudistamiseen.

Tutkimukselta odotetaan vastauksia siihen, mitkä ovat eriarvoisuutta tuottavia mekanismeja nyky-Suomessa ja miten tasa-arvoa voidaan edistää peruspalveluiden ja etuusjärjestelmien uudistamisen yhteydessä. Niin ikään odotetaan näkemyksiä siihen, millä tavalla julkiset toimenpiteet parhaiten tukevat innovatiivista kokeilutoimintaa, kokeiluista oppimista ja instituutioiden muutosta siten, että lopputuloksena on kokonaisuutena onnistunut peruspalveluiden ja etuusjärjestelmien uudistaminen.

Lähteet: Aaltonen K, Martikainen J. Vuoden 2016 lääkekorvausmuutosten vaikutukset potilaiden omavastuumenoihin. TITA Policy Brief 1/2015.

Kangas O, Kainu M. Mainettaan parempi? Suomen terveydenhuolto EU-tilastojen valossa. TITA Policy Brief 2/2015.

Kela vahvasti mukana mikrosimulointimallin kehittämisessä

Kelan tutkijat osallistuivat Tilastokeskuksen hallinnoiman SISU-mikrosimulointimallin päivittämiseen ja kehittämiseen. SISU-mallia hyödyntämällä tuotettiin ennakoivia vaikutusarvioita suunnitelluista lakimuutoksista. Laskelmat koskivat muun muassa kansaneläkeindeksin ja lapsilisien 0,85 prosentin leikkausta sekä opiskelijoiden siirtämistä opintotuen asumislisän piiristä yleisen asumistuen piiriin.

Lähteet: Ahola E. Budjettiehdotuksen 0,85 prosentin etuusleikkaukset – mitkä olisivat vaikutukset tuloihin ja tulojakoon? Tackling Inequalities in Time of Austerity (TITA), Policy Brief 8/2016.

Ahola E. Lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalle hallituksen esitysten HE 149/2016 vp, HE 151/2016 vp ja HE 152/2016 vp vaikutuksista. Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta 25.10.2016.

Ahola E. Lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalle hallituksen esityksestä HE 231/2016 vp. Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta 18.11.2016.

2. Perheiden hyvinvointi Suomessa ja muissa Pohjoismaissa

Uudistukset kannustavat isyysvapaiden käyttöön – silti joka viides isä jättää yhä vapaat käyttämättä

Isät saivat 2000-luvulla ensimmäiset korvamerkit vapaat. Jokainen laajennus alkuperäiseen malliin lisäsi vapaita käyttävien isien määrää. Tutkimuksessa seurattiin myös niitä puolisonsa ja lapsensa kanssa asuvia isiä, jotka eivät käyttäneet päivääkään vapaistaan. Tällaisten isien osuus pieneni vuosina 2000–2009 noin 29 prosentista 20 prosenttiin. Perinteistä isyysvapaata yhtä aikaa äidin kanssa käyttävien isien osuus puolestaan nousi 70:stä 80 prosenttiin ja isille kiintiöidyn uuden vapaan käyttö yleistyi ensimmäisen kiintiövuoden 3:sta jopa 26 prosenttiin. Isien kiintiöitä käyttävät olivat siis enimmäkseen isiä, jotka osallistuivat lapsenhoitoon myös perinteisellä isyysvapaalla. Tutkimuksessa havaittiin myös, että pienissä ja miesvaltaisissa yrityksissä työskentely lisäsi todennäköisyyttä jättää vapaat kokonaan käyttämättä.

Lähde: Saarikallio-Torp M, Haataja A. Isien vanhempainvapaiden käyttö on yleistynyt. Ketkä isistä käyttävät vapaita ja ketkä eivät? Julkaisussa: Haataja A, Airio I, Saarikallio-Torp M, Valaste M, toim. Laulu 573 566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla. Helsinki: Kela, Teemakirja 15, 2016: 80–114.

Lastenhoitovastuuta jakavien erovanhempien perhetuissa suuria eroja Pohjoismaiden kesken

Pitkällä aikavälillä perhetuet ovat kehittyneet viidessä Pohjoismaassa samaan suuntaan: Verotuksesta on tullut yksilöllinen ja lasten perusteella myönnettävistä verovähennyksistä on luovuttu. Jokaisessa maassa maksetaan universaaleja verottomia lapsilisä. Yhdessä asuvista vanhemmista lapsilisät maksetaan nykyisin sille vanhemmalle, joka ilmoitetaan saajaksi (Suomi ja Norja), jaetaan puoliksi vanhempien kesken (Islanti) tai maksetaan äidille, elleivät vanhemmat vaadi niiden puolittamista (Ruotsi ja Tanska).

Erotilanteessa yhteishuoltajien lapsilisät joko maksetaan sille vanhemmalle, jonka luona lapsi asuu (Suomi, Tanska ja Islanti) tai vanhemmat voivat pyytää ne jaettavaksi molemmille vanhemmille (Norja ja Ruotsi). Elatusapua maksavat vanhemmat voivat saada verovähennyksen Suomessa ja Tanskassa. Elatusavun puuttuessa elatustuki maksetaan joko sille vanhemmalle, jonka luona lapsi asuu (Suomi ja Tanska), tai pienituloisille maksettava elatustuki voidaan jakaa puoliksi lapsen vanhemmille (Norja ja Ruotsi).

Lähde: Hakovirta M, Haataja A, Eydal GB, Rostgaard T. Fathers' rights to family cash benefits in Nordic Countries. Julkaisussa: Fatherhood in the Nordic Countries. Comparing care policies and Practices. Bristol: Policy Press, 2015: 79–99.

Suomalaiset kannattavat tasa-arvoista työn ja hoivavelvoitteen jakamista

On tärkeää ymmärtää arkisen perhe-elämän taustalla vaikuttavia kulttuurisia odotuksia ja normeja. Tutkimuksessa vertailtiin Euroopan maita sekä hoiva-asenteiden että perhevapaiden jakamista koskevien asenteiden suhteen. Suomessa tasa-arvoinen työn ja hoivavelvoitteiden jakaminen saa enemmän kannatusta kuin Keski- ja Etelä-Euroopassa. Kuitenkin vain Ruotsissa tasa-arvoinen ansaitsija-hoivaaja-malli on suosituimpi kuin miesvaltainen ansaitsijamalli.

Perhevapaiden jakamisesta tulokset ovat hyvin samanlaisia. Ruotsissa selvä enemmistö on sitä mieltä, että äitien ja isien tulisi jakaa perhevapaat puoliksi. Pohjoismaat Suomi mukaan lukien sijoittuvat näkemyksissä lähelle Ruotsia. Itä-Euroopan maat edustavat toista äärlaitaa, ja näiden väliin jäävät Keski- ja Etelä-Euroopan maat. Molempien tutkimusten tuloksissa Ruotsi nousee esiin maana, jossa asenteet ovat poikkeuksellisen tasa-arvoisia: 1960-luvulla valittu tie, jossa sukupuolten tasa-arvo läpileikkaa kaiken poliittisen päätöksenteon, on osaltaan muokannut asenteita ja edelleen mahdollistanut sellaiset poliittiset reformit, joilla tasa-arvoa on voitu vahvistaa ja luoda puitteet esimerkiksi isien hoivavastuun lisäämiselle.

Lähteet: Ylikännö M, Hakovirta M, Salin M. Miten perhevapaat tulisi jakaa äidin ja isän kesken. Asenteet Suomessa ja muualla Euroopassa. Julkaisussa: Haataja A, Airio I, Saarikallio-Torp M, Valaste M, toim. Laulu 573 566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla. Helsinki: Kela, Teemakirja 15, 2016: 226–247.

Salin M, Hakovirta M, Ylikännö M. Suhtautuminen ansaitsija-hoivaajamalleihin kuudessa Euroopan maassa. Julkaisussa: Haataja A, Airio I, Saarikallio-Torp M, Valaste M, toim. Laulu 573 566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla. Helsinki: Kela, Teemakirja 15, 2016: 200–225.

Pitkät perhevapaat merkitsevät laihempia eläkevuosia – naiselle useammin kuin miehelle

Tutkimuksessa tarkasteltiin lasten- ja kodinhoitotehtävissä toimineiden naisten eläketurvaa sekä perhevapaita ja niiden jakautumista. Lisäksi tarkasteltiin käytäntöjä ja uudistuksia, jotka koskevat eläkkeen karttumista perhevapaiden ajalta. Esimerkkilaskelmat eri palkkatasoilla osoittivat, että menetykset kuukausieläkkeessä kasvavat hoitovapaajaksojen pidentyessä satoihin euroihin, mutta parempaan suuntaan on menty. Erityisesti vuoden 2005 eläkeuudistus merkitsi parannuksia perhevapaiden aikaisiin eläkekarttumiin ja yhdenmukaisti eläkkeiden laskentaperiaatteita. Vuoden 2017 eläkeuudistuksessa perhevapaiden aikaiseen eläketurvaan ei tehty muutoksia. Perhevapaajärjestelmän uudistamisesta eri malleineen käydään tällä hetkellä vilkasta keskustelua.

Lähde: Koskenvuo K. Perhevapaiden vaikutus eläkkeeseen 1980-luvulta 2000-luvulle. Julkaisussa: Haataja A, Airio I, Saarikallio-Torp M, Valaste M, toim. Laulu 573 566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla. Helsinki: Kela, Teemakirja 15, 2016: 116–134.

Yksinhuoltajaäideistä noin puolet saa elatustukea – Kelan elatustukitiedot ensimmäistä kertaa tutkimuskäytössä

Tutkimuksen perusteella elatustuen saaminen oli yleistä yksinhuoltajaperheissä. Vuonna 2010 yksinhuoltajana olleista äideistä noin puolet sai elatustukea. Heistä noin 59 prosenttia sai tukea ainakin osittain siitä syystä, että elatusvelvollinen oli jättänyt elatusavun maksamatta. Jos elatustukea oli maksettu elatusavun laiminlyönnin vuoksi, elatustuen osuus perheen käytettävissä olevista tuloista oli keskimäärin 10 prosenttia. Muilla elatustukea saavilla sen osuus tuloista oli keskimäärin 8 prosenttia. Tutkimuksen mukaan äidin nuori ikä, matala sosioekonominen asema ja pitkä yksinhuoltajuushistoria sekä perheen suuri lapsimäärä ja pienet tulot lisäsivät elatustuen saamisen todennäköisyyttä yksinhuoltajaperheissä.

Elatustuen maksatus siirtyi kunnilta Kelaan huhtikuussa 2009. Samalla vastuu elatustuen tilastoinnista siirtyi Kelalle ja siitä lähtien tutkimuskäyttöön on ollut saatavissa yksilötasoisia rekisteritietoa aiemman vain kuntatasolla kerätyn tiedon sijasta. Vuonna 2016 julkaistiin ensimmäinen elatustuesta tehty tutkimus, jossa tätä rekisteritietoa on hyödynnetty.

Lähde: Ahola E. Elatustuen merkitys yksinhuoltajaperheiden toimeentulolle. Julkaisussa: Haataja A, Airio I, Saarikallio-Torp M, Valaste M, toim. Laulu 573 566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla. Helsinki: Kela, Teemakirja 15, 2016: 288–306.

Vammaisen lapsen syntymä lisää eroriskiä

Tutkimuksen mukaan vammaisen lapsen syntymä lisää riskiä vanhempien erolle. Kun perheeseen liittyvien sosiodemografisten taustatekijöiden vaikutus otettiin huomioon, vammaisten lasten perheissä eroriski oli noin 28 prosenttia suurempi kuin niissä perheissä, joissa lapsi ei ollut saanut lainkaan vammaistukea. Tutkimuksen perusteella ei voida sanoa, että vammaisen lapsi olisi syynä eroon. Sen sijaan vanhempiin, lähiyhteisöön ja yhteiskuntaan liittyvät tekijät kuormittavat vammaisten lasten perheitä ja lisäävät eron riskiä. Neuvoloiden terveydenhoitajien, lääkäreiden ja perheterapeuttien tulisikin kiinnittää heti vammaisen lapsen syntymän jälkeen huomiota vanhempien parisuhteen tukemiseen.

Lähde: Hiilamo H, Ahola E. Onko vammaisen lapsen syntymä eroriski? Julkaisussa: Haataja A, Airio I, Saarikallio-Torp M, Valaste M, toim. Laulu 573 566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla. Helsinki: Kela, Teemakirja 15, 2016: 308–321.

Vanhempi kotona, lapsi päivähoitossa? Tarkastelu lastenhoitovalinnoista maahanmuuttajaperheissä

Aikaisempien tutkimusten mukaan maahanmuuttajat Suomessa käyttävät kotihoidon tukea kantaväestöä pidempään, millä voi olla kauaskantoisia negatiivisia vaikutuksia sekä äidin että lapsen myöhempään kotoutumiseen. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin, eroavatko maahanmuuttajaperheiden ja kantaväestön lastenhoitovalinnat tilanteessa, jossa jompikumpi vanhemmista on kotona hoitamassa nuorempaa, alle kolmevuotiasta lasta.

Tulosten mukaan maahanmuuttajaperheet, erityisesti pakolaistaustaiset perheet, valitsevat vanhemmalle lapselleen päivähoidon selvästi yleisemmin kuin kantaväestön perheet. Aikaisempiin tutkimuksiin nähden yllättävä tulos kieli siitä, että maahanmuuttajaperheet tiedostavat päivähoiton positiiviset vaikutukset lapsensa kotoutumiselle.

Lähde: Tervola J. Vanhempi kotona, lapsi päivähoitossa? Tarkastelu lastenhoitovalinnoista maahanmuuttajaperheissä. Julkaisussa: Haataja A, Airio I, Saarikallio-Torp M, Valaste M, toim. Laulu 573 566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla. Helsinki: Kela, Teemakirja 15, 2016: 160–180.

Omaishoidossa on myös lapsia – perheiden erilaiset tarpeet huomioitava

Omaishoito mielletään usein ikäihmisten hoitomuodoksi, mutta omaishoidossa on myös lapsia. Useimmiten nämä lapset ovat kehitysvammaisia. Kelan omaishoitokyselyn mukaan lähes kaikki omaishoidossa olevat lapset saivat Kelasta vammaistukea ja yli puolet kuntoutusta. Myös lääke- ja matkakorvauksia käytettiin laajasti. Omaishoitoon pääsy tai palvelujen käyttö saattaa olla näiden lasten perheille joskus hankalaa, sillä kuntien kriteerit voivat olla muotoiltu ikäihmisten mukaan eivätkä ne siten aina sovellu lapsiperheille. Myös taloudellinen tilanne eroaa vanhuuseläkkeellä olevien ja työikäisten omaishoitajien välillä, sillä työikäiset menettävät usein ansioita ja samalla myös tulevaisuuden eläkettään toimiessaan omaishoitajana. Pohdimmekin, pitäisikö omaishoitoetuuden olla erilainen työ- ja eläkeikäisellä henkilöllä: toiselle tärkeämpää voisi olla tulot, toiselle palvelut.

Lähde: Kalliomaa-Puha L, Tillman P. Äiti on aina äiti. Lasten omaishoitajien arjen haasteet. Julkaisussa: Haataja A, Airio I, Saarikallio-Torp M, Valaste M, toim. Laulu 573566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla. Helsinki: Kela, Teemakirja 15, 2016: 322–354.

Mitä kotihoidon tuen uudistamisesta seuraisi? Mikrosimulointi osoittaa eri vaihtoehtojen vaikutukset

Tutkimuksessa vertailtiin mikrosimuloinnilla kahta kotihoidon tuen vaihtoehtoa. Ensimmäisessä vaihtoehdossa kotihoidon tuki leikattaisiin kolme vuotta täyttäneiltä sisaruksilta, ja toisessa vaihtoehdossa nykyainsäädännön mukaista kotihoidon tuen kestoja leikattaisiin vuodella, jolloin oikeus kotihoidon tukeen säilyisi alle 2-vuotiailla ja näiden sisaruksilla. Lisäksi ensimmäistä laskelmavaihtoehtoa jatkettiin simuloimalla kotihoidon tuen menettäville eli yli 3-vuotiaille sisaruksille päivähoitomaksut. Laskelmat antoivat potentiaaliset vaikutukset muutoksista kotihoidon tuen piirissä olevien lasten määriin, vanhempien määriin, kustannuksiin, muutoksiin päivähoitopaikkojen kysynnässä ja vanhempien työvoiman tarjonnassa.

Lähde: Valaste M. Kotihoidon tuki vai päivähoito? Kotihoidontuen vaihtoehdot ja vaikutukset päivähoitopalvelujen kysyntään ja vanhempien työvoiman tarjontaan. Julkaisussa: Haataja A, Airio I, Saarikallio-Torp M, Valaste M, toim. Laulu 573566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla. Helsinki: Kela, Teemakirja 15, 2016: 136–159.

3. Asumistukimenot kasvavat

Yleisen asumistuen vuoden 2015 uudistus nosti kustannuksia

Vuoden 2015 alussa yleisen asumistuen lainsäädäntö uudistui merkittävästi. Lakimuutoksen myötä yleinen asumistuki yksinkertaistui, kun esimerkiksi asunnon pinta-alan ja valmistumisvuoden vaikutus asumistuen suuruuteen lakkasi. Lisäksi omavastuuosuuksia alennettiin ja hyväksyttäviä enimmäisasumismenoja korotettiin. Näiden muutosten lisäksi syyskuun alussa vuonna 2015 tuli vielä voimaan työtulojen 300 euron kuukausittainen suojaosa.

Mikrosimulointimenetelmällä voitiin arvioida, että ilman asumistuki uudistusta yleisen asumistuen kustannukset olisivat vuoden 2016 alkupuoliskolla eli tammi–kesäkuussa olleet 16–24 prosenttia nykyistä pienemmät. Pelkästään ilman suojaosan käyttöönottoa kustannukset olisivat olleet vuoden 2016 alkupuoliskolla 6 prosenttia pienemmät kuin ne nyt olivat. Suojaosan käyttöönotto selittää siis kustannusten nousua vähemmän kuin muut asumistukeen vuonna 2015 tehdyt muutokset. Esitetyt arviot ovat staattisia, eli tarkasteluissa ei ole huomioitu esimerkiksi tuensaajien muuttohalukkuutta tai vuokranantajien toimia lakimuutoksen seurauksena.

Lähteet: Ahola E. Asumistuen kohoavat kustannukset – miten yleisen asumistuen vuoden 2015 lakiuudistus vaikutti? Kelan tutkimusblogi 29.8.2016: <http://blogi.kansanelakelaitos.fi/arkisto/3282>

Ahola E. Asumistuen kohoavat kustannukset – miten työtulojen suojaosan käyttöönotto vaikutti? Kelan tutkimusblogi 24.10.2016: <http://blogi.kansanelakelaitos.fi/arkisto/3447>

4. Sairausvakuutus osana sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmää

Sairausvakuutuskorvausten leikkaukset kasvattivat omavastuita

Lääkkeiden, matkojen sekä lääkärin määräämän tutkimuksen ja hoidon sairausvakuutuskorvauksia leikattiin vuonna 2013 yhteensä 125 miljoonaa euroa. Lääkekorvauksiin kohdistuneiden leikkausten suuruus oli noin 91 miljoonaa euroa, matkakorvauksiin kohdistuivat 16 miljoonan leikkaukset ja tutkimuksen ja hoidon korvauksiin kohdistuneiden leikkausten suuruus oli 17 miljoonaa euroa.

Leikkaukset merkitsivät yli 20 euron kasvua itse maksettaviin kustannuksiin noin miljoonalle korvauksen saajalle. Niistä lääkekorvausten saajista, joilla lääkkeitä maksettava omavastuu kasvoi yli 20 euroa, noin 11 prosentilla myös matkojen omavastuu kasvoi yli 20 euroa ja 6 prosentilla omavastuu tutkimuksesta ja hoidosta kasvoi yli 20 euroa. Kaikista korvausten saajista noin kolmella prosentilla eli 120 000 henkilöllä omavastuu kasvoi yli 100 euroa vuodessa. Tutkimuksen aineistona olivat Kelan rekisteritiedot ja menetelmänä mikrosimulointi.

Lähde: Saastamoinen LK, Ahola E, Tervola J, Tillman P, Tuominen U. Sairausvakuutuskorvauksista leikattiin 125 miljoonaa euroa vuonna 2013. Miten leikkaukset kohdentuivat? Yhteiskuntapolitiikka 2016; 81: 551–558.

Lääkkeiden omavastuu nousee useimmilla alle 20 euroa vuodessa

Vuonna 2016 lääkekorvausmenoista tavoiteltiin yhteensä 83 miljoonan euron säästöjä useilla toimenpiteillä. Omavastuita muuttivat käyttöön otettu 50 euron alkuomavastuu 18 vuotta täyttäneille sekä peruskorvauksen tason ja kiinteiden omavastuiden korotus. (L 252–253/2015 ja L 1655–1657/2015.)

Kelassa mikrosimuloinnilla toteutettujen ennakoarvioiden perusteella keskimääräinen omavastuu muuttuu valtaosalla (82 %) korvattavia lääkkeitä käyttävistä alle 20 eurolla vuodessa. Kuitenkin useissa erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutetuissa potilasryhmissä yli 30 euron omavastuun nousut ovat kohtalaisen yleisiä. Suurempia omavastuun nousuja on odotettavissa etenkin ylempien erityiskorvausluokan lääkkeitä käyttävillä, kuten diabetes- ja psykoosipotilailla. Korvattavia lääkkeitä käyttävistä aikuisista 25 prosentilla lääkekustannukset jäivät vuodessa alle 50 euron, eivätkä he alkuomavastuun myötä saa enää lainkaan korvauksia.

Lähteet: Aaltonen K, Martikainen JE. Lääkekorvausjärjestelmän vuoden 2016 muutosten vaikutukset eläkeikäisten omavastuumenoihin. Simulointitutkimus. Julkaisussa: Mäklin S, toim. Terveystaloustiede 2016. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Työpaperi 1, 2016.

Aaltonen K, Ahola E, Martikainen JE. Using microsimulation to estimate financial effects of pharmaceutical reimbursement policy changes. Implementation of annual co-payment threshold in Finland in 2016. *International Journal of Pharmacy Practice* 2016; 24 (S2):4.

Paljon palveluja tarvitseva kymmenys kerryttää valtaosan sote-kustannuksista

Paljon palveluja tarvitseva 10 prosenttia väestöstä kerryttää 73 prosenttia eri kanavien kautta rahoitettavista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kustannuksista. Tämän osoittaa ainutlaatuinen, oululaisten sote-palvelujen käyttöä koskeva tutkimus. Paljon palveluja tarvitsevista 67 prosentilla palveluja rahoittavat sekä kunta että Kela. Muusta väestöstä kummankin kanavan rahoittamia palveluja

käyttää 39 prosenttia. Paljon palveluja tarvitsevat saavat Kelalta rahoitusta erityisesti lääke- ja matkakustannuksiin, kuntoutuspalveluihin ja vammaistukiin; muu väestö etenkin korvauksiin yksityisistä lääkäri- ja hammaslääkärikäynneistä sekä yksityisestä tutkimuksesta ja hoidosta. Muun väestön kustannuksista merkittävä osa aiheutuu työterveyshuollosta.

Lähde: Leskelä R-L, Komssi V, Sandström S, Mikkola H, Ahola E, Pikkujämsä S, Olli S-L, Haverinen A, Ylitalo-Katajisto K, Huurre E. Eri rahoituskanavien rooli oululaisten sosiaali- ja terveystaloudessa. Suomen Lääkärilehti 2016; 71: 809–815.

Pitkät sairauspoissaolot ovat viime vuosina vähentyneet

Kelan sairauspäivärahaa maksetaan yli 10 arkipäivän pituisista sairauspoissaoloista. Sairauspäivärahaa saaneiden osuus työikäisistä kasvoi 1990-luvun puolivälistä vuosiin 2006–2007. Sen jälkeen osuus jälleen vähitellen pieneni vuoteen 2015 saakka. Vuoden 2015 aikana 11 prosenttia ei-eläkkeellä olevista 16–64-vuotiaista naisista ja 7 prosenttia saman ikäisistä miehistä sai sairauspäivärahaa.

Sairauspäivärahaa saaneiden osuuden viimeaikainen pieneneminen on johtunut erityisesti tuki- ja liikuntaelinten sairauksien perusteella korvattujen sairauspäivärahojen merkittävästä vähenemisestä. Mielenterveysdiagnoosilla myönnettyjen sairauspäivärahojen saaminen yleistyi voimakkaasti 1990-luvun puolivälistä vuoteen 2007. Sen jälkeen myös mielenterveysperusteisen päivärahan saaminen on hiukan vähentynyt, mutta ei yhtä voimakkaasti kuin tuki- ja liikuntaelinten sairauksissa. 16–34-vuotiaiden ikäryhmässä mielenterveysperusteista sairauspäivärahaa saaneiden osuus väestöstä on kuitenkin jatkanut kasvuaan. Sairauspoissaolojen yleisyyden muutoksiin voi olla useita syitä. Esimerkiksi taloussuhdanteet ovat yhteydessä sairauspoissaoloihin: työttömyyden yleistyessä sairauspoissaolot vähenevät.

Lähde: Blomgren J. Pitkät sairauspoissaolot työikäisillä naisilla ja miehillä. Sairauspäivärahan saajat 1996–2015. Yhteiskuntapolitiikka 2016; 81 (6): 681–691.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden sairauspoissaolohistoriassa suuria eroja

Eläketurvakeskuksen ja Kelan yhteistutkimuksessa tarkasteltiin työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden sairauspäivärahaa historiaa kymmenen eläkettä edeltävän vuoden ajalta. Aineisto sisälsi vuonna 2011 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneitä 30–64-vuotiaita henkilöitä. Eläkkeelle siirtyneet jakaantuivat kuuteen ryhmään sairauspäivärahaa historiansa perusteella. Neljässä ryhmässä sairauspäivärahan saaminen viimeisenä vuotena ennen eläkettä oli hyvin todennäköistä mutta sitä edeltävä aika vaihteli: ryhmät olivat 1) vähitellen kasvava sairauspäivärahan saaminen (29 % eläkkeelle siirtyneistä), 2) jo varhain suuri sairauspäivärahan saaminen (21 %), 3) tasaisen vähäinen sairauspäivärahan saaminen (24 %) ja 4) tasaisen korkea sairauspäivärahan saaminen (16 %). Lopuissa kahdessa, selvästi muita pienemmässä ryhmässä sairauspäivärahan saaminen juuri ennen eläkettä oli hyvin vähäistä tai olematonta, mutta sitä edeltävä historia vaihteli. Työkyvyttömyyseläkkeen diagnoosi oli yhteydessä sairauspäivärahaa historian mukaisesti ryhmiin kuulumiseen: esimerkiksi kasvainten tai verenkiertoelinten sairauksien perusteella eläkkeelle siirtyneet kuuluivat usein ryhmään, jossa sairauspäivärahan saaminen oli vähäistä ennen viimeistä eläkettä edeltävää vuotta. Masennuksen tai tuki- ja liikuntaelinten sairauksien perusteella eläkkeelle siirtyneet sen sijaan kuuluivat usein tasaisen korkean sairauspäivärahan saamisen ryhmään.

Lähde: Laaksonen M, Blomgren J, Gould R. Sickness allowance trajectories preceding disability retirement. A register-based retrospective study. *European Journal of Public Health* 2016; 26 (6): 1050–1055.

Ylivelkaantuminen on yhteydessä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen

Kelan ja Helsingin yliopiston tutkimuksen mukaan ylivelkaantuminen on yhteydessä kohonneeseen työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen riskiin. Tutkimuksessa käytetty rekisteriaineisto sisälsi 1990-luvun laman aikana tai aiemmin ylivelkaantuneita henkilöitä sekä heille väestörekisteristä poimittuja verrokkeja, yhteensä noin 54 000 henkilöä. Tutkimuksessa seurattiin työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä Suomessa vuosina 1995–2009. Ylivelkaantuneilla miehillä riski siirtyä työkyvyttömyyseläkkeelle oli 15 vuoden seurannassa noin kolminkertainen ja naisilla nelinkertainen verrattuna henkilöihin, jotka eivät olleet ylivelkaantuneita. Ylivelkaantuminen ennusti erityisesti hermoston sairauksista ja mielenterveyden häiriöistä – etenkin muista mielenterveyden häiriöistä kuin masennuksesta – johtuvaa eläköitymistä. Velkaongelman hoidossa keskeistä on sekä ylivelkaantumisen ennaltaehkäisy että ylivelkaantumisesta aiheutuviin ongelmiin tarttuminen.

Lähde: Blomgren J, Maunula N, Hiilamo H. Do debts lead to disability pension? Evidence from a 15-year follow-up of 54,000 Finnish men and women. *Journal of European Social Policy*; online first. DOI: 10.1177/0958928716676548.

Eläkkeelle siirtyminen lisää yksityisten lääkäripalvelujen käyttöä

Kelan tutkimuksen mukaan yksityissektorin yleislääkäri- ja erikoislääkäripalveluiden käyttö lisääntyy eläkkeelle siirryttäessä. Tutkimus toteutettiin rekisteriaineistolla, joka kattoi 30 prosenttia 62–75-vuotiaasta väestöstä vuosina 2006–2011. Samoja henkilöitä seurattiin vanhuuseläkkeelle siirtymiseen saakka ja verrattiin yksityislääkäripalveluiden käyttöä ennen eläkkeelle siirtymistä ja sen jälkeen. Erityisesti yleislääkärikäynnit yksityissektorilla yleistyvät eläkkeelle siirtymisen myötä. Miehillä eläkkeelle siirtyminen lisäsi yksityissektorin lääkäripalveluiden käyttöä enemmän kuin naisilla. Erityisesti hyvätuloisilla yksityisten palveluiden käyttö kasvoi eläkkeelle siirtymisen yhteydessä. Yhteys voi johtua muun muassa siitä, että eläkkeelle siirryttäessä menetetään oikeus työterveyshuoltoon. Lisäksi eläkkeelle siirryttäessä jää aiempaa enemmän aikaa omasta terveydentilasta huolehtimiseen.

Lähde: Blomgren J. Transition to retirement and use of private health care. Evidence from a universal public health care system. *International Journal of Health Services* 2016; online first. DOI: 10.1177/0020731416637828.

Lääkärit toivovat valtakunnallisia ohjeita sairauspoissaolotarpeen määrittämiseen

Lääkärit pitävät julkisen sektorin palvelujen huonoa saatavuutta keskeisenä syynä sairauspoissaolojen pitkittymiseen. He toivoivat vähintäänkin osaan sairauksista kansallisia suosituksia sairauspoissaolojen kestosta. Nykyisiä käytettävissä olevia ohjeita ja suosituksia monet pitivät tärkeinä. Kelan ja Suomen Lääkäriliiton toteuttaman kyselytutkimuksen perusteella kehittämistarpeita ovat puuttuminen jatkohoidon ja kuntoutukseen pääsyn viiveisiin, työkyvyn arviointiin liittyvän koulutuksen lisääminen, sairauspoissaolotarpeen määrittämisen siirtäminen enemmän työterveyshuollon vastuulle sekä sairauspoissaolojen kestoa koskevien suositusten laatiminen.

Samanlainen kysely sairauspoissaolojen kirjoittamisesta on toteutettu myös Ruotsissa ja Norjassa. Suomalaiset lääkärit kokivat ruotsalaisia ja norjalaisia perusterveydenhuollon lääkäreitä vähemmän ongelmia sairauspoissaoloon liittyvissä asioissa.

Lähde: Hinkka K, Niemelä M, Autti-Rämö I, Palomäki H, Pärnänen H, Vänskä J. Sairauspoissaolotarpeen määrittäminen. Kyselytutkimus lääkäreille. Helsinki: Kela, Työpapereita 96, 2016

Moni jättää reseptilääkkeet hakematta hinnan vuoksi – terveysriskit kasvavat

Laajaan satunnaisotokseen perustuvan väestötutkimuksen mukaan moni suomalainen on jättänyt reseptilääkkeensä hakematta apteekista kalliiden hintojen vuoksi. Hinnan vuoksi vaille tarvitsemiaan reseptilääkkeitä jäävät useimmiten työttömänä ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevat sekä opiskelijat. Reseptilääkkeiden ostamatta jättäminen heikentää terveyttä ja työkykyä. Kalliiden hintojen vuoksi reseptilääkkeensä ostamatta jättäneillä esimerkiksi riski työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen oli noin kolminkertainen verrattuna niihin, joilla oli ollut varaa reseptilääkkeidensä ostamiseen.

Lähde: Koskenvuo K. Moni jättää reseptilääkkeet hakematta kalliiden hintojen vuoksi – terveysriskit kasvavat. Kelan tutkimusblogi 31.10.2016: <http://blogi.kansanelakelaitos.fi/arkisto/3454>

Lääkkeiden viitehinnat nousevat

Lääkekorvausmenoissa tavoitellaan 134 miljoonan euron lisäsäästöjä vuonna 2017. Säästötavoite vastaa noin 10 prosenttia lääkekorvausmenoista. Säästöjä pyritään saavuttamaan muun muassa edistämällä viitehintajärjestelmään kuuluvien valmisteiden hintakilpailua. Viitehinnat ovat Suomessa viime vuosina nousseet. Tämä on mahdollista, koska lääkemarkkinat ovat Suomessa tyypillisesti hyvin keskittyneet.

Vuoden 2015 lääkekorvausmenoista peräti neljännes muodostui 12 lääkeaineesta. Tarkastelimme, kuinka lääkesäästötoimenpiteet kohdistuvat näihin lääkkeisiin. Tarkastelluista lääkeaineista vain yhteen voitiin vaikuttaa viitehintajärjestelmän avulla.

Biologiset lääkeaineet ovat lähes poikkeuksetta erittäin kalliita. Niistä syntyviä kustannuksia pyritään hillitsemään edistämällä vastaavien lääkkeiden eli biosimilaarien käyttöä ja siten lisäämällä lääkkeiden hintakilpailua. Tarkastelemistamme lääkeaineista peräti kahdeksan on biologisia. Niistä yhdellä, glargininsuliinilla, on jo markkinoilla biosimilaari ja kolmelle muulle odotetaan biosimilaaria jo lähivuosina.

Säästöjä haetaan myös vähentämällä lääkejätettä. Yli 1000 euron hintaisia lääkkeitä korvataan jatkossa kerralla korkeintaan kuukauden hoitoaikaan vastaava määrä. Tämä muutos vaikuttaa tarkastelemistamme lääkkeistä seitsemään.

Erityiskorvausjärjestelmää ajantasaistettiin siirtämällä muut diabeteslääkkeet paitsi insuliinivalmisteet ylempään alempaan erityiskorvausluokkaan. Tämä alentaa neljänneksi eniten lääkekorvausmenoja aiheuttaneen sitagliptiinin korvausmenoihin. Tarkastelemistamme lääkkeistä vain yhteen, keuhkoastman hoitoon käytettävään salmeterolin ja flutikasonin yhdistelmävalmisteeseen, ei kohdistu suoria säästötoimenpiteitä.

Lähteet: Koskinen H, Kurko T. Viitehintajärjestelmä ja hintakilpailu – ontuva parivaljakko? Kelan tutkimusblogi 13.6.2016: <http://blogi.kansanelakelaitos.fi/arkisto/3198>

Kurko T, Koskinen H. Säästöt osuvat korvatuimpiin lääkkeisiin. Apteekkari 2016 (6): 40–41.

Lääkkeen vaihdon kieltämisestä merkittävät lisäkustannukset

Lääkevaihto ja viitehintajärjestelmä ovat säästäneet huomattavasti lääkekustannuksia. Vuosien 2008 ja 2015 välillä viitehintajärjestelmän on arvioitu säästäneen noin 560 miljoonaa euroa. Lääkärin mahdollisuutta kieltää lääkkeen vaihto hoidollisin tai lääketieteellisin perustein on pidetty tärkeänä edellytyksenä lääkevaihtojärjestelmän hyväksymiselle. Jos lääkäri kieltää valmisteen vaihdon, potilas saa korvauksen lääkärin määräämän lääkkeen koko hinnasta laskettuna. Lääkärit kieltävät lääkkeiden vaihtoja harvoin, mutta kieltöjen aiheuttamat lisäkustannukset ovat huomattavat. Se, ettei viitehintaa kalliimpaa lääkettä vaihdettu halvempaan, nosti lääkekustannuksia 37 miljoonaa euroa vuonna 2014. Sairausvakuutuksen osuus tästä summasta oli 20 miljoonaa euroa.

Lähde: Martikainen JE, Kiviniemi V, Oravilahti T, Enlund H, Happonen P. Lääkkeen vaihdon kieltäminen aiheuttaa merkittäviä kustannuksia. Suomen Lääkärilehti 2016; 71: 1544–1546.

Yksityissektorin erikoislääkäreiden palkkioissa suuria alueellisia eroja

Maamme terveydenhuoltoa koskeva lainsäädäntö sallii yksityisten terveystalvelujen vapaan hinnoittelun, eikä esimerkiksi Lääkäriliitto saa antaa palkkiosuosituksia. Kun tarkasteltiin neljän yleisen erikoisalalan (korva-, nenä- ja kurkkutaudit, lastentaudit, naistentaudit ja yleislääketiede) lääkäreiden vuonna 2013 perimiä vastaanottopalkkioita, osoittautui, että saman erikoisalalan lääkäreiden palkkiot olivat maan eri osissa varsin erisuuruisia. Edullisimmassa ja kalleimmassa sairaanhoitopiirissä perittyjen palkkioiden mediaanien ero oli pienimmilläänkin 20 euroa (naistentaudit, Keski-Pohjanmaa vs Keski-Suomi) ja suurimmillaan lähes 40 euroa (korva-, nenä- ja kurkkutaudit, Etelä-Karjala vs Pohjois-Pohjanmaa). Samassa sairaanhoitopiirissä sijaitsevien toimipisteiden väliset erot olivat usein vielä tätäkin suurempia. Erityisen huomattavia nämä erot olivat gynekologien perimissä palkkioissa.

Samalla alueella toimivien lääkäreiden palkkioissa olevat erot voivat olla osoitus kilpailun toimimattomuudesta. Kilpailun ja asiakkaiden hintatietoisuuden lisääminen saattaisi pienentää palkkioiden eroja ja sillä voisi olla myös palkkioita alentava vaikutus.

Lähde: Tuominen U, Ruuska H, Tervola J, Maljanen T. Yksityissektorin erikoislääkäreiden vastaanottopalkkioiden hintavertailu. Suomen Lääkärilehti 2016; 71 (7): 499–506.

Valinnanvapaus kannustaa terveystalveluiden tuottajia laatukilpailuun

Asiakkaan valinnanvapautta terveystalveluissa on lisätty useissa Euroopan valtioissa viimeisen kahden vuosikymmenen aikana. Usein tavoitteena on ollut asiakkaiden oman roolin vahvistaminen sekä palveluiden tehostaminen ja laadun parantaminen. Tavoitteen taustalla on intuitiivinen ajatus siitä, että kun palvelun hinta on asiakkaalle kiinteä, tuottajat kilpailevat asiakkaista laadullisilla tekijöillä. Kansainvälisten empiiristen tutkimusten perusteella laatu vaikuttaa asiakkaiden tekemiin valintoihin ja kilpailu asiakkaista on parantanut terveystalveluiden laatua.

Tarkastelimme asiakkaan valinnanvapauden toteutumista Kelan rahoittamissa ja järjestämässä vaativan lääkinällisen kuntoutuksen avofysioterapiapalveluissa. Palvelua järjestää yli 1 200 palveluntuottajaa, jotka ovat tulleet valituksi Kelan järjestämässä kilpailussa. Tuloksien mukaan kuntoutujat pitävät vapautta valita tuottaja erittäin tärkeänä. Kuntoutujat arvostavat erilaisia laadullisia tekijöitä valintoja tehdessään, joten valinnanvapaus on tarjonnut jokaiselle kuntoutujalle mahdollisuuden valita itselleen sopivan vaihtoehdon omien kriteereidensä mukaan. Valintansa tueksi kuntoutujat kaipasivat lisää vertailukelpoista tietoa vaihtoehtoisista tuottajista.

Lähteet: Pitkänen V, Pekola P. Valinnanvapaus ja kilpailu terveystaloudissa. Helsinki: Kela, Työpapereita 86, 2016.

Pitkänen V, Pekola P. Asiakkaiden näkemykset valinnanvapaudesta. Tulokset fysioterapiaa saaville vaativan lääkinällisen kuntoutuksen asiakkaille tehdystä kyselystä. Helsinki: Kela, Työpapereita 95, 2016.

5. Sote-uudistus vaatii tuekseen tutkittua tietoa

Soten rahapuu havainnollistaa kunnallisten sote-palvelujen kustannukset

Soten rahapuu (www.kela.fi/sotenrahapuu) avulla havainnollistetaan, miten sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset jakautuivat kuntien, Kelan ja asiakkaiden kesken vuonna 2014. Tietoja voi tarkastella kunnan, sairaanhoitopiirin tai menolajin mukaan tai asukaskohtaisesti. Soten rahapuu perustuu ainoita laatuiseen aineistoon, jossa ovat mukana sekä kuntien sote-palveluiden kustannukset, sairausvakuutuksen korvausmenot, asiakkaiden maksamat asiakasmaksut ja omavastuuosuudet että työnantajien ja yrittäjien maksut.

Lähde: Hujanen T, Mikkola H. Soten rahapuu auttaa ymmärtämään menojen mittakaavan. Kelan blogi 30.5.2016: <http://blogi.kansanelakelaitos.fi/arkisto/3170>

Työterveyshuollon kustannuskehityksestä tietoa ensimmäistä kertaa ikä- ja sukupuoliryhmittäin

Vuosina 2000–2011 työterveyshuollon sairaanhoidon kustannukset kasvoivat 5,6 prosenttia vuodessa, mutta sen jälkeen vuosittainen kasvu on hidastunut 2,0 prosenttiin. Vastaavasti ennalta ehkäisevän toiminnan kustannukset ovat kasvaneet 5,5 prosenttia vuodessa vuosina 2000–2011, jonka jälkeen tämä kasvu on kiihtynyt. Kustannusten kasvua selittivät hyvä taloustilanne, työllisyyden koheneminen ja työllisen työvoiman määrän kasvu. Kasvun suurimpia rahoittajia ovat työnantajat ja palvelujen tarjoajat ovat vastanneet kasvaneeseen kysyntään. Tämä vauhditti työterveyshuollon kustannusten kasvua muuta terveydenhuoltoa nopeammin vuoteen 2008 asti.

Viime vuosien hitaan talouskasvun aikana kustannusten kasvu on hidastunut. Tulevina vuosina työllisen työvoiman ikääntyminen voi nopeuttaa kustannusten kasvua. Ikäryhmittäiset erot palvelujen käytön kustannuksissa olivat huomattavat: 60-vuotiaiden kustannukset olivat noin kaksinkertaiset verrattuna 30-vuotiaisiin. Työterveyshuollon piiriin kuuluu enemmän miehiä kuin naisia, mutta naiset käyttävät enemmän palveluja. 40-vuotiaat naiset käyttivät yhtä paljon työterveyshuollon resursseja kuin 50-vuotiaat miehet.

Tutkimuksessa arvioitiin työterveyshuollon kustannuskehitystä ja ensimmäistä kertaa kustannuksia ikä- ja sukupuoliryhmittäin. Työterveyshuollon kustannuksia verrattiin myös bruttokansantuotteen, lääkkeiden ja perusterveydenhuollon kustannusten kehitykseen vuosina 1997–2013. Ikäryhmittäiset kustannustarkastelut perustuvat oululaisista koottuun aineistoon vuodelta 2013.

Työterveyshuollon arvioinnin ja tutkimuksen kehittämiseksi eri palveluntuottajien potilasrekisterien yksilökohtaiset tiedot olisi syytä koota osaksi Kelan rekistereitä.

Lähde: Hujanen T, Mikkola H. Työterveyshuollon kustannuskehitys. Suomen Lääkärilehti 2016; 71 (21): 1537–1540a.

Laaja yksityisten lääkäripalvelujen toimipisteverkosto tarjoaa hyvät edellytykset kilpailun kirittämiseen

Lähes kaikilla kansalaisilla oli vuonna 2012 mahdollisuus käyttää yksityisiä erikoislääkäripalveluja seutukunnassaan viidellä yleisimmin käytetyllä erikoisalalla. Edeltävän 5 vuoden aikana yksityiset lääkäripalvelut levittäytyivät entistä laajemmalle alueelle ja saatavuus parani entistä useammin myös kaupunkimaisten alueiden ulkopuolella.

Yksityisen palveluntuottajan saapuessa seutukuntaan, jossa palveluita ei aiemmin ollut saatavilla, yksityisten palvelujen käyttö lisääntyi alueella selvästi. Sijainnilla on suuri merkitys, kun potilas valitsee hoitopaikkaa, joskin potilaiden valinnat ja matkustusinto vaihtelivat myös erikoisaloittain.

Palveluntuottajien määrä vaihteli erikoisaloittain. Tutkituilla aloilla niillä on kuitenkin laajan maantieteellisen levinneisyyden vuoksi hyvät edellytykset kirittää julkisia tuottajia koko maassa, kun ne otetaan sote-uudistuksessa mukaan palveluihin, joista potilas voi valita. Jos potilaista kilpailu halutaan toimivaksi, kilpailevia tuottajia onkin oltava lähistöllä riittävästi, jotta potilailla on aidosti mahdollisuus valita palveluntuottajien välillä. Lisäksi digitaalisen terveydenhuollon ratkaisut murtavat sijaintiin perustuvan kilpailuedun palveluissa, joissa kontakti ei ole välttämätön.

Lähde: Hiltunen R, Mikkola H, Saarni J. Yksityisten lääkäripalvelujen alueellinen saatavuus vuosina 2008–2012. Suomen Lääkärilehti 2016; 71 (44): 2805–2813.

Peruspalveluissa miljoonat uusjaossa

Yleislääkäripalvelujen kustannukset ovat yli 1,2 miljardia euroa. Vaikka vuonna 2019 voimaan astuvassa sote-uudistuksessa asiakkaan valinnanvapaus koskisi vain osaa palveluista, satoja miljoonia euroja saatetaan jakaa uudelleen eri toimijoiden kesken. Lisäksi väestön tarpeet ja sairaudet muuttuvat ja diagnosointi, hoidot sekä digitalisaatio kehittyvät. Palveluihin kohdistuu siis runsaasti muutostarpeita. Uudessa sovelluksessa tarkasteltavina ovat sote-uudistuksen kiireettömän sairaanhoidon yleislääkäri- ja hoitajapalvelut. Ennustamme neljän simulointimallin avulla, miten nykyjärjestelmään tehtävät muutokset vaikuttavat kustannuksiin ja rahoitukseen aina vuoteen 2035 asti.

Lähde: Hujanen T, Mikkola H. Peruspalveluissa miljoonat uusjaossa. Kelan blogi 31.11.2016: <http://blogi.kansanelakelaitos.fi/arkisto/3498>.

Sote-uudistus ja laki liikenteen palveluista vaikuttavat myös matkakorvauksiin

Suunniteltu sote-uudistus vaikuttaa toteutuessaan myös joihinkin Kelan etuuksiin. Esimerkiksi sairausvakuutuksen matkakorvaukset on suunniteltu siirrettäväksi maakuntien rahoitusvastuulle. Tämä tulisi huomioida maakuntien rahoituksessa riittävästi, sillä matkakorvauksissa on hyvin isoja alueellisia eroja: asukasta kohti lasketut matkakorvaukset vaihtelivat vuonna 2015 Uudenmaan 37 eurosta Kainuun 138 euroon.

Sote-uudistuksen lisäksi toinen merkittävä muutos on kesällä 2018 voimaan tulevaksi suunniteltu *laki liikenteen palveluista*. Kelan näkökulmasta siinä on merkittävää etenkin taksiliikenteen säätelyn purku, muun muassa hinnoittelun vapauttaminen. Muutokset vaikuttavat toteutuessaan väistämättä myös sairausvakuutuksen matkakorvauksiin: sairausvakuutuksesta on korvattu vuosittain noin 3 miljoonaa taksimatkaa. Jatkossa nämä matkat jouduttaneen kilpailuttamaan tai säätämään niille oma enimmäishinta.

Lähteet: Tillman P. Matkakorvaukset osana monikanavarahoitusta. Kelan tutkimusblogi 22.3.2016: <http://blogi.kansanelakelaitos.fi/arkisto/3017>

Tillman P. Yhteiskunnan tukemat henkilökuljetukset kaipaavat yhteistyötä – havaintoja muista Pohjoismaista. Kelan tutkimusblogi 25.8.2016: <http://blogi.kansanelakelaitos.fi/arkisto/3274>

Tillman P. Säätelyn purku voi tehdä taksimatkasta kalliimman. Kelan tutkimusblogi 23.9.2016: <http://blogi.kansanelakelaitos.fi/arkisto/3356>

Tillman P, Kaliva K. Matkakorvaukset kohdentuvat pienelle joukolle. Kelan tutkimusblogi 14.9.2016: <http://blogi.kansanelakelaitos.fi/arkisto/3337>

Tillman P, Maunula N. Sairausvakuutuksen matkakorvaukset liittyvät etenkin erikoissairaanhoidon. Rekisteritutkimus vuonna 2012 tehdyistä matkoista. Helsinki: Kela, Työpapereita 90, 2016.

Tillman P, Miettinen J. Kelan matkakorvausten kohdentuminen vammaispalvelulain ja sosiaali-huoltolain mukaisiin kuljetuksiin oikeutetuille. Rekisteritutkimus Oulusta vuodelta 2013. Helsinki: Kela, Työpapereita 102, 2016.

Tillman P, Roponen P, Mikkola H. Uppoavatko matkakorvaukset soten rahapussin pohjalle – pääseekö Lapissa enää hoitoon? Kelan tutkimusblogi 22.12.2016: <http://blogi.kansanelakelaitos.fi/arkisto/3566>

Turunen E, Tillman P, Maunula N. Yöpyminen sairaanhoidon matkalla. Sairausvakuutuksen yöpymiskorvaukset ja potilashotellitoiminta Suomessa sekä katsaus potilashotellitoimintaan ja tutkimuskirjallisuuteen muissa Pohjoismaissa. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 1, 2016.

6. Kelan järjestämän kuntoutuksen kohdentumisen ja vaikutusten arvioiminen

Fysioterapiassa palveluseteli ei kannustanut laatukilpailuun

Kelan vaativan lääkinnällisen fysioterapian palveluissa kokeiltiin kiinteähintaista palveluseteliä vuosina 2011–2014. Kokeilu toteutettiin kahdessa Kelan vakuutuspiirissä. Kokeilun aikana yritykset rekisteröityivät Kelan tuottajiksi ja Kela teki sopimukset minimivaatimukset täyttäneiden yritysten kanssa. Lopullisen tuottajan valinnan teki asiakas omien mieltymystensä perusteella.

Kelan ja THL:n yhteistutkimus analysoi kilpailun vaikutusta laatuun edellä kuvatuilla markkinoilla. Tutkimus osoitti, että kilpailu heikensi jonkin verran laatua, kun palvelut järjestettiin kiinteähintaisella palvelusetelillä. Järjestelmä ei pystynyt luomaan riittävästi kilpailua tuottajien välille ja vaikutukset laatuun jäivät heikoiksi. Vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen fysioterapian markkinat ovat hyvin keskittyneet. Pilotissa mukana olleista 26 kunnasta lähes kaikissa (94 %) kilpailun todettiin olevan keskittynyttä.

Tutkimuksen perusteella on selvää, että kilpailu kiinteällä hinnalla edellyttää hyvää sääntelyä ja perehtymistä markkinoiden kannustimiin. Valinnanvapaus ei kannusta yrityksiä laatukilpailuun, ellei tuottajista ja palvelusta tarjota asiakkaille riittävästi vertailukelpoista tietoa.

Lähteet: Pekola P, Linnosmaa I, Mikkola H. Competition and quality in a physiotherapy market with fixed prices. The European Journal of Health Economics. DOI 10.1007/s10198-016-0792.

Pekola P. Asiakas tarvitsee lisää tietoa – palveluseteli ei kannustanut laatukilpailuun. Kelan tutkimusblogi 21.4.2016: <http://blogi.kansanelakelaitos.fi/arkisto/3074>

Fysioterapian kilpailutus ei lisännyt kilpailua

Kelan ja THL:n yhteistyönä toteutettiin tutkimus, jossa tarkasteltiin Kelan kilpailuttamia vaativan lääkinnällisen fysioterapian markkinoita. Kelalla on lakisääteinen tehtävä järjestää kyseiset palvelut, ja ne hankitaan yksityisiltä markkinoilta julkisten hankintojen periaatteiden ja sääntelyn mukaisesti. Hankintaprosessin jälkeen valituksi tulleet tuottajat kilpailevat valinnanvapauden myötä asiakkaista.

Tulosten mukaan kilpailu laski hieman fysioterapian laatua, mutta hintoihin sillä ei ollut lainkaan vaikutusta. Toisaalta valinnanvapaus vaikutti toimivan kohtalaisen hyvin, sillä laatu laski vain maltillisesti, eivätkä hinnatkaan nousseet merkittävästi.

Tulosten mukaan kilpailutusta hyödyntävä järjestelmä ei pystynyt luomaan yrityksille riittävän kannustavaa toimintaympäristöä, jossa potentiaalisesti hyvin kilpailulliset markkinat olisi saatu myös toimimaan kilpailullisesti. Kilpailutus tarjoaa yrityksille markkinavoimaa, sillä hankinnassa käytetyt, muun muassa tuottajien määrään vaikuttavat kriteerit ovat kohtalaisen väljät. Toisaalta yritysten laatua ja hintoja koskeva tieto ei ole asiakkaiden ja muiden toimijoiden vapaassa käytössä.

Jos markkinoiden toimintaa halutaan tehostaa, tulee terveystalouksia (kuten fysioterapiaa) järjestävien ja rahoittavien toimijoiden panostaa riittävän vertailutiedon kokoamiseen ja julkaisemiseen. Toisaalta hankinnassa tulisi kiinnittää paljon nykyistä enemmän huomiota tuottajien valintakriteereihin ja etenkin palvelun tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen.

Lähteet: Pekola P, Linnosmaa I, Mikkola H. Does competition have an effect on price and quality in physiotherapy? Health Economics. DOI: 10.1002/hec.3402

Pekola P. Fysioterapian kilpailutus ei lisännyt kilpailua. Kelan tutkimusblogi 22.9.2016:
<http://blogi.kansanelakelaitos.fi/arkisto/3351>

Perhelähtöisessä kuntoutuksessa huomio lapsen kaveritaitoihin ja vanhempien hyvinvointiin

Kela kehittää vuosina 2010–2018 monimuotoista perhekuntoutusta perheille, joissa 5–12-vuotiaalla lapsella on diagnosoitu neuropsykiatrinen häiriö ja samanaikaisia tunne-elämän ja käyttäytymisen haasteita kotona tai koulussa. Perhekuntoutuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä lapsen huoltajien hyvinvointia.

Kuntoutusmallin hyväksyttävyyttä, soveltuvuutta ja vaikutuksia perheenjäsenten hyvinvointiin selvitetään seurantatutkimuksen avulla. Tulokset osoittavat, että lapsen aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö (ADHD) ja autismitietäminen häiriöt ovat yhteydessä lapsen itsetunnon, tunne-elämän ja käyttäytymisen pulmiin. Osalla lapsista nämä haasteet saattavat näkyä laaja-alaisesti sekä kodin että koulun arjessa. Erityisesti perhelähtöisessä hoidossa ja kuntoutuksessa tulee kiinnittää huomiota lapsen kaveritaitojen ja itsehillinnän vahvistamiseen. Samanaikaisesti on tärkeää edistää huoltajien psyykkistä hyvinvointia ja myönteisiä vanhemmuustyylejä.

Lähteet: Vuori M, Tuulio-Henriksson A, Sandelin I, Nissinen H, Autti-Rämö I. Kelan monimuotoiseen perhekuntoutukseen ohjautuminen ja perheenjäsenten kuntoutustoiveet. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 2, 2016.

Vuori M, Autti-Rämö I, Junntila N, Vauras M, Tuulio-Henriksson A. Discrepancies between self- and adult-perceptions of social competence in children with neuropsychiatric disorders. Child: care, health and development. DOI: 10.1111/cch.12406.

Kela voi tukea nuoria Ohjaamoissa

Nuorten matalan kynnyksen palvelupisteitä eli Ohjaamoita oli toiminnassa tai käynnistymässä helmikuussa 2016 yli 30. Palvelupisteissä on tarkoitus tarjota matalalla kynnyksellä, yhdeltä luukulta alle 30-vuotiaille nuorille monialaista neuvontaa heidän yksilölliseen elämäntilanteeseensa. Asioinnin aiheina voivat olla esimerkiksi työllistyminen, kouluttautuminen, elämänhallinta tai sosiaaliset taidot. Tutkimuksessa tarkasteltiin, millainen rooli Kelalla tulisi tulevaisuudessa olla Ohjaamoissa.

Tutkimuksen mukaan nuoret kaipaavat Ohjaamostaan moninaista tietoa ja neuvontaa Kelan etuuksiin ja Kelassa asiointiin liittyen. Ohjaamoiden työntekijät toivoivat tiiviimpää yhteistyötä Kelan kanssa. He toivoivat useimmiten, että Kelan työntekijä päivystäisi säännöllisesti Ohjaamo-palvelupisteessä. Kelan työntekijän tukea kaivataan yksilöllisissä neuvontatilanteissa, kun nuori tarvitsee neuvoja esimerkiksi moneen asiaan yhtäaikaaisesti. Tähän mennessä Kelan työntekijät ovat päivystäneet Ohjaamoissa paikan päällä tai he ovat olleet tarvittaessa tavoitettavissa Lync-yhteyden tai puhelimen välityksellä tai tiettyinä päivystysaikoina. Kelan työntekijöiden mukaan Ohjaamoiden asiakaskunta on Kelan asiakasmassaan verrattuna pieni, mutta sille voi olla erityistä hyötyä henkilökohtaisesta neuvonnasta.

Kelan tulisi sitoutua Ohjaamo-toimintaan pitkäksi aikaa, jotta se löytää paikkansa palvelupisteiden moniammatillisissa tiimeissä ja uudessa nuorten palvelumuodossa.

Lähde: Paavonen A-M, Salminen A-L. Kelan ja Ohjaamoiden yhteistyö. Selvitys Kelan roolista nuorten matalan kynnyksen palveluissa. Helsinki: Kela, Työpapereita 103, 2016.

Mikä Kunto? Pelkkä tieto ei riitä ohjaamaan nuoria kuntoutukseen

Kela toteutti osana kuntoutusviestintänsä kehittämistä Mikä Kunto? -viestintäkampanjan (2015–2016) nuorten kuntoutuspalveluista. Kampanja suunnattiin 16–30-vuotiaille nuorille ja niille tahoille, jotka todennäköisimmin ohjaavat nuoria kuntoutuspalveluihin. Kampanjan tavoitteena oli lisätä nuorten tietoja kuntoutuspalveluista. Tutkimuksessa tarkasteltiin, miten Mikä Kunto? -kampanja onnistui sille asetetuissa tavoitteissa.

Tutkimuksessa havaittiin, että enemmistö kuntoutuksen palveluntuottajista ja Kelan palveluneuvojista sekä puolet etsivistä nuorisotyöntekijöistä muisti nähneensä kampanjan. Sen sijaan nuorista kolme prosenttia muisti kampanjan. Kuntoutuksen palveluntuottajat, etsivät nuorisotyöntekijät ja Kelan palveluneuvojat kokivat kampanjan tärkeäksi ja sosiaalisen median hyväksi uudeksi kanavaksi viestiä nuorille kuntoutuspalveluista. He kokivat, että kampanjalla onnistuttiin lisäämään tietoa siitä, miten kuntoutukseen hakeudutaan. He kuitenkin kokivat, ettei kampanja ollut tarpeeksi näkyvä ja siitä tiedotettiin heille huonosti. Nuorten kuntoutushakemusten määrissä ei havaittu merkittävää, kampanjaan yhdistettävissä olevaa kasvua, eikä se juuri näkynyt nuorten yhteydenotoissa.

Tutkimuksen perusteella pelkkä tieto kuntoutuspalveluista ei riitä nuorten ohjautumiseen kuntoutuspalveluihin. Henkilökohtainen neuvonta ja nykyistä tiiviimpi yhteistyö nuorten kanssa työkentelevien välillä saattaa olla tehokkaampi tapa saada kuntoutuksesta hyötyvät nuoret kuntoutuspalveluiden piiriin.

Lähde: Mäkinen J, Paavonen A-M. Mikä Kunto? Nuorten kuntoutuspalveluiden viestintäkampanjan onnistuminen. (Julkaistaan 2017.)

Moni masennukseen sairastunut ei saa tarvitsemaansa kuntoutusta

Moni masennukseen sairastunut ei saa tarvitsemaansa kuntoutusta, osoittaa Suomen työikäistä väestöä tarkastellut seurantatutkimus. Se tarkoittaa yksilön näkökulmasta menetettyjä työvuosia sekä toimintakyvyn ja elämänlaadun heikentymistä ja yhteiskunnan näkökulmasta työkyvyttömyys- ja työttömyysmenojen sekä terveyden- ja sosiaalihuollon kustannusten lisääntymistä.

Tutkimuksen tulokset osoittivat puutteita kuntoutusjärjestelmän kyvyssä vastata masennuksen vuoksi koettuun kuntoutuksen tarpeeseen. Tutkimukseen osallistuneista, joille 13 vuoden seurannassa oli ilmaantunut vähintään keskivaikeaa masentuneisuutta, lähes 40 prosenttia ei ollut koskaan saanut kuntoutusta masennuksen takia, vaikka olisi tarvinnut, tai saatu kuntoutus oli ollut riittämätöntä. Vaille tarvitsemaansa kuntoutusta olivat jääneet erityisesti työttömänä peruspäivärahalla ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevat. Psykoterapian saaminen ja tyytyväisyys oman asuinalueen terveydenhuollon palveluihin olivat yhteydessä riittäväksi koettuun kuntoutukseen.

Lähde: Koskenvuo K, Mattila K, Koskenvuo M. Masennuksen koettu kuntoutustarve väestössä. Health and Social Support (HeSSup) -tutkimuksen tuloksia. Helsinki: Kela, Työpapereita 104, 2016.

Liikunnasta on hyötyä masennuksen vähentämisessä

Suomalaisista lähes neljäsosalla on jossakin elämänsä vaiheessa työkykyä haittaavia masennusoireita. Kelan, Jyväskylän yliopiston ja Helsingin yliopiston yhteistyönä tekemässä tutkimuksessa todettiin, että nuorena aikuisena ja aikuisiän keskivaiheessa harrastettu liikunta jopa puolitti riskin sairastua myöhemmällä iällä lääkehoitoa vaativaan masennukseen. Tutkimusaineisto koostui kaksosista, mikä mahdollisti myös sekä perimän että ympäristövaikutusten huomioon ottamisen tulosten tulkinnassa. Liikunnallinen aktiivisuus voi tutkimuksen mukaan merkittävästi vähentää työikäisten masennusta.

Lähde: Waller K, Kaprio J, Korhonen T, Tuulio-Henriksson A, Kujala U. Persistent leisure-time physical activity in adulthood and antidepressant use; a follow-up study among twins. Journal of Affective Disorders 2016; 200:172-177.

7. Kelan palvelut

Kansalaiset Kelan toimintaa kehittämässä

Viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana Suomessa on pyritty lisäämään julkishallinnon avoimuutta sekä edistämään kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia julkishallinnossa myös vaalien ulkopuolella. Myös Kela on halunnut vahvistaa asiakkaidensa osallistumista palveluiden kehittämiseen.

Selvityksessä on tarkasteltu asiakas-kansalaisten osallistumista Kelan toiminnan kehittämiseen. Selvityksen perusteella asiakas-kansalaiset osallistuvat Kelan toiminnan kehittämiseen pitkälti tietämättään, sillä kehittämistä tehdään paljon heistä kertyneen asiakastiedon pohjalta. Lisäksi Kela kuulee kansalaisten näkemyksiä niin asiakaspalautteiden kuin monenlaisten kyselytutkimusten kautta. Vuorovaikutuksellinen kehittämistyö toteutuu lähinnä asiakasraadeissa, erilaisissa käytettävyytestauksissa ja erityisesti kuntoutuspalveluiden kehittämiseen tähtäävässä tutkimuksessa.

Lähteet: Korpela T. Kansalaiset Kelan toimintaa kehittämässä? Kansalaisten tavat ja mahdollisuudet osallistua Kelan toiminnan kehittämiseen. Helsinki: Kela, Työpapereita 110, 2016.

Korpela T. Miten kansalaiset voivat osallistua Kelan toiminnan kehittämiseen? Kelan tutkimusblogi 20.12.2016.

8. Sosiaaliturva globalisoituvassa maailmassa

Muuttuva Salo -hanke tarkastelee äkillisen rakennemuutoksen seurauksia

Muuttuva Salo -tutkimushankkeessa tutkitaan äkillisen rakennemuutoksen vaikutuksia hyvinvointiin. Nokian tehtaan lähdön jälkeen työllistyminen on Salossa yhä vaikeaa, sillä kadonneiden työpaikkojen tilalle ei ole syntynyt samassa määrin uusia. Tutkimuksessa haastateltujen asiantuntijoiden mukaan uudelleentyöllistymistä voitaisiin edistää tehokkaammin, jos Euroopan globalisaatorahaston (EGR) rahoitusta voitaisiin käyttää nykyistä innovatiivisemmin. Rahoitusta tulisi voida myöntää myös sellaisiin toimenpiteisiin, joiden käyttöä laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta ei nykyisellään mahdollista.

Asiantuntijat näkivät kehitettävää etenkin tuen kohdistamisessa ja käytössä, mutta myös arvioinnissa ja seurannassa sekä kansallisella että EU-tasolla. Vaikka irtisanottujen tavoittaminen oli osin haasteellista, pystyttiin EGR-rahoituksen turvin tarjoamaan enemmän ja yksilöllisempiä palveluita kuin ilman rahoitusta olisi voitu tehdä.

Lähde: Ylikännö M, Pallasvuo S, Kehusmaa S. Äkillisen rakennemuutoksen Salo. Yhteiskuntapolitiikka 2016; 81 (3): 323–331.

Kelan tieteellisissä sarjoissa ilmestyneet julkaisut vuonna 2016

1. Merja Merikoski ja Hannes Enlund.
Biologisten lääkkeiden käyttöönotto ja käyttö Suomessa. Terveysturvan käytäntöjä ja näkökulmia
Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 142
Julkistamispäivä 16.2.
2. Elina Turunen, Päivi Tillman ja Nico Maunula
Yöpyminen sairaanhoidon matkalla. Sairausvakuutuksen yöpymiskorvaukset ja potilashotellitoiminta Suomessa sekä katsaus potilashotellitoimintaan ja tutkimuskirjallisuuteen muissa Pohjoismaissa
Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 1
Julkistamispäivä 7.3.
3. Anna-Liisa Salminen, Sinikka Hiekkala ja Jan-Henry Stenberg, toim.
Etäkuntoutus
erillisjulkaisu
Julkistamispäivä 25.4.
4. Anita Haataja, Ilpo Airio, Miia Saarikallio-Torp ja Maria Valaste, toim.
Laulu 573 566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla
Teemakirja 15
Julkistamispäivä 16.6.
5. Tuuli Pitkänen, Jonna Levola, Jouni Turunen, Teemu Kaskela ja Antti Holopainen
Aivotoiminnan häiriöiden yhteydessä yleisesti koetut psykososiaaliset vaikeudet. PARADISE24-kyselyn tutkimusperusta
Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 143
Julkistamispäivä 30.9.
6. Miika Vuori, Annamari Tuulio-Henriksson, Iris Sandelin, Heidi Nissinen ja Ilona Autti-Rämö
Kelan monimuotoiseen perhekuntoutukseen ohjautuminen ja perheenjäsenten kuntoutustoiveet
Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 2
Julkistamispäivä 24.10.
7. Jaakko Harkko, Tuula Lehikoinen, Sarita Lehto ja Mika Ala-Kauhaluoma
Onko osa nuorista vaarassa syrjäytyä pysyvästi? Nuorten syrjäytymisriskit ja aikuisuuteen siirtymistä tukeva palvelujärjestelmä
Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 144
Julkistamispäivä 12.12.

Nettijulkaisut

1. Johanna Perkiö
Suomalainen perustulokeskustelu ja malli
Työpapereita 85/2016
Julkaistu 11.1.
2. Visa Pitkänen ja Piia Pekola
Valinnanvapaus ja kilpailu terveystaloudessa. Kansainväliset käytännöt, talousteoria ja empiiriset tutkimukset
Työpapereita 86/2016
Julkaistu 25.2.
3. Jurgen De Wispelaere
Jokaisen oma tulo? Universaalien perustulon poliittinen analyysi
Työpapereita 87/2016
Julkaistu 9.3.
4. Pekka Martikainen, Mike Murphy, Heta Moustgaard and Janne Mikkonen
Changes in the household structure of the Finnish elderly by age, sex and educational attainment in 1987–2035
Työpapereita 88/2016
Julkaistu 11.3.
5. Vesa-Pekka Juutilainen, Miia Saarikallio-Torp ja Anita Haataja
Perhevapaat 2013 -väestökysely. Tiedonkeruu, aineiston edustavuus ja perustietoja vastaajista
Työpapereita 89/2016
Julkaistu 16.3.
6. Päivi Tillman ja Nico Maunula
Sairausvakuutuksen matkakorvaukset liittyvät etenkin erikoissairaanhoidon
Työpapereita 90/2016
Julkaistu 18.3.
7. Riikka Lämsä, Kaija Appelqvist-Schmidlechner ja Annamari Tuulio-Henriksson
Oma väylä -kuntoutuksen arkikäynnit. Väliraportti
Työpapereita 91/2016
Julkaistu 24.3.
8. Mikko Forss, Markus Kanerva ja Ohto Kanninen
Mitä voimme oppia maailmalla järjestetyistä perusturvaan liittyvistä kokeista? Katsaus kenttäkoeasetelmiin
Työpapereita 92/2016
Julkaistu 26.4.

9. Pertti Koistinen, Arja Kurvinen ja Henna Luoma-Halkola
Perustulon työllisyysvaikutukset. Asiantuntijahaastatteluihin ja verrannollisiin esimerkkeihin perustuva arvio
Työpapereita 93/2016
Julkaistu 26.4.
10. Nea Vänskä, Kirsi Pollari ja Salla Sipari
Lasten osallistumista ja toimijuutta vahvistavat kuntoutuksen hyvät käytännöt kirjallisuudessa. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus
Työpapereita 94/2016
Julkaistu 28.4.
11. Visa Pitkänen ja Piia Pekola
Asiakkaiden näkemykset valinnanvapaudesta. Vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen fysioterapian asiakkaille tehdyn kyselyn tulokset
Työpapereita 95/2016
Julkaistu 17.5.
12. Katariina Hinkka, Mikko Niemelä, Ilona Autti-Rämö, Heikki Palomäki, Heikki Pärnänen ja Jukka Vänskä
Sairauspoissaolotarpeen määrittäminen. Kyselytutkimus lääkäreille
Työpapereita 96/2016
Julkaistu 1.6.
13. Ulla Härkönen, Minna Muhonen, Kaija Matinheikki-Kokko ja Salla Sipari
Psykofyysinen fysioterapia kuntoutusmuotona. Kuntoutuksen vaikutukset ja hyödyt asiakas- ja ammattilaiskokemusten sekä kirjallisuuskatsauksen valossa
Työpapereita 97/2016
Julkaistu 20.6.
14. Minna Muhonen, Ulla Härkönen, Kaija Matinheikki-Kokko ja Salla Sipari
ABR-kuntoutus lapsiperheen arjessa. Arviointitutkimus Advanced Biomechanical Rehabilitation -kuntoutuksen vaikuttavuudesta ja hyödyistä asiakaskokemusten ja kirjallisuuskatsauksen pohjalta kuvattuna
Työpapereita 98/2016
Julkaistu 21.6.
15. Kaija Matinheikki-Kokko, Ulla Härkönen, Minna Muhonen ja Salla Sipari
Tanssi- ja liiketerapia kuntoutusmuotona. Kuntoutuksen vaikutukset ja hyödyt kirjallisuuskatsauksen, asiakaskokemusten ja ammattilaisten kokemusten valossa
Työpapereita 99/2016
Julkaistu 23.6.
16. Sari Miettinen, Marja Sirkkola ja Sari Rämö
Sopeutumisvalmennuksen työnjako
Työpapereita 100/2016
Julkaistu 27.6.

17. Mikko Niemelä, Hanna Pajula, Mikko Kapanen ja Olli Kangas
Kelan toimistojen lakkauttaminen ja arviot Kelan palveluista. Kuvailevat tulokset
Työpapereita 101/2016
Julkaistu 11.8.
18. Päivi Tillman ja Jani Miettinen
Kelan matkakorvausten kohdentuminen vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisiin kuljetuksiin oikeutetuille. Rekisteritutkimus Oulusta vuodelta 2013
Työpapereita 102/2016
Julkaistu 25.8.
19. Anna-Marie Paavonen ja Anna-Liisa Salminen
Kelan ja Ohjaamoiden yhteistyö. Selvitys Kelan roolista nuorten matalan kynnyksen palveluissa
Työpapereita 103/2016
Julkaistu 2.9.2016
20. Karoliina Koskenvuo, Kari Mattila ja Markku Koskenvuo
Masennuksen koettu kuntoutustarve väestössä. Health and Social Support (HeSSup) -tutkimuksen tuloksia
Työpapereita 104/2016
Julkaistu 13.9.
21. Auli Karttunen, Petra Kokko, Mikko Jaakonsaari ja Kristiina Kahur
Lääkinnällisen kuntoutuksen luokittelun nykytila. Toimintakyvyn yhteys laitos- ja avomuotoisen kuntoutuksen kustannuksiin
Työpapereita 105/2016
Julkaistu 28.9.
22. **From idea to experiment. Report on universal basic income experiment in Finland**
Working papers 106/2016
Julkaistu 13.10.
23. Päivi Tillman ja Kasimir Kaliva
Kuka ei tilaa taksimatkaansa Kelan tilausvälityskeskuksesta? Rekisteriselvitys sairausvakuutuksen korvaamista taksimatkoista vuonna 2015
Työpapereita 107/2016
Julkaistu 17.10.
24. Jani Miettinen, Katri Aaltonen ja Jaana E. Martikainen
Lääkemääräysten alkuperän määrittäminen terveydenhuollon käyntitietojen avulla. Menetelmäraportti Oulu-hankkeessa käytetystä algoritmista
Työpapereita 108/2016
Julkaistu 1.11.
25. M. Azhar Hussain and Olli Kangas
Is a handful of old tricks better than a sackful of new ones? Generations of research and post-retirement poverty in the European Union

Working papers 109/2016
Julkaistaan joulukuussa 2016.

26. Kela ja valtion ravitsemusneuvottelukunta
Korkeakouluopiskelijoiden ruokailusuositus. Terveyttä ruoasta
Uudistettu sähköinen versio 2016.
Erillisjulkaisu
Julkaistu 1.2.
27. Folkpensionanstalten och statens näringsdelegation
Rekommendation om måltider för högskolestuderande. Mat ger hälsa
Omarbetad elektronisk version 2016 (v. 1.01 7.3.2016)
Erillisjulkaisu
Julkaistu 18.3.

Lisätietoa ja tilaukset:

Uusin tutkimustieto löytyy tutkimuksen internetsivuilta osoitteessa: www.kela.fi/tutkimus.

Ajankohtaista keskustelua voi käydä tutkimusblogissa osoitteessa: www.kela.fi/tutkimusblogi. Kelan tutkimusta voi seurata myös Twitterissä: twitter.com/kelantutkimus ja SlideSharessa: www.slideshare.net/kelantutkimus.

Kaikki sarjoissa ilmestyneet julkaisut ja suurin osa muistakin julkaisuista on saatavissa ilmaiseksi internetsivuilta. Painettujen julkaisujen tilaukset: julkaisut@kela.fi.

Helsinki 2017

ISSN 0355-4996

Kela|Fpa